

สกสว

โครงการวิจัย

“รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและ
ความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ
เพื่อสร้างประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ
กรณีศึกษา ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง”

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7 (จังหวัดลพบุรี)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สนับสนุนโดย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) 2565

โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

กรณีศึกษา ภาคกลางตอนบน
และภาคเหนือตอนล่าง”

จัดทำโดย : สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7
275/3 ม.2 ต.โคกตูม อ.เมือง จ.ลพบุรี 15210

ครั้งที่พิมพ์ : ครั้งที่ 1 จำนวน 120 เล่ม

ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2565

พิมพ์ที่ : วิ.เอส.ยูซุท ก๊อปปี้ แอนซ์พปลาย
21 ถ.สรศักดิ์ ต.ท่าหิน อ.เมือง จ.ลพบุรี
โทรศัพท์/โทรสาร 036 426 954

โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อม
และความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ
เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ
กรณีศึกษา ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง”

โดย

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7

สนับสนุนโดย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สทสว.) 2565

คำนำ

โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ กรณีศึกษาภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติ รูปแบบ และพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่างสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ เนื่องจากคณะผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการ เข้าสู่วัยผู้สูงอายุ เพื่อให้ดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุอย่างมีความสุข มีสุขภาพกายที่แข็งแรง สุขภาพจิตที่ดีมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักดิ์ศรีในสังคม

คณะผู้ดำเนินการวิจัยขอขอบคุณ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งภาคประชาชน จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดพิจิตร ในการให้ข้อมูลตอบแบบสำรวจ และการร่วมสนทนากลุ่ม ในการเก็บข้อมูลการดำเนินโครงการวิจัยฯ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7 ในการแก้ไขปัญหา ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนให้การศึกษาวิจัยสำเร็จลุล่วง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณกร โท้ประยูร รองศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัศญาณ์ แก่นเพชร และ ดร.เพ็ญศรี บางบอน ที่ได้กรุณาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย

ท้ายนี้ คณะผู้ดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่เล็งเห็นความสำคัญและสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าโครงการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจ

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7

มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยรูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ทัศนศึกษา ภาคกลาง ตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติ รูปแบบ และพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบน และภาคเหนือตอนล่างสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ

โครงการวิจัยชิ้นนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ กลุ่มประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 30 – 59 ปี จากจังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดพิจิตร จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นจังหวัดในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7 และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้แทนภาครัฐ เช่น หน่วยงานกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัด (One Home) ประกันสังคม แรงงานจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด ปกครองจังหวัด สาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้แทนภาคเอกชน เช่น มูลนิธิที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ กองทุนสวัสดิการชุมชน หน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และเครือข่ายภาคประชาชน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศ ชาย จำนวน 1,257 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8% เพศหญิง จำนวน 1,437 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 มีความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย ในระดับความพร้อมมาก การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ในระดับความพร้อมมาก การเตรียมความพร้อมด้านสังคม ในระดับความพร้อมปานกลาง การเตรียมความพร้อมทางการเงิน ในระดับความพร้อมปานกลาง การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ ในระดับความพร้อมปานกลางการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ในระดับความพร้อมปานกลาง ในด้านของประเภทหรือลักษณะการออม มีความพร้อมน้อย การสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ได้แก่ การจ้างงานผู้สูงอายุ ภาพรวมปานกลาง เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ภาพรวมปานกลาง สร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ภาพรวมปานกลาง สิ้นเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ภาพรวมปานกลาง การบูรณาการระบบบำนาญบำนาญ ภาพรวมปานกลาง การเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุข ภาพรวมปานกลาง สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงวัยในการดำรงชีวิต ภาพรวมปานกลาง ผู้สูงอายุมีคุณค่าและศักยภาพ ภาพรวมมาก รูปแบบการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ ครบวงจรตามช่วงอายุ ตั้งแต่ช่วงอายุ 30-39 ปี ช่วงอายุ 40-49 ปี และช่วงอายุ 50-59 ปี ต้องเลือกจากความสนใจ ความชอบ ความถนัดของแต่ละบุคคล เลือกการออมตามรูปแบบงานวิจัย ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพร่างกาย 2) ด้านสังคม 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 5) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม แล้วคำนวณสัดส่วนของเงินรายได้ของตนเองที่สามารถออมได้ก็เปอร์เซ็นต์ของรายรับ (เงินเดือน) ให้ทำการจัดสรร แบ่งส่วนที่ต้องการออมออกมา เช่น 30% ของเงินเดือน ถ้ามีเงิน 20,000 บาท ออม 30% ก็จะมีอยู่ที่ 6,000 บาท ใน 6,000 บาท คิดเป็น 100% แล้วก็แบ่งสัดส่วนออกตามด้าน

ทั้ง 5 ด้าน ที่ต้องการจะออม เช่น ในช่วงของอายุ 30 ปี เลือกให้นำหน้าการออมด้านสุขภาพ และด้านสังคม (การท่องเที่ยว) โดยคิดเป็น 100% ที่เราตัดออกมาจาก 30% (6,000 บาท) นำเงินออมเหล่านี้มาแบ่งส่วนการออมออกเป็น 50:50 จะได้เป็น 2 ด้าน (ด้านสุขภาพ และด้านสังคม) ด้านละ 3,000 บาท อาจนำเงินแต่ละด้านไปออมในธนาคาร เปิดแบ่งเป็นแต่ละบัญชี ตามวัตถุประสงค์ของการออม เมื่อการออมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เราควรมีการประเมินทักษะ ปรับวิธีการออมให้เข้ากับความต้องการ (วัตถุประสงค์) ของผู้ออม โดยยึดหลัก 3 ข้อ คือ การพอประมาณ รัยรายรับรายจ่าย ใช้แบบพอประมาณ แต่ มีเหตุผล รู้ว่ารายจ่ายใดจำเป็นไม่จำเป็น และเมื่อเหลือจากใช้จ่ายก็เก็บออม นั่นคือภูมิคุ้มกัน โดยสามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกคนในทุกๆ ช่วงอายุ จนครบวงจรชีวิต นำไปสู่การที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีสุขภาพที่ดี และมีศักดิ์ศรีในการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนางาน รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิก กองทุนการออมแห่งชาติ ที่สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.กองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 เพื่อสร้างหลักประกันด้านรายได้ผ่านการออมเพื่อวัยเกษียณแก่ประชาชนวัยทำงาน ซึ่งยังไม่มีหลักประกันด้านรายได้หลังวัยเกษียณ โดยสมาชิกจะจ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนเป็นรายเดือน และรัฐบาลร่วมจ่ายเงินสมทบ เมื่อสมาชิกอายุครบ 60 ปี จะได้รับเงินบำนาญรายเดือนอย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต ภาครัฐและสถาบันการศึกษาควรให้ความรู้ สร้างทัศนคติที่ดีให้เห็นความสำคัญของการออม วิธีดำเนินการออม ประโยชน์ของการออม โดยมีครอบครัวเป็นผู้ผลักดัน สนับสนุนการสร้างวินัยในการออมให้กับบุตร หลาน ตั้งแต่เยาว์วัย

Abstract

The research project on an appropriate model of financial preparation and timeliness for pre-retirement age people to create stable insurance for entering the elderly. Case study, Upper Central Region and the Lower North Region. The objectives of this study were to study attitudes, and patterns, and develop appropriate and sufficient forms of financial preparation for pre-retirement age people in the upper central region and the lower northern region. for living in the elderly, the main goal is to create a suitable and sufficient form of financial preparation for life in the elderly.

This research project is Mixed Methods Research consisting of quantitative research. and qualitative research the quantitative research uses a questionnaire. The sample group in the research was a group of working age population aged 30-59 years from Nakhon-Sawan Province Uthai-Thani Province Phichit Province Lopburi Province Sing-Buri Province and Chai-nat Province which is a province in the area responsible for the Office of Academic Promotion and Support 7 and qualitative research Use a group discussion method (Focus Group) the target audience. are government representatives such as the Ministry of Social Development and Human Security in the province, social security, provincial labor local province Provincial government, public health, local government organization, and the Educational Service Area Office Private sector representatives such as the Foundation for the Elderly Foundation of Research and Development Institute for the Elderly Seniors Club school seniors Community Welfare Fund Social enterprises (CSRs), non-governmental organizations (NGOs), and people's networks.

The results of the research found that the respondents were males of 1,257 people, representing 46.8%, females of 1,437 people, representing 53.2%, with physical health readiness. at a high level of readiness housing and environment preparation at a high level of readiness social preparation at a moderate readiness level financial preparation at a moderate readiness level economic preparation at a moderate readiness level Preparation for technology and innovation at a moderate readiness level in terms of the type or nature of savings less readiness Establishing solid guarantees for entering the elderly include employment of the elderly. Comprehensive according to age From the age range of 30-39 years, between the ages of 40-49, and the age range from 50-59 years overview Build a shelter for the elderly Average overview Home Loans for Seniors Average overview Pension System Integration Average overview access to public health services average overview suitable environment for the elderly to live Average overview The elderly have value and potential, the overall picture is high, a form of financial preparation that is suitable for pre-retirement age people, from the

age range of 30-59 years, must be chosen based on their interests. aptitude individual Choose savings according to research models, consisting of 1) physical health, 2) social, 3) economic, 4) housing and environment, and 5) technology and innovation. and then calculate the proportion of their income How many percentages of income can be saved (salary) to be allocated Divide the portion you want to save, for example, 30% of your salary. If you have 20,000 baht, saving 30% will be at 6,000 baht in 6,000 baht, representing 100%, and then divide the proportion according to the 5 aspects that you want to save, for example during the period of the 30-year-olds choose to weight savings on health and social (tourism) by 100 % we cut out of the 30% (6,000 baht) these savings are divided into 50:50 savings, which will be divided into 2 areas (health and social) at 3,000 baht each. Each side may be used to save money in the bank. Open each account according to the purpose of protecting When the savings meet the objectives set, we should have a skill assessment. Adapt your savings method to suit your needs. (Objectives) of the savings based on 3 principles: are the estimated income and expenditure Use it in moderation, but with reason, knowing what expenses are necessary and not necessary. And when the rest from spending is saved, immunity can be adapted to everyone, at every age, until the whole life cycle. Leading to a good quality of life, good health, and dignity in life.

Additional suggestions for work development the government should encourage people to join as members. National Savings Fund at the Fiscal Policy Office was established according to National Savings Fund Act 2011 to create income security through retirement savings for working-age people. which does not have any guarantees for income after retirement The members will pay the accumulated money into the fund every month. and the government to pay contributions When the member reaches the age of 60 will receive a continuous monthly pension for life Government and educational institutions should provide knowledge. Create a positive attitude to see the importance of saving How to save Benefits of Savings with family as the push Supporting the creation of saving discipline for children from a young age

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัย “รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ภาคกลาง ตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง” เป็นโครงการที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” ภายในปี 2565 ส่งผลให้สัดส่วนประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง เพื่อให้เป็น “ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ” สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม **การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี เราสามารถเตรียมพร้อมล่วงหน้าได้** การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง หากสามารถส่งเสริมให้คนก่อนวัยเกษียณมีความสามารถเตรียมความพร้อมทางการเงินสำหรับบั้นปลายชีวิตจะทำให้เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุมีความมั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุอย่างมีความสุข **วัตถุประสงค์ของการโครงการวิจัย** คือ เพื่อศึกษาทัศนคติ รูปแบบ และพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลาง ตอนบนและภาคเหนือตอนล่างสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ รูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ

โครงการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ กลุ่มประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 30 – 59 ปี จาก 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดพิจิตร จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดชัยนาท โดยแบ่งช่วงอายุในการศึกษา เป็น 3 กลุ่มช่วงอายุ ประกอบด้วย ช่วงอายุ 30 – 39 ปี ช่วงอายุ 40 – 49 ปี และช่วงอายุ 50 – 59 ปี และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มเป้าหมาย คือ ตัวแทนภาครัฐ เช่น หน่วยงานกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัด ประกันสังคม แรงงานจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด ปกครองจังหวัด สาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตัวแทนภาคเอกชน เช่น มูลนิธิที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ กองทุนสวัสดิการชุมชน หน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR) องค์การพัฒนาเอกชน (NGO) และเครือข่ายภาคประชาชน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศ ชาย จำนวน 1,257 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8% เพศหญิง จำนวน 1,437 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 มีความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย ในระดับความพร้อมมาก การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ในระดับความพร้อมมาก การเตรียมความพร้อมด้านสังคม ในระดับความพร้อมปานกลาง การเตรียมความพร้อมทางการเงิน ในระดับความพร้อมปานกลาง การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ ในระดับความพร้อมปานกลางการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ในระดับความพร้อมปานกลาง ในด้านของประเภทหรือลักษณะการออม มีความพร้อมน้อย การสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ได้แก่ การจ้างงานผู้สูงอายุ ภาพรวมปานกลาง เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ภาพรวมปานกลาง สร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ภาพรวมปานกลาง สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ภาพรวมปานกลาง การบูรณาการระบบบำเหน็จบำนาญ ภาพรวมปานกลาง การเข้าถึงการ

บริการด้านสาธารณสุข ภาพรวมปานกลาง สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงวัยในการดำรงชีวิต ภาพรวมปานกลาง ผู้สูงอายุมีคุณค่าและศักยภาพ ภาพรวมมาก รูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง เป็นการนำแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบไปด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี นำมาผนวกกับทฤษฎีการนำตนเองในด้านการออม ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การประเมินวัตถุประสงค์ในการออม ผู้ที่อยู่ในวัยก่อนเกษียณต้องประเมินวัตถุประสงค์ของตนเอง 2) ประเมินทักษะและความรู้ในการออมของตนเอง 3) การวางแผนในการออม 4) การติดตามประเมินความก้าวหน้าในการออม 5) ปรับปรุงยุทธศาสตร์ในการออม จนครบวงจร ตั้งแต่ช่วงอายุ 30-59 ปี โดยผู้ออมต้องมีการเลือกจากความสนใจ ความชอบความถนัด ของแต่ละบุคคล เลือกการออมตามรูปแบบงานวิจัย ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพร่างกาย 2) ด้านสังคม 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม 5) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม แล้วคำนวณสัดส่วนของเงินรายได้ของตนเอง ว่าสามารถออมได้กี่เปอร์เซ็นต์ของรายรับ (เงินเดือน) ให้ทำการจัดสรร แบ่งส่วนที่ต้องการออมออกมา เช่น 30% ของเงินเดือน ถ้ามีเงิน 20,000 บาท ออม 30% ก็จะมีอยู่ที่ 6,000 บาท ใน 6,000 บาท คิดเป็น 100% แล้วก็แบ่งสัดส่วนออกตามด้านทั้ง 5 ด้าน ที่ต้องการจะออม เช่น ในช่วงของอายุ 30 ปี เลือกให้นำเงินออมด้านสุขภาพ และด้านสังคม (การท่องเที่ยว) โดยคิดเป็น 100% ที่เราตัดออกมาจาก 30% (6,000 บาท) นำเงินออมเหล่านี้มาแบ่งส่วนการออมออกเป็น 50:50 จะได้เป็น 2 ด้าน (ด้านสุขภาพ และด้านสังคม) ด้านละ 3,000 บาท อาจนำเงินแต่ละด้านไปออมในธนาคาร เปิดแบ่งเป็นแต่ละบัญชี ตามวัตถุประสงค์ของการออม เมื่อการออมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เราควรจะมีการประเมินทักษะ ปรับวิธีการออมให้เข้ากับความต้องการ (วัตถุประสงค์) ของผู้ออม โดยยึดหลัก 3 ข้อ คือ การพอประมาณ รู้รายรับรายจ่าย ใช้แบบพอประมาณ แต่มีเหตุผล รู้ว่ารายจ่ายใดจำเป็นไม่จำเป็น และเมื่อเหลือจากใช้จ่ายก็เก็บออม นั่นคือภูมิคุ้มกัน โดยสามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกคน ในทุกๆ ช่วงอายุ จนครบวงจรชีวิต นำไปสู่การที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพที่ดี และมีศักดิ์ศรีในการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนา 1) รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ ที่สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.กองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 เพื่อสร้างหลักประกันด้านรายได้ผ่านการออมเพื่อวัยเกษียณแก่ประชาชนวัยทำงาน ซึ่งยังไม่มีหลักประกันด้านรายได้หลังวัยเกษียณ โดยสมาชิกจะจ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนเป็นรายเดือน และรัฐบาลร่วมจ่ายเงินสมทบ เมื่อสมาชิกอายุครบ 60 ปี จะได้รับเงินบำนาญรายเดือนอย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต 2) ภาครัฐและสถาบันการศึกษาควรให้ความรู้ สร้างทัศนคติที่ดีให้เห็นความสำคัญของการออม วิธีดำเนินการออม ประโยชน์ของการออม โดยมีครอบครัวเป็นผู้ผลักดัน สนับสนุนการสร้างวินัยในการออมให้กับบุตร หลาน ตั้งแต่เยาว์วัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัย 1) ควรมีการศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาโมเดลการส่งเสริมการออมสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยพัฒนาโมเดลการส่งเสริมการออมสำหรับผู้สูงอายุทั้งในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท 2) พัฒนาหลักสูตรการศึกษาด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับลักษณะชุมชนเนื่องจากผู้สูงอายุในแต่ละลักษณะชุมชนมีความแตกต่างกันในเรื่องระดับการศึกษา สถานภาพปัจจุบัน ฐานะทางการเงิน ความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเข้าถึงบริการทางการเงินของสถาบันการเงิน 3) การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการวิจัยโดยใช้การถอดบทเรียนโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่ประสบความสำเร็จในการออมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างรูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

สารบัญ

คำนำ

บทคัดย่อ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญแผนภาพ

บทที่ 1 บทนำ

ความสำคัญและที่มาของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์	3
ขอบเขตของงานวิจัย	3
กรอบแนวคิดของงานวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	5

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการเตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ	6
แนวคิดการวางแผนทางการเงิน	15
ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการออม	19
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม	32
แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง	39
ทฤษฎีการเรียนรู้แบบนำตนเอง	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย	47
การวิจัยเชิงปริมาณ	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือที่ใช้วิจัย	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
การวิเคราะห์ข้อมูล	49

การวิจัยเชิงคุณภาพ	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	50
เครื่องมือที่ใช้วิจัย	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	51
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
ข้อมูลเชิงปริมาณ	53
ข้อมูลเชิงคุณภาพ	68
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	81
การอภิปรายผล	84
ข้อเสนอแนะ	87
บรรณานุกรม	88
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรในแต่ละจังหวัด	48
ตารางที่ 4.1 ภาพรวมของทัศนคติในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงิน ที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ ในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง	54
ตารางที่ 4.2 ภาพรวมการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย	55
ตารางที่ 4.3 การเตรียมความพร้อมด้านสังคมเขตชุมชนเมือง	56
ตารางที่ 4.4 การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจเขตชุมชนเมือง	57
ตารางที่ 4.5 การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมเขตชุมชนเมือง	58
ตารางที่ 4.6 ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม	59
ตารางที่ 4.7 ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมทางการเงิน	61
ตารางที่ 4.8 ภาพรวมของประเภทหรือลักษณะการออม	62
ตารางที่ 4.9 การเตรียมความพร้อมด้านสังคมเขตชุมชนชนบท	63
ตารางที่ 4.10 การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจเขตชุมชนชนบท	64
ตารางที่ 4.11 การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม เขตชุมชนชนบท	65
ตารางที่ 4.12 ภาพรวมของการสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ	66

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิด	4
แผนภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างวงจรชีวิตกับการเตรียมเข้าสู่วัยสูงอายุ	11
แผนภาพที่ 2.2 แนวทางการวางแผนทางการเงินเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตวัยเกษียณอายุ	17
แผนภาพที่ 2.3 แสดงรายได้ รายจ่าย และการออมของมนุษย์ตามวงจรชีวิต	30
แผนภาพที่ 4.1 รูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง	78

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของงานวิจัย

สถานการณ์ทางสังคมที่มีความท้าทายที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบันมีหลายด้านการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย เป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญ จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564) ปี 2563 ประชากรไทยมีประชากรจำนวนรวม 66.5 ล้านคน แต่ในปี 2563 ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ได้เพิ่มจำนวนเป็น 12 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 18.1 ของประชากรทั้งหมด ทำให้ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น "สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์" ภายในปี 2565 และระหว่างปี 2563-2583 ประชากรเยาว์วัยจะลดลง ในขณะที่ประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้น โดยในปี 2562 เป็นปีแรกที่ประเทศไทยมีประชากรสูงอายุมากกว่าเด็ก ประชากร วัยแรงงาน อายุ 15-59 ปี จะค่อยๆ ลดลง จาก 43 ล้านคน ในปี 2563 เหลือเพียง 36 ล้านคน ในปี 2583 อัตราส่วนประชากรวัยแรงงานต่อประชากรสูงอายุจะลดลงจาก 3.6 คน เหลือเพียง 1.8 คน

ในอีก 20 ปีข้างหน้า หรือ ในปี 2583 ประชากรไทยจะมีจำนวนลดลงจาก 66.5 ล้านคน เหลือ 65.4 ล้านคน ประชากรเยาว์วัย (0-14 ปี) จะมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 16.9 เหลือร้อยละ 12.8 ประชากรวัยแรงงาน (15-59 ปี) ลดลงจากร้อยละ 65.0 เหลือร้อยละ 55.8 อัตราผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 18.1 ในปี 2563 เป็นร้อยละ 31.4 ในปี 2583 จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวจาก 12.0 ล้านคนเป็น 20.5 ล้านคน อัตราผู้สูงอายุวัยต้น เพิ่มจากร้อยละ 10.9 ในปี 2563 เป็นร้อยละ 14.5 ในปี 2583 ทำให้จำนวนผู้สูงอายุวัยต้นจะเพิ่มเป็นเกือบ 10 ล้านคน หากผู้สูงอายุกลุ่มนี้ยังมีสุขภาพดีมีพลังและยังสามารถทำงานได้ จะทำให้สามารถมีรายได้ดูแลตัวเองและทำประโยชน์ให้กับสังคมและครอบครัวจำนวนผู้สูงอายุวัยกลางและวัยปลายเพิ่มขึ้นมากกว่า 2 เท่า ผู้สูงอายุวัยปลายซึ่งเป็นผู้ที่ต้องการการดูแลจะเพิ่มจากประมาณ 1.4 ล้านคน ในปี 2563 เป็น 3.4 ล้านคน ในปี 2583

จากความไม่สอดคล้องกันของการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรรวมกับจำนวนประชากรผู้สูงอายุ ส่งผลให้ประเด็นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุกลายเป็นวาระแห่งชาติของรัฐบาลชุดปัจจุบันเนื่องจากความสูงอายุเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่สามารถเตรียมการล่วงหน้าได้ การเป็น "ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ" สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม มีความพึงพอใจและเป็นไปตามความปรารถนาของตน ประกอบด้วย การมีอายุยืนยาว ที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี รู้สึกในคุณค่าของการเป็นผู้สูงอายุ มีความสามารถทางสังคมและเศรษฐกิจ มีความพึงพอใจในชีวิต มีความอิสระในการใช้ชีวิต อยู่ในที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) แต่ปัญหาสำคัญของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือ ผู้สูงอายุยังไม่มีเตรียมความพร้อมที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดปัญหาในกลุ่มผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุ (2562) กล่าวว่า การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ควรเตรียมความพร้อมเข้าสู่ วัยสูงอายุด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ 2) การเตรียมความพร้อมด้านสังคม 3) การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ 4) การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 5) การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ขณะเดียวกันการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุ เป็นการวางแผนการดำเนินการหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเป็นการเตรียมตัวในการดำเนินชีวิต ภายหลังเกษียณอายุทำงาน จึงต้องมีการเตรียมตัวด้านต่างๆ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมตัวด้านจิตใจ 2) การเตรียมตัวด้านร่างกาย 3) การเตรียมตัวด้านทรัพย์สินเงินทอง 4) การเตรียมตัวด้านกิจกรรม การใช้เวลารว่าง 5) การเตรียมตัวด้านสัมพันธ์ภาพในครอบครัว 6) การเตรียมตัวด้านที่อยู่อาศัย โดยผู้ที่มี การเตรียมตัวที่ดีจะสามารถใช้ชีวิตภายหลังเกษียณอายุได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี (เพ็ญประภา เบลูจวรรณ, 2558)

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2560) กล่าวว่า การสูงวัยอย่างมีพลัง หมายถึง การที่ประชากรเจริญวัยขึ้นอย่างมีพลัง คือ มีสุขภาพดี มีความมั่นคงทางด้านรายได้ การอยู่อาศัย และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม นอกจากนี้ยังแสดงข้อมูลว่า 1 ใน 3 ของผู้สูงอายุไทยมีรายได้อยู่ใต้เส้น ความยากจน ผู้สูงอายุมีรายได้หลักจากบุตรลดน้อยลงไปจากร้อยละ 37 ในปี 2557 เหลือเพียงร้อยละ 35 ในปี 2560 ผู้สูงอายุมีรายได้จากการทำงานลดลง จากร้อยละ 35 ในปี 2554 เหลือร้อยละ 31 ในปี 2560 ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพ ในปี 2560 มีจำนวน 8.2 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นมากกว่าจำนวนผู้ได้รับเบี้ยยังชีพ ในปี 2552 กว่า 1.5 เท่า

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่ไม่เพียงพอและเหมาะสมที่จะเป็นหลักประกันสำหรับการใช้จ่ายในวัยผู้สูงอายุตั้งแต่ในช่วงวัยทำงานหรือวัยก่อนเกษียณ หากสามารถส่งเสริมให้คนก่อนวัยเกษียณ มีความสามารถเตรียมความพร้อมทางการเงินสำหรับบั้นปลายชีวิตจะทำให้เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุมีความมั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุอย่างมีความสุข ประกอบกับสถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด ของกรมกิจการผู้สูงอายุ (2563) จากข้อมูลสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร สำนักงานบริหารทะเบียน กรมการปกครอง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563 พบว่า จังหวัดสิงห์บุรี มีร้อยละผู้สูงอายุมากที่สุด เป็นลำดับที่ 2 จังหวัดชัยนาท มีร้อยละผู้สูงอายุมากที่สุด เป็นลำดับที่ 5 ของประเทศไทย

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนางานด้านวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้สอดคล้องกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ จึงได้ศึกษาวิจัย “รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ กรณีศึกษาภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อศึกษาทัศนคติ รูปแบบ และพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่างสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาทัศนคติในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง
- 2) เพื่อศึกษารูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง
- 3) เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่างสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ

1.3 ขอบเขตของงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษารูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนก่อนวัยเกษียณ ประกอบด้วย

- 1) ด้านสุขภาพร่างกาย 2) ด้านสังคม 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม
- 5) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม 6) การเตรียมความพร้อมทางการเงิน ประเภทหรือลักษณะการออม

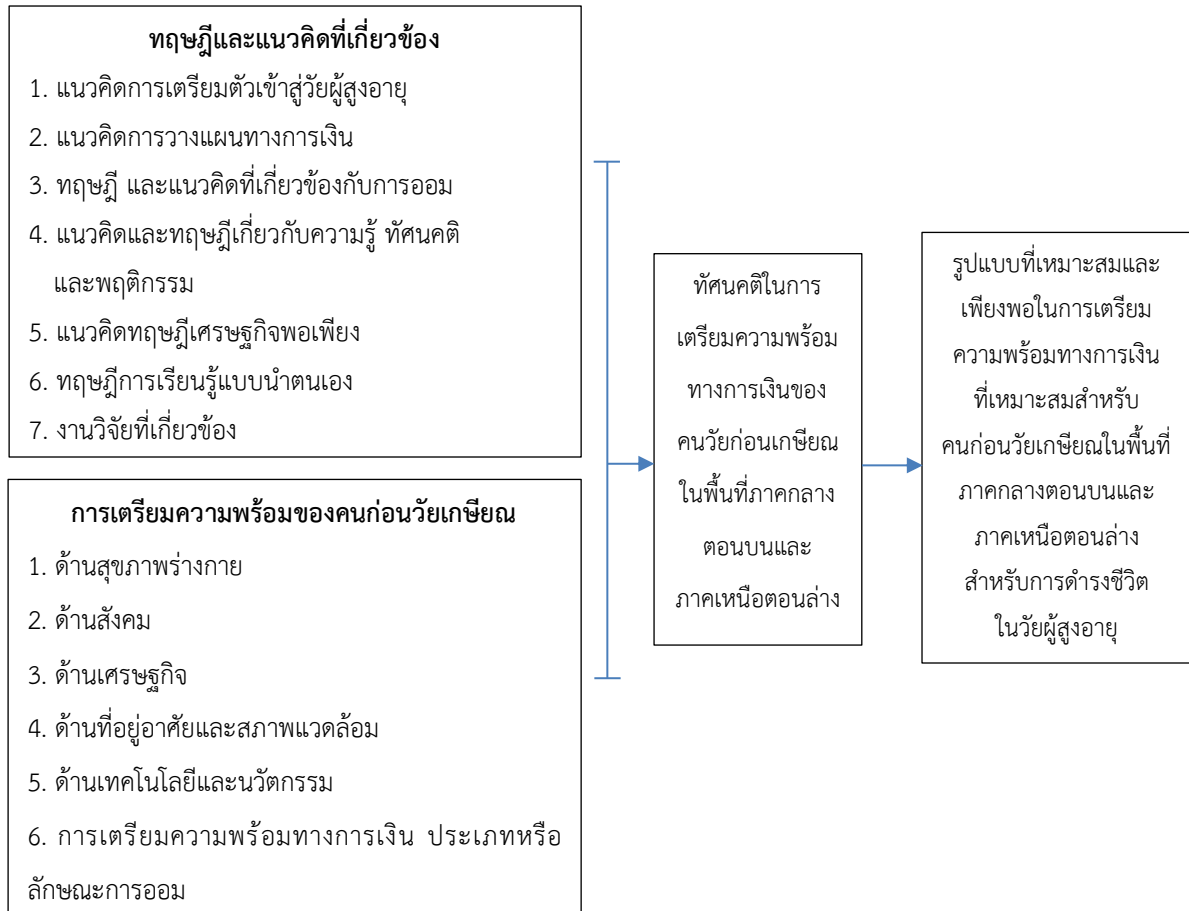
2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาในจังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7 จำนวน 6 จังหวัด ประกอบด้วย ภาคเหนือตอนล่าง คือ จังหวัดนครสวรรค์ อุทัยธานี และพิจิตร ภาคกลางตอนบน คือ จังหวัดลพบุรี สิงห์บุรี และชัยนาท

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ศึกษาในกลุ่มประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 30 - 59 ปี จำนวน 2,700 ตัวอย่าง แบ่งเป็น 6 จังหวัด จังหวัดละ 450 ตัวอย่าง โดยแบ่งช่วงวัยในการศึกษา เป็น 3 กลุ่มช่วงอายุ ช่วงอายุละ 150 ตัวอย่างต่อจังหวัด ประกอบด้วย ช่วงอายุ 30 - 39 ปี (เกิดระหว่าง พ.ศ. 2525 - 2534) ช่วงอายุ 40 - 49 ปี (เกิดระหว่าง พ.ศ. 2515 - 2524) และช่วงอายุ 50 - 59 ปี (เกิดระหว่าง พ.ศ. 2505 - 2514)

1.4 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณ
- 2) สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้ด้านการออม
- 3) สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปเป็นแนวทางให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี และลดภาวะการพึ่งพิง

1.6 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ทัศนคติในการเตรียมความพร้อมทางการเงิน หมายถึง การแสดงออกถึงความชอบหรือไม่ชอบต่อความพร้อมที่เกี่ยวข้องกับการเงินคนวัยก่อนเกษียณ หมายถึง ประชากรวัยแรงงานที่ปฏิบัติงานในระบบราชการ หรือทำงานในภาคเอกชน ที่มีรายได้ประจำ (เงินเดือน/ค่าตอบแทน) อายุ 30 ปี และหรือ ก่อน 60 ปี

การพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่างสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ หมายถึง การสร้างรูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่างสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนในการศึกษาทัศนคติเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำร่างรูปแบบให้ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ และปรับปรุงร่างรูปแบบ

ความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ หมายถึง คนก่อนวัยเกษียณช่วงอายุ 30-39 ปี , 40-49 ปี และ 50-59 ปี สามารถวางแผนทางการเงิน และปรับปรุงกลยุทธ์ในการออมเงินในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีหลังเกษียณ

การสร้างหลักประกันที่มั่นคง หมายถึง การเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ

ความพร้อมของคนวัยก่อนเกษียณ หมายถึง การเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนก่อนวัยเกษียณ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพร่างกาย 2) ด้านสังคม 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 5) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม 6) การเตรียมความพร้อมทางการเงิน

ความพร้อมเศรษฐกิจ/ด้านการเงิน หมายถึง มีการวางแผนทางการเงิน มีการวางแผนการชำระหนี้สินจากการกู้ยืมเงิน มีการบริหารจัดการเงินหรือรายได้ที่ได้มาในการใช้จ่ายภายในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ มีการทำประกันเพื่อความมั่นคงในชีวิต สามารถพึ่งพาตนเอง แบบเศรษฐกิจพอเพียง

รูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณ หมายถึง การวางแผนการดำเนินการหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่ครอบคลุม ประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย 2) การเตรียมความพร้อมด้านสังคม 3) การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ 4) การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 5) การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม 6) การเตรียมความพร้อมทางการเงิน ประเภทหรือลักษณะการออม

ภาคเหนือตอนล่าง หมายถึง จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดพิจิตร

ภาคกลางตอนบน หมายถึง จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดชัยนาท

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ กรณีศึกษาภาคกลาง ตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง” เป็นการศึกษาวิจัยในลักษณะพัฒนาและประยุกต์ (Development) โดยมุ่งเน้นการศึกษาทัศนคติ ปัจจัย รูปแบบการเตรียมความพร้อมทางการเงินในปัจจุบัน เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสม และเพียงพอสำหรับใช้ในการดำรงชีวิตในวัยสูงอายุ ซึ่งมีการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดการเตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ
- 2.2 แนวคิดการวางแผนทางการเงิน
- 2.3 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการออม
- 2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม
- 2.5 แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.6 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบนำตนเอง
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการเตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

2.1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเกษียณอายุ

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2558) กล่าวว่า การเกษียณ คือ การยุติจากงานประจำตามเงื่อนไขกฎระเบียบที่กำหนด และสุขภาพของบุคคล หรือตามความพึงพอใจที่จะยุติการปฏิบัติงานของบุคคลนั้นๆ หรือการเกษียณ (Retirement) เป็นภาวะที่บุคคลต้องยุติจากการประกอบอาชีพ ตามเงื่อนไขที่กำหนด ระเบียบข้อปฏิบัติ ภาวะทางสุขภาพ หรือเงื่อนไขที่มาจากเหตุอื่น ๆ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของคำว่า การเกษียณอายุ หมายถึง การครบกำหนดอายุรับราชการ สิ้นกำหนดเวลารับราชการ หรือทำงาน

เกณฑ์ที่ใช้ในการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2558) กล่าวว่า สำหรับประเทศไทย การเกษียณอายุได้แบ่งการพิจารณาตามเกณฑ์ หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ โดยแยกประเด็นการพิจารณาตามกลุ่มหรือประเภทของบุคคลที่อิงเงื่อนไขของกฎหมาย ลักษณะการปฏิบัติงานขององค์กรและภาวะสุขภาพเป็นหลักสามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม

1) กลุ่มผู้ปฏิบัติงานราชการ พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 แก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 19 ระบุว่า “ข้าราชการซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์แล้ว เป็นอันพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่อายุ 60 ปีบริบูรณ์นั้น” อย่างไรก็ตามกฎหมายได้บัญญัติเพิ่มเติมเป็นเกษียณเมื่ออายุ 65 หรือ 70 ปี ในมาตรา 19 ทวิ ระบุว่า “ข้าราชการตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส ที่มีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์แล้ว เป็นอันพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ข้าราชการผู้นั้นมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ เว้นแต่ข้าราชการตุลาการที่ได้ผ่านการประเมินแล้วว่า ยังมีสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ก็ให้รับราชการต่อไปจนถึงสิ้นปีงบประมาณที่ข้าราชการผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์” นอกจากนั้น กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งวิชาการระดับรองศาสตราจารย์ขึ้นไปอาจได้รับการพิจารณาให้ขยายอายุการทำงานไปจนถึง 65 ปีได้

2) กลุ่มผู้ทำงานในภาคเอกชน การเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุขึ้นอยู่กับนายจ้าง หรือระเบียบปฏิบัติขององค์กรนั้น ๆ โดยไม่มีกำหนดไว้ในกฎหมาย แต่อายุที่จะได้รับสิทธิประโยชน์จากกองทุนประกันสังคมกำหนดไว้ 55 ปีบริบูรณ์ โดยทั่วไปภาคเอกชนกำหนดการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุเมื่ออายุครบ 55 ปี และมีแนวโน้มว่าจะขยายเป็น 60-65 ปี

3) กลุ่มผู้ทำงานในภาคการเกษตร และกลุ่มแรงงานนอกระบบกลุ่มนี้การเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ ขึ้นอยู่กับภาวะสุขภาพ และการตัดสินใจของตนเองเป็นหลัก บางรายเมื่อสุขภาพไม่เอื้ออำนวยก็อาจหยุดจากงานประจำทันที หรืออาจลดทอนภารกิจต่างๆ ลง และรับผิดชอบเท่าที่จะสามารถจะกระทำได้ เช่นเดียวกับกลุ่มแรงงานนอกระบบ การยุติจากงานขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมา

โดยสรุปแล้ว การเกษียณอายุการทำงาน หมายถึง การยุติการทำงานทั้งด้วยเกณฑ์อายุตามเงื่อนไขที่หน่วยงานกำหนด สุขภาพของผู้ที่ทำงาน รวมทั้งความพึงพอใจของผู้ที่ทำงาน โดยสามารถจำแนกลักษณะการเกษียณอายุได้ตามรูปแบบของการทำงาน ได้แก่ การปฏิบัติงานในระบบราชการ การทำงานในภาคเอกชน ซึ่งสองรูปแบบนี้จะมีเกณฑ์อายุเป็นตัวกำหนดเวลาในการเกษียณอายุ ส่วนอีกหนึ่งรูปแบบคือ กลุ่มผู้ทำงานในภาคการเกษตรและกลุ่มแรงงานนอกระบบ กลุ่มนี้ไม่มีเงื่อนไขของอายุเป็นตัวกำหนดระยะเวลาในการเกษียณ หากผู้ทำงานยังมีความพึงพอใจและความพร้อมด้านสุขภาพสามารถที่จะทำงานได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น กลุ่มเป้าหมายการปฏิบัติงานในระบบราชการ การทำงานในภาคเอกชน ที่มีรายได้ประจำ (เงินเดือน/ค่าตอบแทน) จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย เนื่องจากมีเกณฑ์เกษียณอายุการทำงาน

2.1.2 ความสำคัญของการเตรียมการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2558) กล่าวว่า การเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุนับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในชีวิตของบุคคล และเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่งขององค์กร และผู้ที่ต้องยุติจากงานเนื่องจากภาวะสุขภาพ และความเป็นผู้สูงอายุก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลนั้น ๆ ดังต่อไปนี้

1) ทางกาย การหยุดจากการทำงานที่เคยทำอยู่ซึ่งไม่ได้มาจากสาเหตุจากสุขภาพ จะมีการเปลี่ยนแปลงทางกายบ้างก็มักเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจมาก่อน อย่างไรก็ตามอาจมีบางรายที่

เผชิญกับปัญหาความเสื่อมของระบบประสาทที่ทำให้อวัยวะต่าง ๆ เปลี่ยนแปลง เช่น หูตึง ตาพร่ามัว กระดูกขางอ และเคลื่อนไหวช้า

2) ทางใจ ผู้ที่ขาดการเตรียมการยุติการทำงานอาจก่อให้เกิดปัญหาการปรับตัว เนื่องจากต้องยุติบทบาทที่เคยปฏิบัติอย่างต่อเนื่องยาวนาน ต้องออกจากตำแหน่งหน้าที่รวมทั้งบทบาททางสังคม จะเกิดปัญหาทางจิตใจอย่างมาก เช่น อาการซึมเศร้า เหงา มองว่าตนเองไร้ค่า หงุดหงิด มีอาการย้ำคิดย้ำทำ ขาดความมั่นใจ เป็นผลทำให้เกิดใจสั่น และมีโรคทางกายตามมาได้ บางรายอาจมีอาการหวาดระแวง ก้าวร้าว ดุจอก อารมณ์ผิดปกติทางจิตจะเกิดมาก หรือน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละคน บุคคลผู้ที่สามารถปรับตัวได้ดีอาจไม่มีอาการทางจิตใจเลยก็ได้ บุคคลผู้ปรับตัวไม่ได้เลยจะมีอาการทางจิตใจสูง

3) ทางเศรษฐกิจ หลังจากเกษียณรายได้จะลดลงอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายได้จากอาชีพหลักในขณะที่ค่าใช้จ่ายจำเป็น เช่น ค่าอาหาร ค่าสาธารณูปโภค ค่าเครื่องใช้ส่วนตัว ยังต้องจ่ายชำระและหากผู้เกษียณมีภาวะสุขภาพไม่สมบูรณ์หรือมีโรคประจำตัว ทำให้มีค่ารักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นอีก และมีแนวโน้มในการใช้จ่ายเพิ่มเมื่อมีอายุมากขึ้น ดังนั้น การวางแผนด้านเศรษฐกิจที่ดีหลังเกษียณจะช่วยลดปัญหาด้านนี้ได้ จะต้องเตรียมเงินให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และการรักษาสุขภาพของตนเองที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ภาวะเงินเฟ้อได้เพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้ค่าของเงินออมไว้ลดลง ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย การวางแผนเตรียมการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ และวางแผนด้านการเงินอย่างถูกต้องจะช่วยให้บุคคลมีชีวิตในวัยท้ออย่างมีความสุข

4) ทางสังคม การเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคม ทำให้บทบาททางสังคมที่เคยเป็นอยู่เกิดการเปลี่ยนแปลง ขาดการพบปะกับเพื่อนฝูง ทำให้เกิดผลกระทบจิตใจอย่างมาก

สรุป การเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลผู้เกษียณครอบครัว และสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม แต่หากมีการวางแผน และเตรียมการไว้แต่ต้นจะทำให้ปัญหาเหล่านี้ลดน้อยลง

2.1.3 การวางแผนเพื่อการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2558) การวางแผนเพื่อการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่จะต้องมีการวางแผนตั้งแต่อายุน้อย และพัฒนาไปตามพัฒนาการของวัยและบทบาทหน้าที่ที่มีอยู่เพื่อความสมบูรณ์หลังวัยเกษียณ ซึ่งระยะเวลาของการเข้าสู่การเกษียณ หรือ การเข้าสู่วัยสูงอายุไปถึงช่วงที่ผ่านพ้นอย่างสมบูรณ์จนสามารถปรับตัวได้นั้น เป็นขั้นตอนที่ต้องมีการเตรียมการ และวางแผนตั้งแต่ในขณะที่ยังทำงาน หรืออย่างน้อยควรมีการวางแผนก่อนการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยการวางแผนควรเป็นไปตามระยะเวลาของการเข้าสู่การเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ ขั้นตอนการเตรียมการเข้าสู่การเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ มี 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะของการตระหนักรู้ (Acknowledgement)

เป็นระยะที่ผู้เตรียมการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุควรพยายามทำความเข้าใจว่า เมื่อถึงวันหนึ่งจะต้องมีการยุติการทำงาน ดังนั้น จึงต้องรับทราบและตระหนักถึงการเตรียมพร้อม ที่จะยุติจากการทำงาน ซึ่งระยะนี้เป็นช่วงเวลาเริ่มต้นตั้งแต่เข้าทำงาน แต่มีน้อยคนที่คำนึงถึง โดยส่วนใหญ่เริ่มตระหนักเมื่ออายุเข้าสู่วัยกลางคน ซึ่งระยะก่อนการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ (Pre-retirement Phase) แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ระยะก่อนการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุระยะไกล (Remote Phase) ผู้ที่จะเกษียณอายุยังน้อย ไม่รู้สึกวิตกกังวลต่อการเกษียณ หรือ การเข้าสู่วัยสูงอายุ และระยะใกล้เกษียณ (Near Phase) ผู้ที่จะเกษียณอายุเริ่มวิตกกังวลที่จะต้องก้าวเข้าสู่บทบาทของผู้สูงอายุ โดยวิตกร่องรอยได้ สุขภาพ และการสูญเสียงาน ในระยะนี้หากบุคคลได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุก็จะไม่วิตกกังวล หรือมีความวิตกกังวลเพียงเล็กน้อย และมีทัศนคติที่ดีต่อการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ ฉะนั้น การเตรียมการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุในระยะนี้ จึงเป็นการเตรียมตัว เตรียมใจ สร้างการยอมรับต่อการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยควรเริ่มตั้งแต่เข้าทำงาน หรืออย่างช้าสุดเข้าสู่วัยผู้สูงอายุประมาณ 10 ปี ซึ่งช่วงนี้เป็นช่วงแห่งการรับรู้ความจำกัดของเวลาในการทำงาน จึงต้องพยายามทำงาน และเข้าถึงงานอย่างมีเกียรติ

ระยะที่ 2 ระยะของการยอมรับ (Acceptance)

เป็นขั้นตอนที่สืบเนื่องมาจากขั้นที่ 1 เมื่อผู้เกษียณอายุสามารถกำหนดทิศทาง การดำเนินชีวิตของตนในอนาคตได้แล้ว แต่อาจมีความหลากหลายของความคิดหรือแนวทางอื่น จนเกิดการตัดสินใจไม่ได้ ทำให้บางครั้งอาจเกิดปัญหาด้านอารมณ์ โดยส่วนใหญ่มักเป็นความรู้สึกต่อต้านการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ อาทิ ความรู้สึกไม่สบายใจต่อการจากลาเพื่อน และบรรยากาศที่ตนคุ้นเคยไปสู่การดำเนินชีวิตในอนาคตที่ยังคาดเดาหรือกำหนดทิศทางไม่ได้ ดังนั้น การเตรียมการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุในระยะนี้จึงเป็นการเตรียมการ และการตัดสินใจซึ่งควรพิจารณาอย่างรอบคอบ การตัดสินใจใดๆ ต่อแผนงานการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุนั้น เป็นผลมาจากภาวะทางอารมณ์ และจิตใจของบุคคลทั้งสิ้น หากบุคคลมีภาวะอารมณ์ และจิตใจเชิงบวก ย่อมมีผลดีต่อการวางแผนชีวิตในอนาคต ระยะนี้จึงต้องพยายามสร้างการยอมรับต่อการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุให้เป็นเรื่องปกติที่ทุกคนต้องเผชิญการปรับตัวที่ดีเท่านั้นจะทำให้ผู้เกษียณอายุได้ใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุอย่างมีความสุข

ระยะที่ 3 ระยะของการปล่อยวาง (Disengagement)

ระยะนี้เป็นช่วงที่ควรลดความผูกพันกับงานให้น้อยลง และเริ่มมีทางเลือกในการทำงานที่มีลักษณะเฉพาะของตนให้มากขึ้น เป็นช่วงสำคัญที่ต้องหาผู้แทน หรือผู้ทำงานแทนเพื่อถ่ายทอดวิธีการทำงาน และประสบการณ์ให้กับผู้ทำงานแทนอย่างเหมาะสม นอกจากการเตรียมการในหน่วยงานที่ทำงานแล้ว การอาศัยอยู่ในบ้านเป็นสิ่งสำคัญที่ควรเพิ่มความพยายามที่จะทดสอบความสามารถในการใช้ชีวิตหลังเกษียณของตน โดยควรเพิ่มความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในครอบครัวให้มากขึ้น การปล่อยวางดังกล่าวนี้ควรเริ่ม

ประมาณ 2 ปี ก่อนการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุเพื่อจะได้ทดลอง ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปที่ละน้อยจนกว่าเห็นว่าเหมาะสม และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของตน เป็นการสร้างความอิสระเพื่อที่จะก้าวต่อไป

ระยะที่ 4 ระยะของการทบทวนตนเอง (Redefinition)

เป็นช่วงระยะเวลาที่ผู้เกษียณเริ่มปรับตัว และรับรู้บทบาทใหม่ของตน เป็นระยะที่ตัดสินใจต่อแนวทางดำเนินชีวิตที่เหมาะสม เป็นช่วงของการให้รางวัลกับชีวิตหลังจากทำงานมาเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่ง ควรมีกิจกรรมพิเศษที่ตอบแทนให้กับตนเอง รวมทั้งการตัดสินใจต่อแผนต่างๆ ที่กำหนดไว้และดำเนินไปตามแผน จะช่วยให้ชีวิตหลังเกษียณมีคุณค่ามากขึ้น ระยะนี้เป็นระยะแรกที่ไม่ต้องทำงาน จึงได้รับอิสระทั้งด้านเวลา และภารกิจที่เคยกระทำ สามารถทำอะไรก็ได้ตามความต้องการ และเป็นระยะที่มีความสุขใจ สุขกาย

ดังนั้น การวางแผนเพื่อการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุเป็นกระบวนการแห่งการเตรียมการ อย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่การรับรู้ การตระหนักรู้ การยอมรับการเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ การปล่อยวาง และการเข้าระยะเกษียณด้วยความสุข

2.1.4 วงจรชีวิตของบุคคลและการเตรียมการเข้าสู่การเกษียณ หรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2558) ได้กล่าวว่า การเตรียมการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุมีความสัมพันธ์กับช่วงอายุบุคคลที่แบ่งตามวงจรชีวิตและยังสัมพันธ์กับวงจรการประกอบอาชีพ วงจรการมีครอบครัว และวงจรทางเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

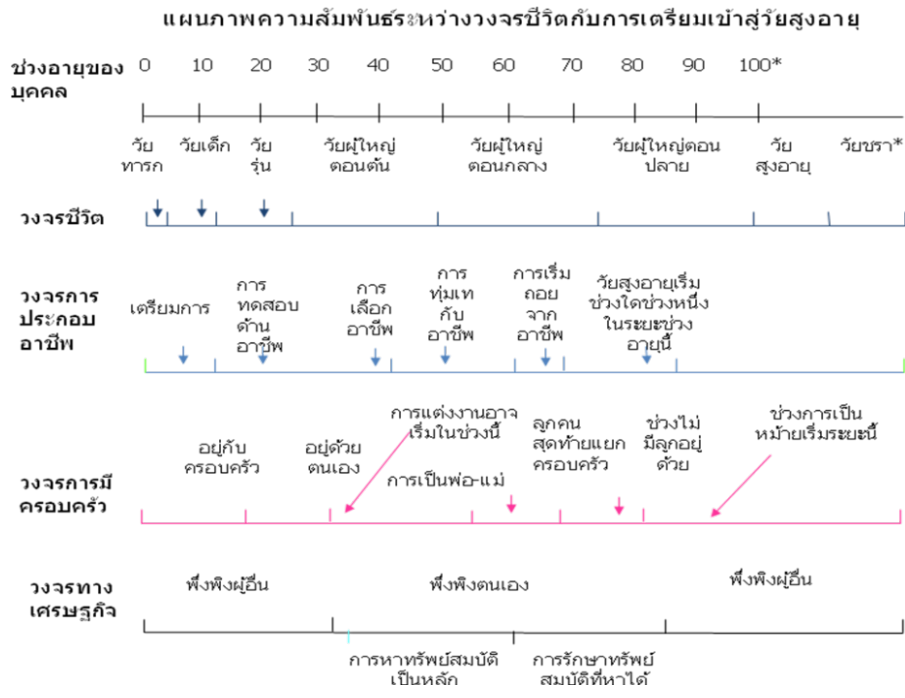
1) วงจรชีวิตของบุคคล (Life cycle) โดยทั่วไปนิยมแบ่งช่วงอายุเป็นช่วงๆ เริ่มจากการเป็นทารก เมื่ออายุแรกเกิดถึง 3 ปี ช่วงการอยู่ในวัยเด็ก อายุระหว่าง 4 - 17 ปี และช่วงผู้ใหญ่ตอนต้น อายุระหว่าง 18-40 ปี ช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง อายุระหว่าง 40-60 ปี และช่วงผู้ใหญ่ตอนปลาย อายุระหว่าง 61-80 ปี ถัดไปช่วงเป็นผู้สูงอายุเมื่ออายุ 80-90 ปี และวัยชราเมื่ออายุ 90 ปีขึ้นไป

2) วงจรการประกอบอาชีพ หรือวงจรชีวิตการทำงาน เป็นมุมมองด้านการประกอบอาชีพของบุคคลว่า ในช่วงการมีอายุของบุคคลมีลำดับขั้นตอนการประกอบอาชีพ เริ่มตั้งแต่ช่วงอายุ 1-10 ปี ถือว่าเป็นช่วงการเตรียมการ อายุ 10-30 ปี เป็นช่วงการทดสอบด้านอาชีพและการเลือกอาชีพ อายุ 40-50 ปี เป็นช่วงการทุ่มเทกับอาชีพ อายุ 50-60 ปี เป็นช่วงการเริ่มถอยจากอาชีพ และอายุ 60 ปีเป็นต้นไป เป็นช่วงเกษียณอายุจากการทำงาน

3) วงจรการมีครอบครัว หรือวัฏจักรครัวเรือน เริ่มจากการสร้างครอบครัวจนถึงเมื่อสภาพครอบครัวสิ้นสุด โดยแบ่งช่วงๆ คือ ตั้งแต่แรกเกิด-อายุ 15 ปีอยู่ในช่วงอายุวัยเยาว์ จึงเป็นช่วงที่อาศัยอยู่กับครอบครัว ต่อมาอายุ 15-20 ปี มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและมีพัฒนาการเพื่อสร้างเอกลักษณ์ที่มั่นคงและความเป็นตัวของตัวเองถือว่าเป็นช่วงอยู่กับตนเอง เมื่อเข้าสู่อายุ 20 ปีขึ้นไป บุคคลอาจแต่งงานเริ่มต้นชีวิตครอบครัวจนถึงช่วงบุตรคนสุดท้ายแยกตัวออกไปและไม่มีลูกอยู่ด้วย ท้ายที่สุด

อายุ 65 ปีหรือมากกว่าจะเข้าสู่ช่วงการเป็นม่าย บางราย คู่สมรสเสียชีวิต ต้องปรับตัวกับการสูญเสียและต้องพึ่งพาลูกหลานมากขึ้น

4) วงจรทางเศรษฐกิจ เน้นด้านการวางแผนบริหารจัดการทางการเงินเป็นหลักโดยมีมุมมองว่า ช่วงวัยเด็ก (แรกเกิด-20 ปี) กับวัยสูงอายุ (60 ปี หรือมากกว่า) เป็นช่วงพึ่งพิงผู้อื่น ส่วนช่วงอายุ 21-59 ปี ถือเป็นช่วงพึ่งตนเอง บุคคลมีการทำงานหารายได้เพื่อสะสม และเก็บรักษาความมั่นคง โดยสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างวงจรชีวิตกับการเตรียมเข้าสู่วัยสูงอายุ

ความสัมพันธ์ระหว่างวงจรชีวิตและการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

1. ช่วงวัยเด็กจนถึงก่อนอายุ 20 ปี เป็นช่วงของการศึกษาเล่าเรียน การเตรียมพร้อมทั้งด้านความรู้ทางวิชาการและการค้นหาความสนใจด้านอาชีพ
2. ช่วงอายุ 20 ปีถึงประมาณ 30 ปี เป็นช่วงสำคัญในการวางแผนเกษียณ เนื่องจากเป็นช่วงของการเริ่มต้นประกอบอาชีพและยังไม่มีครอบครัว จึงเป็นช่วงระยะเวลาสำคัญในการสร้างนิสัยที่ดีในการมีวินัยต่อการปฏิบัติงานและวินัยทางการเงิน เหมาะแก่การวางแผนเกษียณอย่างต่อเนื่องระยะยาว ดังนั้น แผนการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุของผู้ที่อยู่ช่วงอายุ 20-30 ปี ควรประกอบด้วย

2.1 การเลือกอาชีพ ควรพิจารณาถึงความถนัดของตนว่าสามารถพัฒนาในด้านนั้นๆ เพิ่มขึ้นได้หรือไม่ ควรเลือกอาชีพที่มั่นคง มีโอกาสก้าวหน้า ในประเด็นรายได้ควรเลือกอาชีพและงานที่สามารถมีเวลาให้ทำงานเสริมเพื่อสร้างรายได้อีกทางหนึ่งด้วย

2.2 การพัฒนานิสัยที่ดี ควรมีการพัฒนานิสัยในการสร้างคุณค่าทางการเงินและสินทรัพย์ โดย 1) ควรมีจรรยาบรรณในการออม มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง 2) ตรวจสอบบัญชีรายรับ-รายจ่ายให้เกิดความสมดุล 3) หลีกเลี่ยงการเป็นหนี้ สามารถจัดการกับบัตรเครดิตให้อยู่ในวิสัยที่จะชำระได้ 4) เรียนรู้ที่จะปฏิเสธความต้องการ เฉพาะอย่างยิ่งสิ่งของที่จะสร้างภาระหนี้สิน หรือมีค่าใช้จ่ายเกินตัว 5) สร้างคุณค่ากับสิ่งของ หรือสินค้าราคาแพงที่อยากได้ โดยกำหนดเงื่อนไขในการซื้อให้เป็นรางวัลของตัวเอง

2.3 การเป็นหนี้ที่เพิ่มคุณค่า โดยการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหากมีปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อควรตัดสินใจที่จะกู้ยืมจากสถาบันการเงินถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าเป็นการสร้างหนี้ที่สง่างามเมื่อศึกษาจบอาจนำไปสู่การเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น การเปลี่ยนงานใหม่ที่คิดว่าเหมาะสมกับตนเอง

3. ช่วงอายุ 30 ปีถึงประมาณ 40 ปี เป็นช่วงแห่งการเปลี่ยนแปลงผ่านเข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่วัยกลางคน โดยบางรายเป็นช่วงอายุระหว่าง 28-33 ปี และเมื่ออายุ 33-40 ปี เป็นช่วงสูงสุดของการกำหนดโครงสร้างการดำเนินชีวิตในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น และเปลี่ยนผ่านเข้าสู่วัยกลางคนสิ่งสำคัญประการแรกในการวางแผนการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ คือ การจัดทำงบประมาณของตนเองและครอบครัว โดยเก็บรายละเอียดการใช้เงินทั้งหมดทั้งรายรับและรายจ่าย เพื่อจัดการด้านการเงินและปรับความสมดุลของงบประมาณของครอบครัว การสร้างประกันด้านรายได้เพิ่มเติม เช่น แสวงหาแผนการออมทรัพย์ที่ให้ค่าตอบแทนที่ดี การซื้อแผนประกันภัยที่ครอบคลุมทั้งตนเองและสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ ควรพิจารณาเรื่องการซื้อบ้าน หรือ ปรับปรุงที่อยู่อาศัยเมื่อมีสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้น การซื้อบ้านเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาลงทุน เพราะจะกลายเป็นทรัพย์สินที่ยิ่งใหญ่สำหรับบุคคลเมื่อเกษียณอายุ การวางแผนการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุในช่วงอายุ 30 ปี เป็นเรื่องของการวางแผนโครงสร้างด้านการเงินและที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ

4. ช่วงอายุ 40 ปีถึงประมาณ 50 ปี เป็นช่วงระยะเวลาที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตให้สูงขึ้น เป็นการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่วัยกลางคนอายุ 40-45 ปี ช่วงอายุ 40-50 ปี เป็นระยะเวลาที่บุคคลทุ่มเทให้กับงานอาชีพ กิจกรรมที่เกิดขึ้นจึงเป็นการแสวงหารายได้และทรัพย์สินเพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ครอบครัว ดังนั้น จึงควรพิจารณาถึงกลวิธีในการวางแผน โดย

4.1 การสร้างกลยุทธ์การออม เป็นเรื่องของการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง หรือเพิ่มการประหยัด มีการจัดลำดับความสำคัญของการใช้เงิน การตัดค่าใช้จ่ายเรื่องดอกเบี้ยและควรปรับภาวะสภาพหนี้ในการเช่าซื้อรถยนต์ หรือเช่าซื้อบ้านลง

4.2 ปรับพฤติกรรมเป็นผู้บริโภคที่เข้าใจภาวะการณ์ตลาดและแสวงหาโอกาสของการลดราคาสินค้าต่างๆ เพื่อเป็นการประหยัดเงินในวันข้างหน้า

4.3 ปรับปรุงการหารายได้ของตนเองอีกครั้ง การมีงานทำเพิ่มเติมเป็นอาชีพรอง หรือมี 2 อาชีพในเวลาเดียวกันเพื่อเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง

5. ช่วงอายุ 50 ปีถึงประมาณ 60 ปี เป็นผู้ที่อยู่วัยกลางคนที่กำลังจะเข้าสู่กลุ่มวัยท้ายบุคคลกลุ่มนี้มีความสมบูรณ์ทางด้านอาชีพและเริ่มถอยจากอาชีพเดิมเพื่อเตรียมตัวเกษียณการวางแผนการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ จึงเป็นการดำเนินชีวิตภายใต้กรอบที่ได้วางไว้แต่ต้น โดย 5.1 จัดระเบียบการสนับสนุนหรือเกื้อกูลบุตร เมื่อบุตรเติบโตและสามารถหารายได้ด้วยตนเองได้ ควรส่งเสริมให้เข้าได้จ่ายเงินจากรายได้ของตนเอง กรณีมีความจำเป็นควรให้ความช่วยเหลือเป็นการยืมให้มีการชดใช้ในภายหลัง

5.2 เพิ่มแผนการดูแลระยะยาว เป็นแผนงานที่เตรียมไว้เมื่อผู้เกษียณเข้าสู่ภาวะพึ่งพิง ช่วยตนเองไม่ได้ เป็นช่วงระยะเวลาที่มีการสิ้นเปลืองเงินทองในการดูแลและจัดหาผู้ดูแล ที่มีอัตราค่าจ้างค่อนข้างสูง ดังนั้น การซื้อระบบประกันต่างๆ และสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับนั้นควรมีการศึกษาและดำเนินการอย่างเคร่งครัด

5.3 เรียกคืนการลงทุนที่มีความเสี่ยง เช่น การถนอมคืน หรือการขายต่อ อันเป็นผลมาจากอัตราผลตอบแทนลดลง

6. ช่วงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เป็นช่วงของการเข้าสู่วัยผู้ใหญ่วัยท้าย หรือการเข้าสู่วัยเกษียณการวางแผนการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุช่วงนี้ควรพิจารณาดำเนินการ โดย

6.1 การทำงานต่อไปหากมีช่องทางที่เหมาะสม เป็นการช่วยทั้งรายได้และสุขภาพกายใจ และสถานภาพทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเติมเต็มให้กับรายได้จากบำนาญ

6.2 รับผิดชอบต่อความล่าช้าของระบบความมั่นคงทางสังคม หมายถึง ผลประโยชน์ตอบแทนอันพึงได้จากระบบประกันสังคม กำหนดจ่ายผลประโยชน์ภายใต้กฎ ระเบียบ ระยะเวลาและเงื่อนไขบางประการ

6.3 กรณีที่มีรายได้หลังเกษียณไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ อาจพิจารณาถึงที่อยู่อาศัย เนื่องจากภาวะค่าครองชีพขึ้นอยู่กับแหล่งที่อยู่อาศัย โดยการย้ายไปยังพื้นที่ หรือชุมชนที่มีภาวะค่าครองชีพที่เหมาะสมกับฐานะทางเศรษฐกิจของตน

ดังนั้น ขั้นตอนการเตรียมการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุเป็นกระบวนการต่อเนื่องในทุกช่วงวัยที่ต้องมีการเตรียมการและวางแผน ที่มีความสัมพันธ์ หรือสอดคล้องกับวัฏจักรชีวิตของมนุษย์ในแต่ละช่วงวัย ตั้งแต่วงจรการเจริญเติบโตตามอายุ วงจรการมีครอบครัว วงจรการประกอบอาชีพและเศรษฐกิจ ซึ่งแต่ละวงจรมีความสำคัญต่อการเตรียมการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุที่แตกต่างกัน

2.1.5 การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ

การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ หมายถึง การวางแผนชีวิตของบุคคลก่อนจะเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ และเป็นการป้องกันภาวะวิกฤตในช่วงสุดท้ายของชีวิต วัยสูงอายุเป็นระยะสุดท้ายของวงจรชีวิต เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ บุคคลควรมีการเตรียมตัวเองล่วงหน้าก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ เพื่อให้ชีวิตในวัยสูงอายุเกิดความสุข ดังนี้ (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2547)

1. การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ โดยเตรียมเกี่ยวกับการมีรายได้เป็นตัวเอองการประเมินรายรับ - รายจ่าย การเตรียมสะสมเงินเพื่อสำรองไว้ใช้จ่ายเมื่อยามเจ็บป่วยยามฉุกเฉิน การเตรียมทำพินัยกรรมให้แก่บุตรหลาน

2. การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ ควรดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงเสมอ โดยการหาความรู้เรื่องสุขศึกษา รับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

3. การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัย ควรจะมีการปรับปรุงซ่อมแซมเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของผู้สูงอายุ

4. การเตรียมความพร้อมด้านสังคม ควรมีการเตรียมความพร้อมที่จะพบว่าการเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุโดยการมองโลกในแง่ดี

รัชนิกร วงศ์จันทร์ (2553) กล่าวว่า การเตรียมการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องใช้ระยะเวลานาน ผู้ที่จะเข้าสู่วัยสูงอายุควรมีการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันในการเข้าสู่วัยสูงอายุ การเตรียมรับมือกับสิ่งต่างๆ ที่ต้องเผชิญในช่วงวัยสูงอายุ และเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการวางแผนเพื่อวัยเกษียณหรือวัยสูงอายุ บุคคลควรมีการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณหรือวัยสูงอายุ ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. **ด้านสุขภาพร่างกาย** บุคคลควรมีการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอย่างสม่ำเสมอ โดยการใช้ชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีอากาศบริสุทธิ์ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ให้ครบ 5 หมู่ หมั่นออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีการควบคุมอารมณ์ให้อยู่ในภาวะปกติไม่กังวลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากจนเกิดความเครียดพักผ่อนให้เพียงพอและตรวจสุขภาพประจำอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพได้อย่างทันท่วงที การปฏิบัติตามข้อแนะนำดังกล่าวจะช่วยลดปัญหาด้านสุขภาพได้ และหากบุคคลมีสุขภาพแข็งแรงก็จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในด้านดูแลสุขภาพ ทำให้มีเงินออมเพื่อไว้ใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ ได้

2. **ด้านจิตใจ** ไม่ว่าจะบุคคลจะเกษียณอายุจากการทำงานด้วยความสมัครใจหรือไม่สมัครใจ สิ่งก็ตามมาก็คือ กิจกรรมในชีวิตประจำวันย่อมเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมในแต่ละวันจะมีชีวิตวุ่นวายไปกับงานที่ทำ แต่หลังจากเกษียณอายุหรือเข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว ตื่นขึ้นมาไม่มีงานประจำทำ เมื่อเวลาผ่านไปความเหงาและความรู้สึกเบื่อหน่ายจะเข้ามาเยือนบางคนรู้สึกที่ชีวิตไร้ค่า อีกทั้งเมื่ออายุมากขึ้นสมรรถภาพของร่างกาย

จะเริ่มลดลง ซึ่งส่งผลต่อสภาพจิตใจและอารมณ์บุคคลจึงควรมีการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจ โดยทำจิตใจให้สดชื่นแจ่มใส ร่วมกิจกรรมทางสังคมหรือศาสนาเพื่อพัฒนาจิตใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติในเรื่องบทบาทหน้าที่ของตนใหม่มีใจเปิดกว้างยอมรับและเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมใหม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมอย่างมีความสุข

3. ด้านวิถีชีวิตหรือสังคม หลังจากเกษียณอายุหรือเข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว มักจะมีเวลามากขึ้น เป็นช่วงเวลาที่มั่งคั่งสำหรับชีวิตของบุคคลที่จะได้ทำในสิ่งที่อยากทำ แต่ไม่มีเวลาทำเมื่ออยู่ในวัยทำงาน และเป็นช่วงเวลาที่บุคคลสามารถใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม เช่น ดูแลบุคคลในครอบครัว ท่องเที่ยวพักผ่อน อุทิศตนเพื่อการกุศล หรือทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมตามกำลังความสามารถและความถนัด

4. ด้านการเงิน เป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับชีวิตในวัยเกษียณหรือวัยสูงอายุโดยบุคคลต้องเตรียมความพร้อมทางด้านการเงิน โดยการออมและลงทุนอย่างสม่ำเสมอในช่วงวัยทำงานรวมถึงวางแผนในการนำเงินออมออกมาใช้ในวัยเกษียณหรือวัยสูงอายุ เพื่อไม่เป็นภาระทางการเงินให้กับลูกหลาน หรือมีเพียงพอที่จะแบ่งปันให้กับลูกหลานและบุคคลอื่นที่ด้อยโอกาสด้วย อย่างไรก็ตามแม้จะเกษียณอายุจากการทำงานประจำแล้วและได้เตรียมความพร้อมทางด้านการเงินไว้เป็นอย่างดี แต่ถ้ายังมีศักยภาพและมีความพร้อม มีความเต็มใจและมีความสุขที่จะทำ ก็สามารถวางแผนหารายได้เพิ่มเติมตามความเหมาะสมของร่างกายในช่วงหลังเกษียณอายุหรืออยู่ในวัยสูงอายุได้ ซึ่งจะช่วยให้มีรายได้สำหรับใช้จ่ายในช่วงเกษียณหรือในวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น เนื่องจากความพร้อมด้านการเงินเป็นเรื่องสำคัญและต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบเพื่อให้มีรายได้เพียงพอที่จะใช้ในวัยเกษียณอายุหรืออยู่ในวัยสูงอายุ

โดยสรุป การเตรียมความพร้อมทางด้านการเงินและเศรษฐกิจ เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งเรื่องหนึ่งที่จะต้องมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะเกษียณอายุหรือเข้าสู่วัยสูงอายุ ดังนั้นการเตรียมการในช่วงวัยผู้ใหญ่จึงมีความสำคัญมาก เพื่อให้สามารถมีเงินใช้ในวัยเกษียณหรือวัยสูงอายุ ได้อย่างไม่ขัดสน การมีฐานะทางการเงินที่มั่นคงจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขในบ้านปลายของชีวิตและไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม

2.2 แนวคิดการวางแผนทางการเงิน

2.2.1 การวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ

การวางแผนทางการเงินนั้นมีได้หลายรูปแบบ เพราะเป้าหมายของการออม การลงทุน และความต้องการในการใช้เงินหลังเกษียณอายุของแต่ละคนนั้นไม่เท่ากัน บางคนเลือกที่จะออมเงินไว้ในธนาคาร บางคนเลือกลงทุนในสินทรัพย์ เช่น บ้าน ที่ดิน ทองคำ เป็นต้น บางคนเลือกที่จะลงทุนไว้ในหลักทรัพย์ต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเสี่ยงและผลตอบแทนจากการออมและการลงทุนในรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งในแต่ละคนมีการยอมรับความเสี่ยงที่ไม่เท่ากัน โดยเฉพาะบุคคลที่มีอายุน้อยๆ อาจจะลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงได้มากกว่าบุคคลที่มีอายุใกล้จะเกษียณหรือวัยเกษียณ ดังนั้น ในการวางแผนการเงินเพื่อวัย

เกษียณอายุจะต้องจัดทำแผนการออมและการลงทุนเพื่อการเกษียณให้เหมาะสมกับตัวเองให้มากที่สุด (ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน สถาบันกองทุนเพื่อพัฒนาตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2553)

การวางแผนทางการเงินเพื่อวัยเกษียณ มีกระบวนการในการวางแผนการดำเนินชีวิตในช่วงหลังเกษียณอายุหลังจากหยุดการทำงาน ภายใต้มาตรฐานการครองชีพที่ต้องการและเป็นไปได้ซึ่งต้องอาศัยการคาดการณ์อายุที่คาดว่าจะเกษียณ การวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้บุคคลมีเงินไว้ใช้จ่ายในช่วงหลังเกษียณอายุ เพื่อรักษาคุณภาพชีวิตในมาตรฐานที่ต้องการของแต่ละบุคคล จึงขอสรุปเป็นขั้นตอนดังนี้ (พรทิพย์ เกิดขำและศิริภัทร โรจนสัญชัยกุล, 2553)

ขั้นที่ 1 ประมาณการจำนวนเงินที่ต้องการมีไว้ใช้ต่อปีในช่วงเกษียณอายุ หลังจากเตรียมความพร้อมด้านการเงินจะสามารถประมาณค่าใช้จ่ายที่ต้องการสำหรับการเกษียณอายุต่อปีได้และจะสามารถประมาณจำนวนเงินที่บุคคลต้องการมีไว้ใช้ต่อปีในช่วงเกษียณอายุได้เช่นกัน

ขั้นที่ 2 ประมาณการรายได้ต่อปีที่จะได้รับในช่วงเกษียณอายุ รายได้ของบุคคลที่จะได้รับสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรกเป็นรายได้หลักที่จะได้รับตามระบบ คือ เงินได้จากเงินบำเหน็จบำนาญ เงินได้จากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เงินได้จากเงินประกันสังคม ส่วนรายได้ประเภทที่สองเป็นรายได้ที่เกิดจากการวางแผนการเงินที่ดี ได้แก่ เงินได้จากการทำประกันชีวิตประเภทรายได้ประจำ รายได้ที่เกิดจากการลงทุน เช่น ดอกเบี้ยรับ เงินปันผล ค่าเช่า หรืออาจมีรายได้อื่นๆ เช่น รายได้จากการทำงานพิเศษ หรือจากการทำงานอดิเรก และรายได้ที่ได้รับจากลูกหลานญาติพี่น้อง เป็นต้น

ขั้นที่ 3 คำนวณหารายได้ที่ต้องการเพิ่มเติมต่อปีหลังจากปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อ

จากการคำนวณในขั้นที่ 1 ประมาณการจำนวนเงินที่บุคคลต้องการมีไว้ใช้ต่อปีในช่วงเกษียณอายุประมาณ 324,000 บาทต่อปี และขั้นที่ 2 ประมาณการรายได้ต่อปีที่บุคคลจะได้รับในช่วงเกษียณอายุหากมีจำนวนสูงกว่า 324,000 บาท บุคคลนั้นก็ไม่จำเป็นต้องหารายได้เพิ่มเติมเนื่องจากมีรายได้มากกว่ารายจ่ายต่อปี แต่หากมีรายได้ต่อปีที่จะได้รับในช่วงเกษียณอายุ เท่ากับ 250,000 บาท ซึ่งต่ำกว่าจำนวนเงินในขั้นที่ 1 บุคคลนั้นมีความจำเป็นต้องหารายได้เพิ่มเติมอีกปีละ $(324,000 - 250,000) = 74,000$ บาท สมมติการคำนวณในครั้งนี้เป็นกรวางแผนก่อนเกษียณ 25 ปี จำนวนเงิน 74,000 บาท เป็นมูลค่าปัจจุบันซึ่งจะต้องคำนวณหามูลค่าในอนาคตโดยพิจารณาอัตราเงินเฟ้อ

ข้อสรุปข้างต้นเป็นการประมาณการแบบง่าย ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการออมเพื่อการเกษียณอายุ หากเริ่มวางแผนการออมเมื่ออายุน้อยก็จะมีเวลาในการเก็บออมมากขึ้นจะส่งผลต่อจำนวนเงินที่ต้องเก็บออมต่อปีจะลดน้อยลงหรือจะทำให้มีเงินในวัยเกษียณอายุเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

สุดารัตน์ ทิพาพงศ์ (2564) กล่าวว่า การวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่ช่วยให้บุคคลมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและมีเป้าหมายที่ชัดเจนภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน หากมีการเตรียมความพร้อมตั้งแต่เมื่อเริ่มมีรายได้หรือตั้งแต่วันนี้ ก็จะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายของการวางแผนเกษียณได้ง่ายขึ้นซึ่งเทคนิคในการวางแผนเกษียณของแต่ละคนก็มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับรายได้ และความพร้อมของแต่ละคนที่จะให้ความสำคัญในการวางแผนเกษียณอายุจะทำให้มุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้คือการมีคุณภาพชีวิตหลังเกษียณที่ดีบนมาตรฐานที่ต้องการและสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรีและมีคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม

2.2.2 แนวทางการวางแผนทางการเงินเพื่อคุณภาพชีวิตวัยเกษียณอายุ

แนวทางในการวางแผนการเงินเพื่อความมั่นคง และเพื่อคุณภาพชีวิตวัยเกษียณอายุนั้น สามารถอธิบายได้ดังรูปแบบการวางแผนทางการเงินดังภาพประกอบนี้

ภาพที่ 2.2 : แนวทางการวางแผนทางการเงินเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตวัยเกษียณอายุ

สุดารัตน์ ทิพาพงศ์ (2564) ประยุกต์มาจากศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน สถาบันกองทุนเพื่อพัฒนาตลาดทุนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2553)

จากภาพประกอบดังกล่าวข้างต้นอธิบายได้ดังนี้

1. การสำรวจตัวเอง การวางแผนเกษียณให้สำเร็จได้นั้น ต้องเริ่มจากการสำรวจตัวเองก่อน เนื่องจากรายได้ในทุกวันหรือรายรับที่มีในปัจจุบันนั้น มีความมั่นคงเพียงพอต่อการยังชีพมากน้อยเพียงใด และหากจะมีการลงทุนต่อไปในอนาคต สามารถทำอาชีพต่อไปได้หรือไม่และจะสามารถทำไปได้นานเพียงใด ซึ่งประกอบกับการรักษาสุขภาพให้สมบูรณ์ มีกำลังในการดำเนินชีวิตนั่นเอง หรือที่เรียกว่าการบริหารเงินนั่นเอง ซึ่งการบริหารเงินส่วนบุคคลนั้นเป็นการจัดระเบียบทางการเงินบุคคลให้มีความเหมาะสม เป็นการจัดสรรเงินที่เข้ามา และที่จ่ายออกไปให้เกิดความสมดุล หรือให้สามารถเหลือเก็บออมได้ ซึ่งการใช้เงินของแต่ละคนก็มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่าย หรือภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ถึงแม้จะได้รับเงินเดือนเท่ากัน

บางคนอาจจะมีเงินเหลือใช้ทุกเดือน แต่หากบางคนก็ไม่พอใช้ในแต่ละเดือน ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างนี้ นั่นก็คือ "การบริหารเงิน" หากผู้ใดไม่รู้จักรวิธการบริหารเงินแล้วผู้นั้นก็ไม่สามารถมีเงินเหลือ หรือมีเงินพอใช้จ่ายในแต่ละเดือนได้นั่นเอง

2. การสำรวจแหล่งเงินได้หลังเกษียณ แหล่งเงินที่พบส่วนใหญ่ของวัยเกษียณนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการสะสมทุนในช่วงของวัยแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นกองทุนบำเหน็จบำนาญ (กบข.) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (Provident Fund) กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) รายได้จากค่าเช่าอสังหาริมทรัพย์ เงินปันผลต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสำรวจรายละเอียดให้ชัดเจนว่ามีแหล่งเงินทุนสำรองไว้หรือไม่ พร้อมกับคาดการณ์ว่าจะมีเงินหลังเกษียณรวมแล้วเท่ากับเท่าไรหรือมีความเหมาะสมต่อการยังชีพ หรือเหมาะสมในการนำไปลงทุนหรือไม่ เพื่อใช้วางแผนทางการเงิน

3. การคำนวณวางแผนเป้าหมายค่าใช้จ่ายหลังเกษียณ การวางแผนเป้าหมายค่าใช้จ่ายนั้น มีข้อสังเกตได้ว่าหากมีการคำนวณวางแผนเป้าหมายไว้ชัดเจนแล้วจะทำให้ทราบได้ทันทีว่าควรที่จะเตรียมความพร้อมหรือมีการวางแผนที่จะเกษียณอายุตอนอายุเท่าไร และเมื่อเกษียณแล้วต้องการมีเงินใช้หลังเกษียณประมาณเท่าไร พร้อมกับคำนวณค่าใช้จ่ายว่ามีค่าใช้จ่ายอะไรบ้างที่มีความจำเป็นต้องเตรียมเงินไว้ เช่น กรณีของการเจ็บป่วยฉุกเฉิน การเกิดภัยพิบัติ น้ำท่วม ไฟไหม้ เป็นต้นซึ่งเป็นการวิเคราะห์และประเมินสถานะทางการเงิน โดยการนำข้อมูลที่รวบรวมมาได้วิเคราะห์ เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับสถานะทางการเงินในปัจจุบันว่ามีฐานะการเงินเป็นอย่างไรจะต้องหารายได้เสริมอีกเท่าไร จึงสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ กรณีเช่นนี้อาจต้องหาแหล่งลงทุนเพื่อนำเงินที่ออมไปลงทุนเพิ่มพูนดอกผลให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการจัดทำแผนทางการเงินหลังจากวิเคราะห์และประเมินแล้ว อาจเขียนแผนการเงินให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้ พร้อมทั้งหาทางเลือกที่ดีที่สุด สำหรับการหารายได้เสริม หรือหาแหล่งเงินลงทุนที่เหมาะสมกับเป้าหมาย

4. การทำตามแผน หลังจากที่ได้ทำการเตรียมการในขั้นตอนที่ 1 - 3 ไปแล้วนั้น สิ่งที่เหมาะสมและนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจก็คือ การทำตามแผนที่กำหนดไว้เพื่อตัดสินใจคัดเลือกกองทุน หรือ หุ้นที่เหมาะสมกับเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ตามกำลังที่พึงมี หรือตามปริมาณของเม็ดเงินที่สามารถลงทุนลงไปได้ ซึ่งเมื่อลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ว่าจะต้องทำอะไร เวลาใด เช่น การหารายได้เสริมจะต้องทำเงินเท่าไร ในช่วงเวลาใด และต้องนำเงินไปลงทุนในทางเลือกที่กำหนดเอาไว้ และหลังจากที่ปฏิบัติตามแผนทางการเงินสักระยะหนึ่งแล้วจำเป็นต้องทบทวน และปรับปรุงแผนทางการเงินให้มีความสอดคล้องกับสภาวะ ต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ทำให้จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนในการวางแผนทางการเงินอยู่ตลอดเวลา เพื่อป้องกันปัญหาทางการเงินที่ไม่สามารถควบคุมได้ในอนาคตนั่นเอง

5. การติดตาม ทบทวนประเมินผล หลังจากได้ดำเนินการตามแผนครบวงจรแล้ว การติดตามและทบทวนจำเป็นต้องมีขึ้นเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นประเมินผลอย่างน้อยทุก 6 เดือน หรือ 1 ปี ว่าผลตอบแทนเป็นไปตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคใดเกิดขึ้นบ้างพร้อมกับคำนวณ

ระยะเวลาของการคืนทุนเมื่อได้ทำการลงทุนไปสักระยะหนึ่งแล้ว ทั้งนี้หากไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ การประเมินผลจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนแผนที่ได้วางไว้ให้เกิดความเหมาะสมที่สุด หากดำเนินการเตรียมความพร้อมทุกขั้นตอนที่กล่าวข้างต้นนั้น จะทำให้วัยเกษียณมีความมั่นคงในชีวิต ประกอบกับการดำเนินชีวิตหลังรายได้ลดลงได้อย่างปกติสุข มีสุขภาพกายที่ดี สุขภาพจิตที่แข็งแรงอีกด้วย

2.3 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการออม

2.3.1 ความเข้าใจเบื้องต้นเรื่องการออม

ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการออมได้ให้ความหมายและคำนิยามของความหมายของการออม และพฤติกรรมการออม ไว้ต่างๆ กันหลายทัศนะ ซึ่งจะขอกล่าวถึงเฉพาะความหมายที่เห็นว่าน่าสนใจและเกี่ยวกับการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ก. ความหมายของการออม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554, น.134) การออม หมายถึง การเก็บหอม รอมริบ เช่น ออมทรัพย์ ออมสิน

จันทร์เพ็ญ บุญฉาย (2552 , น. 4) การออม คือ การเก็บสะสมที่ละเล็กละน้อยให้เพิ่มพูนขึ้น เมื่อเวลาผ่านไป ซึ่งการออมส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปของเงินฝากกับธนาคาร หรือบริษัทเงินทุน โดยได้รับดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทน

นันทกา นันทวิสัย (2552, น. 8) การออมของครัวเรือน หมายถึง ผลต่างระหว่างรายได้และรายจ่ายที่ใช้ในการอุปโภคและบริโภค ซึ่งรายจ่ายในที่นี้นับรวมค่าใช้จ่ายที่มีลักษณะเป็นการออมทรัพย์ไว้ด้วย

ธานินทร์ อุดมศรี (2554, น. 7) การออม หมายถึง รายได้เมื่อหักรายจ่ายแล้วจะมีส่วนซึ่งเหลืออยู่ (Incomes - Expenses = Saving) ซึ่งเป็นการชะลอการบริโภคหรือการใช้ทรัพย์สินเงินทองที่มีอยู่ในปัจจุบันบางส่วนเอาไว้เพื่อให้เกิดความสามารถที่จะบริโภคในอนาคตหรือในยามจำเป็น การเก็บออมจะอยู่รูปแบบต่างๆ เช่น ฝากไว้กับสถาบันการเงิน ซื้อหลักทรัพย์ และประกันชีวิตแบบออมทรัพย์ เป็นต้น เพื่อหวังผลตอบแทนและการเพิ่มมูลค่าของสินทรัพย์

ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน (สืบค้นจากเว็บไซต์ www.1213.or.th/th/moneymgt/save/Pages/save.aspx) ให้ความหมายของ การออม ว่าเป็นการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเก็บสะสมไว้สำหรับวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น เพื่อไว้ใช้ในอนาคต เมื่อเวลาฉุกเฉิน เพื่อใช้ในสิ่งที่อยากได้หรืออยากทำ การออมส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียเงินต้นต่ำ และได้รับผลตอบแทนไม่สูงนักเมื่อเทียบกับการลงทุน เช่น การฝากออมทรัพย์ การฝากประจำ การซื้อสลากออมทรัพย์

ดังนั้น การออม หมายถึง ส่วนหนึ่งของรายได้ในปัจจุบันที่ไม่ได้ใช้จ่ายไปเพื่อการบริโภคแต่เก็บไว้ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป เพื่อเป็นการเก็บไว้เพื่อการใช้จ่ายต่างๆ ในอนาคต ส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียเงินต้นต่ำ และได้รับผลตอบแทนไม่สูงนักเมื่อเทียบกับการลงทุน เช่น การฝากออมทรัพย์ การฝากประจำ การซื้อสลากออมทรัพย์

ข. ความหมายของพฤติกรรมการออม

ในการศึกษานี้ เรามุ่งเน้นไปที่การรับรู้ถึงความพร้อมทางการเงินต่อการเกษียณอายุหมายถึงความเชื่อที่ว่า การออมในปัจจุบันจะเพียงพอสำหรับชีวิตหลังเกษียณ (Hershey et al., 2010) ทั้งนี้ มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมแล้วนิยามความหมาย ดังนี้

ปิยดา สมบัติวัฒนา (2550, น. 7) ให้ความหมาย พฤติกรรมการออม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับการออม ประกอบด้วย 1) การจัดสรรรายได้เพื่อเก็บเป็นเงินออมก่อนการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค 2) การใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคตามความจำเป็นสอดคล้องกับรายได้และฐานะของตน และ 3) การจัดบันทึกรายรับและรายจ่ายเป็นประจำ

วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล (2557, น. 306) ให้ความหมาย พฤติกรรมการออม หมายถึง การแบ่งเงินรายได้ส่วนหนึ่งไว้สำหรับการใช้จ่ายในอนาคต

จิณห์นิภา แสมขาว, กานดา ศิริพานิช และอภัย ศรีณย์ธรรมกุล (2551) “พฤติกรรมการออม” คือ การเข้าใจหลักการใช้จ่ายเงินและเก็บออมเงินอย่างรู้ถึงคุณค่าของเงินและมีแบบแผน

ดังนั้น พฤติกรรมการออม จึงมีความหมายว่า เป็นการกระทำที่แสดงถึงความมุ่งหวังของผู้กระทำที่จะมีเงินเก็บสะสมโดยการเก็บรักษาเงินหรือสงวนการใช้จ่ายเงินรายได้ที่ตนได้รับ เพื่อใช้จ่ายในอนาคต

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12 (2559) กล่าวว่า จากความหมาย การออมและพฤติกรรมการออมข้างต้น จะเห็นได้ว่า คำว่า การออมในทางวิชาการ หมายถึง การเก็บเงินรายได้ไว้ โดยไม่ได้นำไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ซึ่งคือการซื้อสินค้าหรือบริการในช่วงเวลาหนึ่ง ทั้งนี้ การเก็บเงินรายได้ไว้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้จ่ายในอนาคต พฤติกรรมที่แสดงถึงการออม คือการเก็บหอมรอมริบ หรือ “กัณ” เงินรายได้ หรือ นำไปใช้อย่างระมัดระวัง ดังนั้น การวัดการออมในงานวิจัยต่างๆ ที่ผ่านมาจึงวัดการออมในหลายระดับนับตั้งแต่ จำนวนเงินออมซึ่งหมายถึง ผลต่างระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่ายที่สะสมได้สำหรับรอบระยะเวลาหนึ่ง เช่น สัปดาห์ เดือน ปี เป็นต้น จำนวนเงินลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินรูปแบบต่าง ๆ เช่น เงินฝากธนาคาร ตราสารหนี้ กรมธรรม์ประกันชีวิต เป็นต้น โดยมุ่งหวังผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ย เงินปันผล รวมถึงการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินทรัพย์ ส่วนการวัดพฤติกรรมการออม มุ่งสู่การวัดการแสดงออกหรือการกระทำที่เกิดขึ้นจริงที่ต้องการให้มีเงินออม เช่น การวางแผนการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะและเงินที่ได้รับ

การจัดสรรเงินรายได้ก่อนนำไปใช้จ่าย การใช้เงินอย่างคุ้มค่าการยับยั้งชั่งใจในการใช้จ่าย การคำนึงถึงความจำเป็นในการซื้อสินค้าและบริการ การมีวินัยในการเก็บออม

2.3.2 วัตถุประสงค์ของการออม

การตัดสินใจที่จะออมเงินนั้นแต่ละบุคคลมีเหตุผลที่แตกต่างกันไป (ธัญชนก ปะวะละ, 2551, น. 25-26; บุญรุ่ง จันทร์นาค, 2554, น. 34) ดังนี้

1. เพื่อไว้ใช้ในอนาคตยามเกษียณ ยามชรา ไม่เป็นภาระต่อลูกหลานและสังคม
2. เพื่อไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉินและยามเจ็บป่วย
3. เพื่อไว้ใช้จ่ายสำหรับการศึกษา ในการนำมาสร้างความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและสร้างเงินในอนาคต
4. เพื่อไว้ใช้จ่ายในการซื้อที่อยู่อาศัย
5. เพื่อซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ
6. เพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในการซื้อสินค้าถาวร
7. เพื่อไว้ใช้จ่ายสำหรับทำหลักประกัน เช่น ประกันชีวิต ประกันสุขภาพ ประกันอุบัติเหตุ
8. เพื่อหาผลประโยชน์ รายได้ จากผลตอบแทนที่จะได้จากการออม เช่น ดอกเบี้ย เงินปันผล เป็นต้น
9. เพื่อเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ จัดตั้งธุรกิจ หรือเปลี่ยนอาชีพ
10. เพื่อใช้จ่ายในการซื้อเครื่องประดับ
11. เพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมด้านสังคม
12. เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกลูกหลานและสังคม
13. เพื่อเก็บไว้เป็นหลักประกันชีวิตในระหว่างยังทำงานและความมั่นคงทางการเงิน
14. เพื่อไว้ใช้จ่ายในกิจกรรมอื่นๆ นอกเหนือจากรายจ่ายประจำ เช่น การแต่งงาน การท่องเที่ยว การทำบุญ เป็นต้น

นอกจากนี้ วัตถุประสงค์ในการออม อาจจะจัดสรรวัตถุประสงค์หลักได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้ (ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน สืบค้นจากเว็บไซต์ www.1213.or.th/th/moneymgt/save /Pages /save.aspx)

1. **ออมเพื่อกรณีฉุกเฉิน** ควรมีจำนวนเท่ากับรายจ่ายประจำ 6 เดือน เพื่อเก็บไว้ใช้กรณีเจ็บป่วย หรือมีเหตุให้ต้องใช้เงินก้อนอย่างเร่งด่วน
2. **ออมเพื่อเติมฝัน** เป็นการออมระยะสั้นถึงปานกลาง 1-5 ปี เพื่อนำไปจ่ายในสิ่งที่ต้องการ เช่น ท่องเที่ยว ซื้อของที่อยากได้ หรือบริจาคเพื่อสังคม

3. **ออมเพื่อวัยเกษียณ** เป็นการออมระยะยาว เพื่อจ่ายเมื่อพ้นวัยทำงาน และมีเพียงพอสำหรับการดูแลสุขภาพ ทำกิจกรรมเพื่อความสุขในชีวิต และลดภาระของลูกหลาน

4. **ออมเพื่อการลงทุน** เป็นการนำเงินไปลงทุนในสิ่งอกเงย เช่น ซื้อพันธบัตร กองทุนรวม หุ้น ฯลฯ ซึ่งควรเลือกการลงทุนที่เหมาะสมภายใต้ความเสี่ยงที่ยอมรับได้

ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการออมจะมีความแตกต่างกันตามความจำเป็นและสภาพแวดล้อมของแต่ละครอบครัว เช่น เก็บไว้ใช้ในยามเจ็บป่วย หรือชรา เพื่อการศึกษา เพื่อเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ ต้องการดอกเบี้ย เพื่อเป็นหลักประกันในการกู้เงิน ซื้อสินทรัพย์อื่นๆ และเพื่อกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น

2.3.3 ประเภทการออมเงิน

"การออมเงิน" เป็นการเก็บเงินในปัจจุบันเพื่อเอาไว้ใช้ในอนาคต ถือเป็นวิธีที่จับต้องได้มากที่สุด การออมเงินในปัจจุบัน สามารถเลือกออมได้หลายประเภท สรุปได้เป็น 6 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ (www.checkraka.com/knowledge/saving-2-68/1652453/)

1. ออมเงินในบัญชีเงินฝาก เป็นการฝากเงินไว้กับธนาคาร /สหกรณ์ โดยสามารถเลือกได้หลายรูปแบบ ทั้งบัญชีออมทรัพย์ และบัญชีฝากประจำ

2. ออมเงินในหุ้น เป็นการลงทุนในหุ้นเพื่อต้องการได้มาซึ่งกำไร หรือผลตอบแทน ที่สูงกว่าการฝากเงินในบัญชี แต่มีความเสี่ยงมากกว่า

3. ออมเงินในประกันชีวิต เป็นการออมเงินสำรองไว้เพื่อรองรับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับเราในอนาคต ออมในรูปแบบของการจ่ายเบี้ยประกันให้กับบริษัทประกันชีวิต โดยบริษัทฯ จะต้องจ่ายผลตอบแทนให้กับผู้เอาประกันเมื่อผู้เอาประกันเสียชีวิตหรืออยู่ครบตามสัญญาในกรมธรรม์

4. ออมเงินใน LTF/RMF เป็นการลงทุนระยะยาว รับผิดชอบเบี้ยในอัตราสูงกว่าบัญชี เงินฝาก พร้อมได้สิทธิพิเศษในการนำเงินลงทุนมาใช้ลดหย่อนภาษีได้

5. ออมเงินในกองทุนรวม คือการลงทุนในกองทุนที่มีผู้จัดการกองทุนคอยดูแลเงิน ให้ตามนโยบายกองทุน ซึ่งมีหลายประเภท และถือเป็นการกระจายความเสี่ยงในการลงทุนอีกทางหนึ่ง

6. ออมเงินในอสังหาริมทรัพย์ เป็นการซื้อที่ดิน บ้าน หรือทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ เพื่อเก็บเป็นทรัพย์สินในอนาคต และเป็นการเก็งกำไรในอนาคตในระดับดี ขึ้นอยู่กับแต่ละทำเลที่ตั้ง

ดังนั้น การออมเงินในปัจจุบัน มีหลายประเภท ได้แก่ ออมเงินในบัญชีเงินฝาก หุ้น ประกันชีวิต LTF/RMF กองทุนรวม และออมเงินในอสังหาริมทรัพย์ ผู้ออมสามารถเลือกออมได้ตามความเหมาะสม

2.3.4 ประโยชน์ของการออม

บริษัท อินเทอร์เน็ตประเทศไทย จำกัด (2558) กล่าวว่า ประโยชน์ของการออมนั้นมีมากมายหลายประการ ในที่นี้ขอยกประโยชน์ของการออมมีประโยชน์ต่อผู้ออมและต่อประเทศ ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อตนเอง

1) การออมช่วยสร้างวินัย การออมเงินต้องใช้ความสามารถมากกว่าที่คิด อาจไม่ใช่ทุกคนจะสามารถทำได้ สิ่งสำคัญคือ ต้องมีระเบียบวินัยอย่างมาก ซึ่งการเปิดบัญชีเงินประจำโดยกำหนดว่าจะฝากเงินทุกๆ สิ้นเดือนเป็นเงินเท่าไร หากทำได้สม่ำเสมอถือว่าวินัยสูงมาก

2) การออมทำให้มีเงินเก็บ ผลตอบแทนที่ได้จากความพยายามออมเงินของที่เห็นได้อย่างแรกเลย คือ เงินเก็บ คงไม่รู้หรอกว่าความสุขจากการมีเงินเก็บเป็นอย่างไร หากไม่รู้จักการออมเงิน มีเรื่องเล่าจากใครคนหนึ่งว่า มีเด็กน้อยที่อยากได้ของเล่นรุ่นใหม่ราคาแพง พ่อแม่เขาไม่ซื้อให้ เด็กน้อยคนนั้นใช้วิธีออมเงินจากค่าขนมที่ได้รับทุกๆ วัน ในที่สุดก็เก็บเงินได้ครบตามราคาของเล่นที่เขาปรารถนา นอกจากที่เขาจะได้ของเล่นแล้ว เขายังได้ความภูมิใจที่เขารู้จักอดออม จนได้สิ่งที่เขาต้องการ ลองมองย้อนกลับมาที่ตัว หากรู้จักออมเงินตั้งแต่วันนี้ เชื่อแน่ว่าจะมีเงินเก็บมากพอ จนสามารถซื้อของที่ต้องการ ซึ่งใหญ่กว่าของเล่นธรรมดาแน่นอน

3) การออมทำให้มีทุนในการนำไปสร้างมูลค่า เมื่อมีเงินเก็บจำนวนที่มากพอแล้ว นอกจากที่จะสามารถนำไปใช้ซื้อสิ่งที่อยากได้แล้ว อาจนำเงินจำนวนนั้นไปสร้างมูลค่าให้กองเงเพิ่มขึ้นอีกได้ด้วย แน่แน่นอนว่าหากฝากไว้กับธนาคาร ก็ได้อย่างน้อยคือดอกเบี้ย แต่หากต้องการผลตอบแทนที่สูงกว่านั้น ก็อาจนำเงินออมนั้นไปเปิดกิจการเล็กๆ ซื้อกองทุนรวม หรือหากมีความรู้ด้านตลาดหุ้น ก็สามารถนำส่วนหนึ่งของเงินออมนี้ ไปเล่นหุ้นเพื่อเพิ่มมูลค่าให้เงินของสูงยิ่งขึ้นไปอีก อาจมีความเสี่ยงสูงที่เงินจะเสียไป แต่เงินจำนวนนี้ถึงเสียไปก็อาจไม่มีผลต่อมากนัก เพราะไม่ใช่เงินที่ได้มาจากการกู้หนี้ยืมสิน

4) การออมช่วยเพิ่มความมั่นคงในอนาคต การมีเงินออมไว้จำนวนหนึ่งก็เหมือนมีเกราะป้องกันสิ่งที่คาดไม่ถึง ใครจะรู้แล้วว่าอนาคตจะเป็นเช่นไร กรณีชีวิตปกติสุข เงินจำนวนนี้ก็เก็บเอาไว้ซื้อความสุข แต่หากเกิดสิ่งเลวร้ายขึ้น แน่แน่นอนว่าไม่มีใครอยากประสบปัญหาในชีวิต แต่เงินออมนี้แหละที่จะช่วยให้ปัญหาเบาขึ้น ตัวอย่างเช่น อาจประสบอุบัติเหตุหรือตรวจพบโรคร้ายแรงจนไม่สามารถประกอบอาชีพดั้งเดิมได้ชั่วคราว トラบใดที่มีเงินออมเก็บไว้จำนวนหนึ่ง บางทีปัญหาเหล่านี้อาจเบาขึ้นกว่าหากเทียบกับการไม่มีเงินเก็บเลย เพราะไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน และที่สำคัญ มีความมั่นคงว่าในอนาคตจะไม่ต้องเป็นภาระให้กับลูกหลาน

2. ประโยชน์ต่อประเทศ

การออมทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศ การออมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศเจริญก้าวหน้า มีผลการวิจัยซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับการออมพบว่า ประเทศที่มีการออมเงินเป็นปริมาณที่สูง จะส่งผลให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับประเทศที่มีการออมต่ำ เพราะสามารถนำเงินที่ได้ จากการที่ประชาชนรู้จักการออมไปลงทุนเพื่อพัฒนาประเทศโดยตรง ไม่จำเป็นต้องอาศัย

เงินทุนจากต่างประเทศ หากนำเงินที่ได้รับจากการกู้ยืมในต่างประเทศมาพึงพิงในปริมาณที่สูงและต่อเนื่อง อาจเกิดวิกฤติเศรษฐกิจครั้งใหญ่ก็เป็นได้

2.3.5 การปฏิบัติเกี่ยวกับเงินออมที่ดี มีแนวทางปฏิบัติไว้ ดังนี้

สหกรณ์ออมทรัพย์ กระทรวงการคลัง (สืบค้นจากเว็บไซต์ <https://mofcoop.mof.go.th/th/home>) เสนอแนวปฏิบัติสำหรับผู้ที่ต้องการสร้างเงินออม ดังนี้

1. แนะนำให้เริ่มต้นการออมทันทีที่มีรายได้
2. ให้มีการเก็บออมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
3. ตั้งจุดประสงค์ในการออมว่าจะออมเพื่ออะไร ต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อจะได้วางแผนกันเงินทุกครั้งที่มีรายได้ การกันเงินไว้แต่ละเดือนเป็นการชะลอการใช้จ่าย เพื่อสะสมไว้ใช้จ่าย เมื่อถึงเวลาตามที่ตั้งจุดประสงค์ไว้ ไม่ต้องกั๊ยเงินให้เสียดอกเบี้ย (ให้มีการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ จุดประสงค์ในการออมว่าจะออมเพื่ออะไร ต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน จำนวนเงินออม ระยะเวลาที่ออม)
4. มีการวางแผนการใช้จ่ายที่รัดกุมและเป็นไปได้ตามสภาพของครอบครัว ต้องรู้จักเลือกซื้อของที่ราคาประหยัดเหมาะสมกับฐานะของตน
5. มีเงินติดตัวไว้เท่าที่จำเป็นใช้ ไม่ควรพกเงินติดตัวมากเกินไปจนความจำเป็นต้องใช้ เพราะอาจจะทำให้มีการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น
6. เพิ่มรายได้จากการออม เช่น การฝากเงินกับธนาคาร การซื้อพันธบัตรรัฐบาลเป็นวิธีการที่ปลอดภัยที่สุดสำหรับการออมจะได้ดอกเบี้ยด้วย
7. ตั้งสัจจะกับตัวเอง หรือสร้างพันธะในการออม เพื่อจะเป็นการบังคับตนเองให้สามารถออมทรัพย์ได้ เพราะมีสัญญาว่าจะต้องส่งเงินกับสหกรณ์ทุกเดือน
8. การจัดทำงบประมาณเงินสดส่วนบุคคลในแต่ละเดือนเพื่อประมาณรายได้ - รายจ่าย จะได้ว่าในแต่ละเดือนนั้นมีเงินเหลือเก็บออมได้จำนวนเท่าใดด้วย แล้วให้แยกจำนวนเงินที่จะออมเพื่อนำไปฝากธนาคารทันทีที่นำรายได้ที่เกิดจากการออม เช่น ดอกเบี้ย หรือเงินปันผลในกรณีเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ไปลงทุนต่อทันทีเพื่อให้เงินออมงอกเงยยิ่งขึ้น

2.3.6 รูปแบบการออมเพื่อการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ

ประเทศไทยมีระบบการออมเพื่อการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุ ตามแนวทางของธนาคารโลก (World Bank) ซึ่งกำหนดเกณฑ์เพื่อความมั่นคงทางสังคมอันเกิดจากความมั่นคงในชีวิตหลังเกษียณของประชากร โดยแบ่งระดับการรองรับด้านรายได้ของผู้เกษียณอายุที่แต่ละประเทศพึงมี หรือเรียกว่าระบบประกันสังคมและระบบบำเหน็จบำนาญ ออกเป็น 3 เสาหลัก (Pillars) ได้แก่ เสาหลักที่ 1 (First pillar) ระบบประกันรายได้ขั้นพื้นฐานที่ภาครัฐจัดให้ เสาหลักที่ 2 (Second pillar) ระบบการออมภาคบังคับ เสาหลักที่ 3 (Third pillar) ระบบการออมภาคสมัครใจ โดยแต่ละเสามีรายละเอียด ดังนี้ (วิน พรหมแพทย์, 2558)

เสาหลักที่ 1 (Pillar I) ระบบการออมภาคบังคับที่บริหารจัดการโดยภาครัฐ

มีจุดมุ่งหมายในการกระจายรายได้ ขจัดความยากจน และลดภาระของรัฐบาลในการดูแลผู้สูงอายุ ส่วนมากจะเป็น กองทุนแบบกำหนดประโยชน์ทดแทน (Defined Benefit หรือ DB) คือ กำหนดสูตรบำนาญ ที่สมาชิกจะได้รับ โดยสมาชิกแต่ละคนจะได้รับบำนาญมากน้อยต่างกัน ขึ้นอยู่กับระยะเวลาการส่งเงินสมทบ และรายได้ โดยผู้บริหารกองทุน (เรียกว่า Plan Sponsor) มีภาระหน้าที่และต้องรับความเสี่ยงในการจัดหาเงิน มาให้พอจ่ายบำนาญ ในประเทศไทย กองทุนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่

1. บำนาญของข้าราชการที่จ่ายโดยกรมบัญชีกลาง ถือได้ว่าเป็นบำนาญแบบ Defined Benefit เช่นกัน แต่เป็นแบบที่เรียกว่า pay as you go คือไม่ได้จัดเก็บเงินสมทบไว้แต่แรก รัฐบาลจะตั้งงบประมาณมา จ่ายก็ต่อเมื่อข้าราชการเกษียณ ระบบนี้ครอบคลุมข้าราชการประมาณ 1 ล้านคน

2. กองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพ ครอบคลุมลูกจ้างในภาคเอกชนจำนวน 11 ล้านคน โดย กำหนดสูตรเงินบำนาญไว้ว่า สมาชิกหรือผู้ประกันตนที่อายุครบ 55 ปีขึ้นไป เกษียณจากการทำงาน และสมทบ มาแล้วไม่ต่ำกว่า 180 เดือน มีสิทธิรับ “บำนาญ” เท่ากับร้อยละ 20 ของเงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย (คำนวณจากรายได้ขั้นต่ำ 1,650 บาท และไม่เกิน 15,000 บาทต่อเดือน) หากสมทบเกินกว่า 15 ปี ทุกๆ ปีที่ สมทบเพิ่ม จะได้รับบำนาญส่วนเพิ่มอีกร้อยละ 1.5 ของเงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย

ส่วนผู้ประกันตนที่อายุ 55 ปีขึ้นไป เกษียณจากการทำงาน และสมทบมาแล้วไม่ต่ำกว่า 12 เดือน แต่ไม่ครบ 180 เดือน จะได้รับ “บำเหน็จ” เป็นเงินก้อนเท่ากับเงินสมทบของตนเองและนายจ้างที่สะสมไว้เข้า สู่วัยผู้สูงอายุ บวกดอกผลจากการลงทุน เงินที่เอามาจ่ายเป็นบำเหน็จและบำนาญนี้ มาจากเงินสมทบของ ผู้ประกันตนร้อยละ 3 ของเงินเดือน รวมกับของนายจ้างร้อยละ 3 เป็นร้อยละ 6 ต่อเดือน

เสาหลักที่ 2 (Pillar II) ระบบการออมที่จัดตั้งและบริหารโดยภาคเอกชนหรือกลุ่มวิชาชีพ

ส่วนใหญ่เป็นกองทุนแบบกำหนดอัตราเงินสมทบให้สมาชิกและนายจ้างจะต้องจ่ายเข้ากองทุนในแต่ละเดือน (Defined Contribution หรือ DC) เมื่อเกษียณจะได้รับเงินคืนเท่ากับส่วนที่ตนเองสมทบบวกส่วนที่นายจ้าง สมทบและดอกผลจากการลงทุน ในประเทศไทย กองทุนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ ได้แก่

1. กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กำหนดให้ข้าราชการ (ในฐานะลูกจ้าง) จ่าย “เงินสะสม” เข้ากองทุนร้อยละ 3 ต่อเดือน และให้รัฐบาล (ในฐานะนายจ้าง) จ่าย “เงินสมทบ” เข้ากองทุนร้อยละ 3 ต่อ เดือน เมื่อเกษียณ ข้าราชการจะได้รับ “บำเหน็จ” เป็นเงินก้อนเท่ากับเงินสะสม เงินสมทบและผลประโยชน์ ทดแทนของเงินดังกล่าวจาก กบข. (ในบางกรณีอาจจะได้เงินชดเชยและเงินประเดิมเพิ่มเติมด้วย) โปรดสังเกต ว่าข้าราชการยังคงได้รับบำเหน็จหรือบำนาญตามสิทธิจากกรมบัญชีกลาง แต่เงินที่สะสมกับ กบข. เป็นเงินออม ส่วนเพิ่มที่ข้าราชการจะได้รับกลับคืนไปเป็นเงินก้อนเมื่อเกษียณ

2. กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ จัดตั้งขึ้นโดยภาคเอกชนเพื่อเป็นสวัสดิการของพนักงานก็จัดว่าเป็น กองทุนบำนาญแบบ DC คือ ลูกจ้างจ่ายส่วนหนึ่งเรียกว่า “เงินสะสม” และนายจ้างจ่ายเข้าอีกส่วนหนึ่งเรียกว่า

“เงินสมทบ” เมื่อเกษียณก็จะได้รับบำเหน็จเป็นเงินก้อน จำนวนเท่ากับเงินสะสม เงินสมทบ และผลประโยชน์ตอบแทนของเงินดังกล่าว

เสาหลักที่ 3 (Pillar III) ระบบการออมภาคสมัครใจที่ประชาชนเลือกออมเอง

ส่วนใหญ่เป็นการออมเพิ่มเติมต่อยอดจากระบบการออมภาคบังคับที่ตนเองมีอยู่แล้ว ในประเทศไทยการออมที่อยู่ในกลุ่มนี้มีให้เลือกค่อนข้างหลากหลาย ได้แก่ การซื้อประกันชีวิต การซื้อกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) การซื้อกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) รวมทั้งการฝากธนาคารและการออมเงินระยะยาวรูปแบบอื่นๆ

ในที่นี้ขอแนะนำ “กองทุนการออมแห่งชาติ” ซึ่งการออมภาคสมัครใจประเภทหนึ่ง กองทุนนี้เป็นกองทุนการออมเพื่อวัยสูงอายุที่ให้สิทธิประชาชนสัญชาติไทยเข้าเป็นสมาชิกระบบบัญชีรายบุคคล โดยกองทุนเป็นนิติบุคคล ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ เพราะปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีระบบการออมเพื่อการชราภาพที่ครอบคลุมภาคแรงงานทุกประเภทได้อย่างทั่วถึง ซึ่งยังมีแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศที่ไม่ได้รับความคุ้มครองเพื่อการชราภาพ และแรงงานเหล่านี้มีความเสี่ยงที่จะตกอยู่ในความยากจนในวัยสูงอายุ เพราะไม่มีช่องทางให้เข้าถึงเครื่องมือการออมเงิน ในขณะที่อยู่ในวัยทำงาน ดังนั้นรัฐบาลจึงจัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นช่องทางการออมขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้ที่ยังไม่ได้รับความคุ้มครองให้ได้รับผลประโยชน์ในรูปแบบของบำนาญ อันเป็นการสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมในการดูแลจากภาครัฐ

ทฤษฎีเสาหลัก 3 ต้น เปรียบเสมือนตาข่ายที่จะรองรับไว้ให้สามารถใช้ชีวิตหลังเกษียณได้อย่างไม่ลำบาก การออมเงินผ่านเฉพาะเสาหลักต้นที่ 1 อาจมีเงินออมเพียงน้อยนิดไม่เพียงพอกับค่าครองชีพที่นับวันจะมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ และในอนาคตภาระของรัฐบาลมีมากขึ้น สวัสดิการจากเงินกองทุนประกันสังคมอาจลดลงหรือมีจำกัดไม่เพียงพอ จึงควรต้องมีเสาหลักต้นที่ 3 ที่ใช้หลักการพึ่งตนเองรองรับไว้เพื่อความอุ่นใจได้ว่าจะมีเงินก้อนไว้ใช้เพิ่มเติมจากการออมแบบภาคบังคับ

กล่าวโดยสรุป การออม หมายถึง ส่วนหนึ่งของรายได้ในปัจจุบันที่ไม่ได้ใช้จ่ายไปเพื่อการบริโภค แต่เก็บไว้ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีวัตถุประสงค์ของการออมความแตกต่างกัน ตามความจำเป็นและสภาพแวดล้อมของแต่ละครอบครัว เช่น เก็บไว้ใช้ในยามเจ็บป่วย หรือชรา เพื่อการศึกษา เพื่อเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ ต้องการดอกเบี้ย เพื่อเป็นหลักประกันในการกู้เงิน ซื้อสินทรัพย์อื่นๆ และเพื่อกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น การออมเงินในปัจจุบันมีหลายประเภท ได้แก่ ออมเงินในบัญชีเงินฝาก หุ้น ประกันชีวิต LTF/RMF กองทุนรวม และออมเงินในอสังหาริมทรัพย์ ผู้ออมสามารถเลือกออมได้ตามความเหมาะสม การออมมีประโยชน์ต่อผู้ออมเองและต่อประเทศชาติ และรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุของประเทศไทยมีทั้งภาคบังคับที่บริหารจัดการโดยภาครัฐ การออมที่จัดตั้งและบริหารโดยภาคเอกชนหรือกลุ่มวิชาชีพ และการออมภาคสมัครใจ

2.3.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออม

1) แนวคิดของการออม

เมื่อบุคคลหนึ่งได้รับเงินได้เขาอาจใช้จ่ายได้และหรือเก็บออมเงินที่ได้นั้นไว้หากเขาเลือกที่จะเก็บออมหรือใช้จ่ายน้อยกว่ารายได้เขาต้องตัดสินใจว่าจะออมโดยวิธีใด ในทางกลับกันบางคนอาจต้องการใช้จ่ายมากกว่าจำนวนเงินที่ทำมาหาได้เป็นผลให้เกิดการกู้ยืมขึ้นเป็นจำนวนหนึ่งเขาต้องตัดสินใจว่าจะกู้ยืมจากแหล่งใด เมื่อใดที่รายได้ในปัจจุบันมีมูลค่าสูงกว่าการใช้จ่ายในปัจจุบันจะมีการเก็บออมรายได้ส่วนเกินเอาไว้ ในขณะที่เดียวกันหลาย ๆ คนอาจรู้สึกว่าจะชะลอการใช้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งลงในปัจจุบัน แล้วเก็บออมด้วยวิธีอื่นเพื่อให้เงินจำนวนนั้นงอกเงยขึ้นเพื่อใช้จ่ายในอนาคตได้มากขึ้น การพิจารณาว่าจะชะลอการบริโภคในวันนี้ไว้เพื่อการบริโภคที่มากขึ้นในอนาคตนี้เองเป็นที่มาของการออมเพื่อการลงทุน โดยจำนวนเงินที่งอกเงยขึ้นก็คือผลตอบแทนจากการลงทุน ในทางตรงกันข้ามเมื่อใดที่รายได้ในปัจจุบันมีน้อยกว่าความต้องการบริโภคในปัจจุบัน บุคคลนั้นก็จะพิจารณาถึงเอารายได้ที่จะได้รับในอนาคตมาบริโภคก่อน ซึ่งทำได้โดยการกู้ยืมที่สัญญาว่าจะชำระเงินกู้ (ด้วยรายได้) ในอนาคต โดยเงินที่ชำระคืนย่อมมีจำนวนมากกว่าจำนวนเงินเมื่อแรกยืม จำนวนเงินที่สูงขึ้นก็คือดอกเบี้ยเงินกู้ เงินที่กู้ยืมมาอาจใช้เพื่อการบริโภคหรือนำมาลงทุนที่คาดว่าจะให้ผลตอบแทนมากกว่าต้นทุนการกู้ยืมที่จ่ายออกไป (รัตน สหายคณิต, 2521)

2) การออมกับกระแสรายได้ และรายจ่าย

การออมคือการออมทรัพย์ การออมของบุคคลมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริงและการบริโภคของบุคคลอย่างมาก ด้วยเหตุที่ว่าหลังจากที่บุคคลได้รับรายได้มาแล้วเมื่อนำไปหักภาษีออก รายได้ดังกล่าวถือเป็นรายได้ที่บุคคลสามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริง บุคคลจะจัดสรรรายได้ ส่วนนี้ไปใช้เพื่อการบริโภค ส่วนที่เหลือจึงค่อยเก็บออมไว้เป็นเงินสะสม การออมเงินส่วนที่เหลือนี้เรียกว่า "การออมทรัพย์" การออมเปรียบเป็นส่วนร่วของวงจรการหมุนเวียนของกระแสรายได้ ซึ่งเป็นผลให้กระแสรายได้ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งมีค่าไม่เท่ากับกระแสรายจ่ายในช่วงเวลานั้น สามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง ค่าใช้จ่าย และปริมาณการออมได้ ดังนี้ (เศรษฐศาสตร์นำรู้, 2546, ออนไลน์)

$$Y = C + S \quad (1)$$

Y คือ รายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง

C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

S คือ ปริมาณการออม

ความสัมพันธ์ระหว่างค่าความโน้มเอียงในการบริโภคและการออม นักเศรษฐศาสตร์ โดยทั่วไปจะกล่าวถึงการออมและการบริโภคควบคู่กันไปเสมอ ทั้งนี้ เนื่องจากต่างก็เป็นส่วนหนึ่งที่แยกออกมาจากรายได้ของบุคคลที่สามารถใช้จ่ายใช้สอยได้จริงถ้าปริมาณการออมรวมกับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมีค่าเท่ากับรายได้ที่บุคคลสามารถนำไปใช้จ่ายใช้สอยได้จริงพอดี

3) ทฤษฎีความต้องการถือเงินของจอห์น เมนาร์ด เคนส์ (The Keynesian Theory of Money Demand)

จอห์น เมนาร์ด เคนส์ มีความเห็นว่าบุคคลจะถือเงินจำนวนหนึ่งเพื่อความสะดวกในการใช้จ่ายและเพื่อมิให้เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่อง แต่ตามแนวความคิดของเคนส์นั้นเห็นว่า เงินมิได้มีบทบาทเพียงสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเท่านั้น แต่เงินมีบทบาทในฐานะเป็นสินทรัพย์ (asset) ชนิดหนึ่งด้วย นอกเหนือจากสินทรัพย์อื่นๆ ซึ่ง หมายถึง หลักทรัพย์ ซึ่งได้แก่ หุ้นกู้หรือพันธบัตร (bond) ประชาชนจะต้องเลือกระหว่างการถือเงินกับการถือพันธบัตร และปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกก็คือ ระดับรายได้และอัตราดอกเบี้ย กล่าวคือ ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงความต้องการถือเงินของประชาชนจะน้อยเพราะประชาชนจะเลือกถือหลักทรัพย์มากกว่า หรือในทางตรงกันข้ามถ้าอัตราดอกเบี้ยต่ำลงความต้องการถือเงินของประชาชนจะมากขึ้น เพราะประชาชนจะเลือกที่จะถือหลักทรัพย์น้อยลง

นอกจากนี้ เคนส์ยังได้กล่าวถึงอุปสงค์ต่อเงินหรือความต้องการถือเงินเกิดจากแรงกระตุ้นต่าง ๆ กันทำให้สามารถแบ่งความต้องการถือเงินออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ (สิรินดา กลิ่นจันทร์หอม, 2555, น.17-18)

1. ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายใช้สอย (Transaction Demand for Money) เนื่องจากในชีวิตประจำวันของทั้งบุคคลและธุรกิจนั้นรายรับและรายจ่ายมิได้มีความสอดคล้องกันอย่างสมบูรณ์ ทำให้มีความจำเป็นต้องถือเงินจำนวนหนึ่งไว้เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน หากรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นความต้องการถือเงินเพื่อจุดมุ่งหมายนี้ก็ยิ่งสูงขึ้น

2. ความต้องการถือเงินเพื่อสำรองไว้ใช้ยามฉุกเฉิน (Precautionary Demand for Money) เนื่องจากความไม่แน่นอนเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตามทัศนะของเคนส์ ความต้องการถือเงินเพื่อเอาไว้ใช้จ่ายที่เกิดขึ้นโดยกะทันหัน เช่น เกิดอาการเจ็บไข้ หรืออุบัติเหตุ ดังนั้นความต้องการถือเงินเพื่อสำรองไว้ยามฉุกเฉินจะมีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกันกับระดับรายได้ประชาชาติ เช่นเดียวกับกับความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายใช้สอย

3. ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร (Speculative Demand for Money) การที่เคนส์เพิ่มความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร นับได้ว่าเป็นผลงานสำคัญที่ทำให้ทฤษฎีของเขาแตกต่างไปจากทฤษฎีปริมาณเงิน โดยมีความเห็นว่าคนเรายังมีความต้องการถือเงินไว้เพื่อเป็นเครื่องสะสมมูลค่า หรือสะสมทรัพย์สินด้วย ในการวิเคราะห์เคนส์ได้พิจารณาสินทรัพย์ทางการเงินเพียงชนิดเดียว คือ พันธบัตร ซึ่งคนอาจเลือกถือ

พันธบัตรแทนเงินในการเป็นเครื่องสะสม มูลค่า เพราะพันธบัตรให้ผลตอบแทนแก่ผู้ถือในรูปอัตราดอกเบี้ย ในขณะที่การถือสินทรัพย์ในรูปของเงินจะไม่ได้รับผลตอบแทนแต่อย่างใด เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยในอนาคตไม่แน่นอน

4) ทฤษฎีการบริโภคที่สัมพันธ์กับรายได้ถาวร (Permanent Income Theory of Consumption) ของ Milton Friedman

มิลตัน ฟรีดแมน (Friedman. 1961 อ้างถึงใน ดวงกนก พงศ์เรขนา นนท์, 2556) ศึกษารายได้ที่เกิดขึ้นจริงและการบริโภคที่เกิดขึ้นจริง โดยแบ่งรายได้ที่เกิดขึ้นจริงนั้น เป็นรายได้ถาวรหรือก็คือรายได้จากผลตอบแทนของสินทรัพย์ รายได้นี้จะเป็นรายได้ที่สามารถนำไปใช้จ่ายโดยไม่กระทบต่อสินทรัพย์ที่สะสมไว้แต่อย่างใด ส่วนอีกประเภทคือ รายได้ชั่วคราวหรือรายได้ที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราวซึ่งชั่วคราวโดยมิได้คาดหมาย รายได้ส่วนนี้อาจเป็นค่าบวกหรือลบต่อรายได้ก็ได้ เขามีแนวคิดว่าการที่ผู้บริโภคเลือกระดับการบริโภคในแต่ละช่วงเวลาเพื่อให้เกิดความพอใจสูงสุดภายใต้ขีดจำกัดของรายได้ตลอดชีวิต เขาเสนอว่าการบริโภคขึ้นกับรายได้เฉลี่ยที่ได้รับทั้งในปัจจุบันและอนาคตด้วย โดยรายได้เฉลี่ยนี้เขาให้ชื่อว่ารายได้ถาวร เขายังบอกถึงความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างรายได้กับการบริโภคนั้น รายได้ถาวรจะเป็นสัดส่วนคงที่กับการบริโภคถาวร โดยขึ้นกับอัตราดอกเบี้ย รสนิยม และอัตราส่วนของทรัพย์สินสมบัติที่เป็นสิ่งของกับทรัพย์สินสมบัติรวม

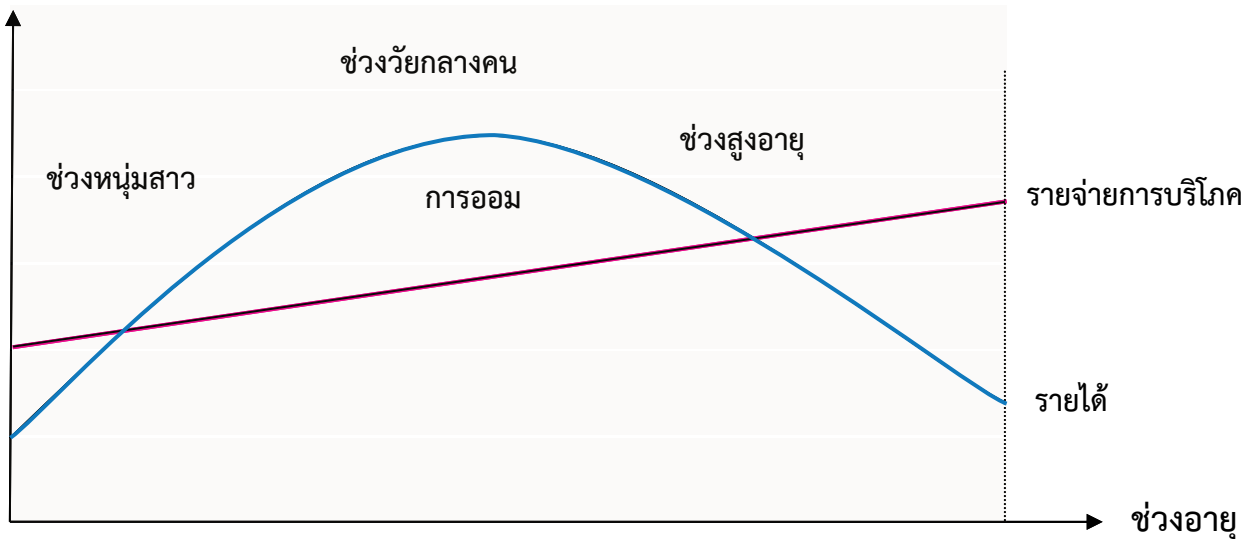
5) ทฤษฎีการบริโภคตลอดวงจรชีวิต (Life Cycle Theory of Consumption) ของ Franco Modigliani, Albert Ando และ Richard Brumberg

โมดิกลี ลีอานีและบรูมเบิร์ก (Modigliani & Brumberg, 1954) มีแนวคิดว่าการตัดสินใจในการบริโภคของบุคคลก่อนข้างมีเสถียรภาพตลอดวงจรชีวิต เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่คาดว่าจะได้รับตลอดชีวิต เพราะเชื่อว่าการบริโภคไม่ได้ขึ้นกับรายได้ในขณะนั้นเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับคาดคะเนรายได้ตลอดอายุขัยทั้งหมด คือตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคตอีกด้วย บุคคลมักจะเก็บออมเงินไว้ขณะที่ทำงานเพื่อให้ได้เงินออมเพียงพอต่อแผนการบริโภคซึ่งวางไว้สำหรับเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ เมื่อบุคคลวางแผนจะบริโภคในระดับที่คงตัวตลอดวงจรชีวิต ขณะที่รายได้ต่อปีของบุคคลเมื่อมีอายุน้อยมักจะมีอยู่ในระดับต่ำ และจะเพิ่มขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น ทำให้มีรายได้สูงสุดตอนกลางชีวิต จนกระทั่งเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะมีรายได้ลดลงอีกครั้ง จึงทำให้การออมนั้นต่ำ ในช่วงปีแรกที่เริ่มงานและจะสูงขึ้นในปีหลังๆ เหตุผลที่นำมาอธิบายคือประสิทธิภาพในการผลิต โดยในตอนต้นของชีวิตบุคคลจะมีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ แล้วจะค่อย ๆ สูงขึ้นในตอนกลางของชีวิต และกลับมีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ ลงในตอนปลายชีวิต บุคคลที่เข้าสู่ตลาดแรงงานซึ่งคาดว่ารายได้ของตนจะสูงขึ้นตลอดเวลา นั้น มักมีความโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ย (APC, น. Average Propensity to Consume) มีค่ามากกว่า 1 ในขณะที่ APC ของผู้ที่ใกล้เกษียณจะมีค่าน้อยกว่า 1 ซึ่งพฤติกรรมนี้สอดคล้องกับการศึกษาแบบภาคตัดขวางที่พบว่า บุคคลที่มีรายได้ต่ำ มีแนวโน้มที่จะไม่ออม แต่บุคคลที่มีรายได้สูงก็มีแนวโน้มที่จะออม ดังนั้นจึงคาดว่าความโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ย (APC) จะคงตัวตลอดเวลา ถ้ากำลังแรงงานประกอบไปด้วย

สัดส่วนของวัยหนุ่มสาว วัยกลางคน และวัยชราเท่า ๆ กัน ซึ่งจะสอดคล้องกับการศึกษาแบบอนุกรม และปัจจัยที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภครายได้สมมติฐานนี้ก็คือ ดอกเบี้ยที่ได้รับจากสินทรัพย์

ทางการเงิน รายได้จากมรดก อายุเมื่อเกษียณ และจำนวนปีของการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุที่คาดหวัง ดังแสดงไว้ในภาพที่ 2.3 (บุญคง หันจางสิทธิ์, 2544, น. 346)

รายได้ รายจ่าย เงิน

ภาพที่ 2.3 แสดงรายได้ รายจ่าย และการออมของมนุษย์ตามวงจรชีวิต

กล่าวคือ ในช่วงหนุ่มสาวรายได้มีไม่เพียงพอในการใช้จ่าย จึงไม่มีการออม หรือต้องก่อหนี้เพื่อบริโภค แต่เมื่ออยู่ในวัยกลางคน บุคคลจะมีรายได้ที่สูงขึ้นและมากกว่ารายจ่าย ทำให้มีเงินออมและสะสมเป็นสินทรัพย์ได้ และรายได้กลับลดลงอีกครั้งในช่วงวัยสูงอายุ ทำให้ต้องใช้เงินออมและสินทรัพย์ที่สะสมไว้มาใช้จ่าย ดังนั้น ลักษณะของการกระจายรายได้ตลอดช่วงอายุขัยของคนจึงมีลักษณะเหมือนเส้นโค้งคว่ำ (เส้นรายได้) ส่วนการบริโภคของบุคคลนั้นจะมีระดับการบริโภคที่ค่อนข้างคงที่ตลอดชีวิต การกระจายการบริโภคตลอดช่วงอายุขัยของคนจึงมีลักษณะเป็นเส้นตรงเอียงลาดเล็กน้อยจากซ้ายมือขึ้นไปทางขวามือ (เส้นรายจ่าย)

ดังนั้น พิจารณาในแง่ของการตัดสินใจเพื่อการบริโภคของบุคคลแล้ว ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในงวดเวลาหนึ่งจะขึ้นอยู่กับมูลค่าปัจจุบันในงวดเวลานั้นของกระแสรายได้ตลอดช่วงชีวิตซึ่งเป็นค่าที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับรายได้คาดคะเนตลอดช่วงอายุขัยทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของบุคคล

โดยสรุป การออมของวัยผู้ใหญ่ จึงเกี่ยวข้องกับความต้องการถือเงินของแต่ละคนโดยมีตัวแปรหลักสำคัญคือรายได้ และรายจ่ายหรือการบริโภค ทั้งรายจ่ายที่สัมพันธ์กับรายได้สมบูรณ์ รายจ่ายแบบรายได้เปรียบเทียบ รายจ่ายแบบรายได้เปรียบเทียบ และรายจ่ายตลอดวงจรชีวิต

2.3.8 ทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายปัจจัยที่มีต่อพฤติกรรมการออม

ผู้ที่มีพฤติกรรมการออม คือ ผู้ที่มีการเก็บหอมรอบริบ หรือ “กั้น” เงินรายได้ ไม่นำไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภค หรือใช้จ่ายเงินอย่างระมัดระวัง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ เกิดจากปัจจัยต่างๆ หลายประการ นักวิชาการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเศรษฐศาสตร์ ได้ใช้ทฤษฎีการวัดด้านการเงินเป็นหลัก แต่ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีความเชื่อว่า พฤติกรรมการออมมีปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือการควบคุมตนเอง (self-control) ตามแนวคิดของ กีน ซึ่งมีการวัดพฤติกรรมด้านสังคมเข้ามาร่วมด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ทฤษฎีควบคุม (Control Theory)

กิน (Geen, 1995, p. 56, อ้างถึงใน ปิยดา สมบัติวัฒนา และ ชวัลลักษณ์ คุณาธิกรกิจ, 2556) ได้พัฒนาและนำเสนอเป็นแบบจำลองแรงจูงใจ (model of human motivation) โดยผสมผสานกระบวนการของบุคคลเข้ากับบริบทของบุคคลนั้น ๆ เพื่ออธิบายแรงจูงใจในการกระทำของบุคคล ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์แรงจูงใจทางสังคมของมนุษย์ (social motivation) อย่างกว้างขวาง แบบจำลองนี้แบ่งการกระทำด้วยแรงจูงใจออกเป็น 6 ขั้นตอนประกอบด้วย

1. การคิดใคร่ครวญอย่างรอบคอบเพื่อกำหนดเป้าหมายของตนเอง (deliberating)
2. ความตั้งใจ (intention)
3. การกระทำ (action)
4. การเปรียบเทียบ (comparison)
5. การค้นหาสาเหตุ (attribution)
6. การบรรลุเป้าหมาย (attainment of the goal)

2) แบบจำลองระบบควบคุมการกระทำของกิน (Geen's action control system)

แบบจำลองระบบควบคุมการกระทำของกิน มีรากฐานมาจากความขัดแย้งระหว่างเป้าหมายกับสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้บุคคลปรับหรือดำเนินพฤติกรรมที่ทำให้บรรลุเป้าหมายได้ โดยคำนึงถึงบริบทที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลผู้นั้นด้วย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

จากข้อมูลที่ผ่านมา แรงจูงใจในการทำพฤติกรรมจะเกิดจากการสร้างเป้าหมายของตนเอง เช่น ความต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม หรือเป็นไปตามความต้องการของเขา เช่น ความภาคภูมิใจในตนเอง (self-esteem) และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเหล่านั้น บุคคลจึงต้องเลือกว่าเป้าหมายที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด ความเหมาะสมของเป้าหมายเหล่านั้นจะพิจารณาจาก ก) ความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมาย ข) คุณค่าของเป้าหมาย และ ค) การประเมินระดับความสามารถของตนเองที่จะบรรลุเป้าหมาย เมื่อบุคคลตัดสินใจเลือกเป้าหมายได้แล้วก็จะสร้างความผูกพันกับเป้าหมาย (Commitment) จากนั้น ตั้งใจ (intention) โดยการวางแผนการกระทำว่า จะทำอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งกระบวนการนี้เป็นการ

เลือกพิจารณายุทธวิธีปฏิบัติ (strategies) ที่เหมาะสมกับตนเอง ในขั้นตอนนี้บุคคลต้องประมวลผลจากการคาดการณ์ด้วยตนเอง (heuristic) ตามสถานการณ์ที่สร้างขึ้นภายในใจ (mental scenarios) เป็นขั้นตอนที่การรู้คิดและแรงจูงใจมาทำงานร่วมกัน

เมื่อตัดสินใจเลือกยุทธวิธีปฏิบัติแล้ว บุคคลก็จะทำตามแนวทางที่ตนเองวางแผนไว้ ประเมินผลยุทธวิธีเป็นระยะๆ ว่า จะทำให้ตนเองบรรลุเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ถ้าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงไม่เป็นไปตามสิ่งที่คาดหวัง สิ่งที่เขาจะทำเพื่อตอบสนองมีหลายวิธีได้แก่ 1) ปรับเปลี่ยนยุทธวิธีและเปลี่ยนการกระทำเสียใหม่ให้สอดคล้องกับยุทธวิธี 2) เพิ่มความพยายามในการทำแบบเดิม หากยังมั่นใจว่า ยุทธวิธีนั้นเหมาะสมแล้ว 3) เปลี่ยนเป้าหมายใหม่ ทำให้ต้องเปลี่ยนความตั้งใจ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นกระบวนการทั้งหมดใหม่อีกครั้งหนึ่ง

จากแนวคิดระบบควบคุมการกระทำของกินที่อธิบายกระบวนการที่บุคคลจะทำพฤติกรรม โดยมีการตั้งเป้าหมายไว้นั้น คณะผู้วิจัยเห็นว่า มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการออมซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องมีการตั้งเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต (Rha, Montalto & Hanna, 2006) และเป็นพฤติกรรมที่บุคคลมักต้องเผชิญกับความยากลำบากในการกระทำ (Shefrin & Thaler, 1988 ; Starr, 2007) อันเนื่องมาจากเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับความต้องการบริโภคสินค้าในปัจจุบันซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ โดยทั่วไปและยังต้องอาศัยความมุ่งมั่นในการกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ไม่เช่นนั้นก็เป็นกรยากที่จะบรรลุเป้าหมายการออมได้

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม

2.4.1 ความรู้ (Knowledge)

Mark H. Bickhard (อ้างถึงใน ศิริพร อัจฉริยโกศล, 2550, น. 40) ได้ให้ความหมายของความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็นความรู้ต่อสถานการณ์หนึ่งๆ และความรู้ในเรื่องระดับกว้าง ความรู้จึงเป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง (Facts) หรือ ความคิด (Idea) ความหยั่งรู้หยั่งเห็น (Insight) หรือสามารถเชื่อมโยงความคิดเข้ากับเหตุการณ์ ความรู้ทำให้ผู้เรียนได้รู้ถึงความสามารถในการจำและระลึกถึงเหตุการณ์และประสบการณ์ที่เคยพบมาแล้ว

ชาลวูวิทซ์ ซัยกันย์ (2546, น. 25) กล่าวถึงความหมายของความรู้ หมายถึง ข้อมูลข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้สะสมไว้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ประมวลเก็บไว้ และสามารถระลึกออกมาได้เมื่อต้องการใช้ประโยชน์ อย่างไรก็ตาม การเกิดความรู้ไม่ว่าจะระดับใดก็ตาม ย่อมมีความสัมพันธ์กับความรู้สึนึกคิดซึ่งเชื่อมโยงกับสภาพจิตใจของบุคคลที่แตกต่างออกไป ทั้งนี้เป็นผลมาจากประสบการณ์ที่สั่งสมมา รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลทำให้บุคคลมีความคิดและแสดงออกตามความคิดความรู้สึนึกคิดของตน

ความรู้ (Knowledge) เป็นการรับรู้เบื้องต้นซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับผ่านประสบการณ์โดยการเรียนรู้ จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำ

(ข้อมูล) กับสภาพจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ ความรู้จึงเป็นความจำที่เลือกสรรซึ่งสอดคล้องกับสภาพจิตใจของตนเอง ความรู้เป็นกระบวนการภายใน การเกิดความรู้ ไม่ว่าจะระดับใด ย่อมมีความสัมพันธ์ กับความรู้สึกรู้จักคิด ซึ่งเชื่อมโยงกับการเปิดรับข่าวสารของบุคคลนั่นเอง รวมไปถึงประสบการณ์และลักษณะทางประชากร (การศึกษา เพศ อายุ ฯลฯ) ของแต่ละคนที่เป็นผู้รับข่าวสาร ถ้าประกอบกับการที่บุคคลมีความพร้อมในด้านต่างๆ ก็มีโอกาที่จะมีความรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวมทั้งประเมินผลได้ต่อไป และสิ่งที่เกิดตามมาก็คือ ทักษะ ทักษะ ความคิดเห็นในลักษณะต่าง ๆ (ดรรยาวรรณ ศรีสุกใส, 2542, น.41)

สรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง ความสามารถทางด้านสติปัญญาของบุคคลที่แสดงออกโดยการจำ การระลึกได้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎเกณฑ์ โครงสร้างและวิธีต่าง ๆ ซึ่งความรู้มีความสำคัญต่อการเกิด ทักษะต่อสิ่งนั้นๆ ภายหลังการรับรู้

2.4.2 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ (Attitude)

ทัศนคติ (Attitude) เป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญมากแนวทางหนึ่ง เป็นคำที่มีความหมาย กว้างและยังไม่เป็นที่ตกลงแน่นอน แต่ได้นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายดังนี้

นิวคอมบ์ (Newcomb, อ้างถึงใน พรทิพย์ บุญนิพัทธ์, 2539, น. 35) ได้อธิบายว่าทัศนคติเป็น ความโน้มเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับ อาจเป็นความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วย ไม่เห็น ด้วย หรือรู้สึกเฉย ๆ ไม่ชอบ ไม่เกลียด

พรทิพย์ บุญนิพัทธ์ (2539, น. 36) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ความเห็นที่มีอารมณ์หรือ ความรู้สึกมาประกอบเป็นแนวโน้มอันเป็นความพร้อมที่จะทำให้มีการแสดงออกในการสนับสนุนร่วมมือ หรือต่อต้านสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากคำจำกัดความข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติเป็นผลจากการเรียนรู้ (Learning) และการเปิดรับสิ่งต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์ตรง หรือผ่านกระบวนการทางสังคมก่อให้เกิดความรู้สึกของบุคคล ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและมีผลต่อการตอบสนองต่อสิ่งนั้น แสดงออกมาเป็นรูปธรรมโดยการออกความคิดเห็นหรือมติ (Opinion) และการกระทำ (Behavior) โดยพฤติกรรมตอบสนองจะอยู่ในรูปแบบที่สอดคล้องกับทัศนคติ ซึ่งอาจจะเป็นการสนับสนุนหรือคัดค้านและสามารถเปลี่ยนแปลงได้

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549) กล่าวถึง ทัศนคติ ที่เชื่อมโยงไปถึงพฤติกรรมของบุคคลว่าทัศนคติ หมายถึง

- 1) ความสลับซับซ้อนของความรู้สึก หรือการมีอคติของบุคคล ในการที่จะสร้างความพร้อมที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามประสบการณ์ของบุคคลนั้นที่ได้รับมา
- 2) ความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดี หรือต่อต้านสิ่งแวดล้อมที่จะมาถึงทางหนึ่งทางใด
- 3) ในด้านพฤติกรรม หมายถึง การเตรียมตัว หรือความพร้อมที่จะตอบสนอง

โดยสรุป ทักษะคิด เป็นเรื่องของจิตใจ ความเชื่อ ท่าทีความรู้สึก และความโน้มเอียงของบุคคล ที่มีต่อตนเอง ต่อบุคคลอื่น และต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ทักษะคิดมีผลให้มีการแสดงพฤติกรรมออกมา จะเห็นได้ว่า ทักษะคิด ประกอบด้วย ความคิดที่มีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกนั้นออกมา โดยทางพฤติกรรมเชื่อว่าทักษะคิดเป็นพลังสำคัญให้คนเราแสดงพฤติกรรม (พรทิพย์บุญนิพัทธ์, 2539, น. 37)

ลักษณะสำคัญของทักษะคิด

जारูวรรณ กันทินิตย์ (2531) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของทักษะคิดประกอบไปด้วย

- 1) ทักษะคิดเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ของแต่ละคนมิใช่เป็นสิ่งที่ติดตามาแต่กำเนิด
- 2) ทักษะคิดเป็นสภาพทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการคิดและการกระทำของบุคคลเป็นอันมาก
- 3) ทักษะคิดเป็นสภาพจิตใจที่มีความถาวรพอสมควร ทั้งนี้ เนื่องจากบุคคลแต่ละคนต่างก็ได้รับประสบการณ์และผ่านการเรียนรู้มามาก อย่างไรก็ตามทักษะคิดอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้อันเนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

ลักษณะสำคัญของทักษะคิดเป็นความรู้สึกนึกคิดที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ส่งผลต่อพฤติกรรมที่เป็นไปตามความเชื่อ/ทักษะคิดของตนเอง และทักษะคิดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับความมั่นคงทางจิตใจของบุคคลนั้นๆ หรือได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ มากเพียงพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อจากที่ตนเองเคยมี

องค์ประกอบของทักษะคิด

Zimbardo and Ebbesen (1970, อ้างถึงใน พรทิพย์ บุญนิพัทธ์ 2531: 49) สามารถแยกองค์ประกอบของทักษะคิด ได้ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (The Cognitive Component) คือ ส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลที่เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไปทั้งที่ชอบและไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้หรือคิดว่าสิ่งใดดี มักจะมีทักษะคิดที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะมีทักษะคิดที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component) คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคนนั้นเป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละบุคคล
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิดและความรู้สึก

จะเห็นได้ว่า การที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน ก็เนื่องมาจากบุคคลมีความเข้าใจ มีความรู้สึก หรือมีแนวความคิดแตกต่างกันนั่นเอง ส่วนประกอบทางด้านความคิดหรือความรู้ ความเข้าใจจึง นับได้ว่าเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐาน ของทัศนคติและส่วนประกอบนี้จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความรู้สึกของ บุคคลอาจออกมาในรูปแบบแตกต่างกัน ทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเรียนรู้

ประเภทของทัศนคติ

จากรูรณ กันทนิตย์ (2531) บุคคลสามารถแสดงทัศนคติออกได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1) ทัศนคติทางเชิงบวกเป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออกมีความรู้สึก หรืออารมณ์จาก สภาพจิตใจโต้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง รวมทั้งหน่วยงานองค์กร สถาบันและการ ดำเนินกิจการขององค์กรอื่น ๆ เช่น กลุ่มชาวเกษตรกร ย่อมมีทัศนคติทางบวก หรือมีความรู้สึกที่ดีต่อสหกรณ์ การเกษตรและให้ความสนับสนุนร่วมมือด้วยการเข้าเป็นสมาชิกและร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ เป็นต้น

2) ทัศนคติทางลบหรือไม่ดี หรือทัศนคติที่สร้างความรู้สึกเป็นไปในทางเสื่อมเสียไม่ได้รับความ เชื่อถือหรือไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรื่องราว หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงานองค์กร สถาบันและการดำเนินกิจการขององค์กรและอื่น ๆ เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่บางคนอาจมีทัศนคติเชิงลบต่อบริษัทก่อให้เกิดอคติขึ้นในจิตใจของเขาหรือเธอจนพยายาม ประพฤติและปฏิบัติต่อต้านกฎระเบียบของบริษัทอยู่เสมอ

3) ทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องราว หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือต่อบุคคล หน่วยงานสถาบัน องค์กรและอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง เช่น นักศึกษาบางคนอาจมีทัศนคตินิ่งเฉยอย่างไม่มี ความเห็นต่อปัญหาได้เถียงเรื่องกฎระเบียบว่าด้วยเครื่องแบบของนักศึกษา

ทัศนคติทั้ง 3 ประเภทนี้ บุคคลหนึ่งอาจจะมีเพียงประการเดียว หรือหลายประการก็ได้ขึ้นอยู่กับ ความมั่นคงในความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ หรือค่านิยมอื่นๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ หรือ สถานการณ์ และส่งผลต่อพฤติกรรมให้เป็นไปตามทัศนคติในเรื่องนั้น ๆ

การเกิดทัศนคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2543) กล่าวถึงการเกิดทัศนคติว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ จากแหล่งทัศนคติต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมายและแหล่งที่ทำให้คนเกิดทัศนคติที่สำคัญ คือ

1) ประสบการณ์เฉพาะอย่าง เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดี หรือไม่ดีจะทำให้ผู้นั้นเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทิศทางที่ บุคคลนั้นเคยมีประสบการณ์มาก่อน

2) การติดต่อสื่อสารจากบุคคลอื่น จะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากผู้อื่นได้ เช่น เด็กที่ได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่จะเกิดทัศนคติต่อการกระทำต่างๆ ตามที่เคยรับรู้มา

3) สิ่งที่เป็นแบบอย่าง การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ เช่น เด็กที่เคารพเชื่อฟังพ่อแม่จะเลียนแบบการแสดงท่าชอบ หรือไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งตามไปด้วย

4) ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน ทัศนคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือหน่วยงาน เป็นต้น

ทัศนคติของแต่ละบุคคลมีที่มาจากประสบการณ์ การเรียนรู้ และข้อมูลที่ได้รับ ทั้งจากประสบการณ์ตรง การอบรมสั่งสอน การเห็นแบบอย่างจากสภาพแวดล้อมรอบตัว รวมทั้งข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ที่ได้รับ ซึ่งส่งผลต่อมุมมอง ความคิด ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติขึ้นอยู่กับความรู้ คือ ถ้ามีความรู้ ความเข้าใจดี ทัศนคติก็จะเปลี่ยนแปลง และเมื่อทัศนคติเปลี่ยนแปลงแล้ว ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้ง 3 อย่างนี้มีความเชื่อมโยงต่อกัน ฉะนั้น ในการที่จะให้มีการยอมรับหรือปฏิเสธในสิ่งใดต้องพยายามเปลี่ยนทัศนคติเสียก่อน โดยให้ความรู้ (Zimbardo, Ebberson, & Maslach, อ้างถึงใน พรทิพย์ บุญนิพัทธ์, 2539, น. 39-40) ทัศนคติของบุคคลสามารถถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี อาจจะเป็นโดยวิธีที่บุคคลได้รับข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งข่าวสารนี้ อาจจะมาจกบุคคลอื่น หรือมาจากอุปกรณ์สื่อมวลชนต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบของทัศนคติด้านความรู้หรือการรับรู้ (Cognitive component) เป็นที่เชื่อกันว่า ถ้าส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบด้านอื่นจะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่น ถ้าส่วนประกอบของทัศนคติด้านความรู้เปลี่ยนแปลงก็จะมีแนวโน้มทำให้ส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ (affective component) และส่วนประกอบด้านการปฏิบัติ (behavioral component) เปลี่ยนแปลงด้วย

โดยสรุป คณะผู้วิจัยเชื่อว่าทัศนคติสามารถทำนายถึงพฤติกรรมได้ โดยการวัดทัศนคติ ควรวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมที่จะแสดงต่อสิ่งนั้น เมื่อมีการวัดที่ตรงจุดทัศนคติก็จะสามารถทำนายพฤติกรรมหรือการกระทำได้ ทัศนคติ ในที่นี้ หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และความเชื่อที่เกี่ยวกับประโยชน์การออมที่มีต่อบุคคล ต่อการนำเงินไปลงทุน และการเกิดประโยชน์ต่อการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ

การวัดทัศนคติเกี่ยวกับการออม ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สร้างคำถามเพื่อใช้วัดทัศนคติเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมทางการเงิน ประเภทหรือลักษณะการออม โดยกำหนดระดับความคิดเห็นด้วยแบบมาตราไลเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ คือ ความพร้อมมากที่สุด ความพร้อมมาก ความพร้อมปานกลาง ความพร้อมน้อย และไม่มีความพร้อม

2.4.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

ตัวแปรที่มีผลโดยตรงต่อความสำเร็จการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนเกษียณ คือ พฤติกรรมการออมมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของพฤติกรรม ดังนี้

ไอเซน และ ฟิชบายน์ (Ajzen & Fishbein, 1980, p.67) ได้อธิบายไว้ว่า มนุษย์มีเหตุผลและใช้ข้อมูลเหตุผลที่ตนมีอย่างเป็นระบบ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ส่วนใหญ่ถูกกำหนดโดยทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น บุคคลจะประกอบพฤติกรรมนั้นมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมนั้นด้วย การพิจารณาความตั้งใจกระทำของตนก่อนจะลงมือกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันความตั้งใจดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญคือ ทัศนคติต่อการประกอบพฤติกรรม โดยทัศนคติต่อการประกอบพฤติกรรมจะขึ้นอยู่กับความเชื่อ และการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับผลของการประกอบพฤติกรรมด้วยเช่นกัน

รุ่งนภา ศรีธัญญะโชติ (2550, น. 8) พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติของตนเองที่เป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมาย หรือเป็นกิจกรรมการกระทำต่าง ๆ ที่ผ่านการใคร่ครวญแล้ว หรือเป็นอย่างไม่รู้ตัวสามารถวัดและตรวจสอบได้

ศุภวรรณ มณีพันธุ์วงศ์ (2552, น. 26) ให้ความหมายของ พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคล ทั้งที่สามารถสังเกตเห็นได้และไม่สามารถสังเกตเห็นได้ แต่สามารถใช้เครื่องมือวัด โดยเป็นการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนตัว

จากความหมายของพฤติกรรมที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อรวมกับคำว่า การออม ดังนั้น พฤติกรรมการออม จึงหมายถึง การกระทำ การปฏิบัติหรือกิจกรรมต่างๆ ของแต่ละบุคคล โดยเป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมาย ซึ่งก็คือ เพื่อการเก็บสะสมเงินและนำไปใช้จ่ายในหลักทรัพย์ชนิดต่างๆ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนกลับมา ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อตอบสนองต่อความต้องการส่วนบุคคล การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดพฤติกรรมการออมว่าหมายถึง การตั้งเป้าหมายจำนวนที่จะเก็บออม การกำหนดสัดส่วนรายได้กับการออม และการนำเงินฝากเข้าบัญชีธนาคาร

2.4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม (KAP Theory)

KAP Theory เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัวแปร คือ ความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ (Attitude) และการยอมรับปฏิบัติ (Practice) ของผู้รับสาร โดยมีหลักว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติขึ้นอยู่กับความรู้ ถ้าบุคคลมีความรู้ ความเข้าใจที่ดี ทัศนคติก็น่าจะเปลี่ยนแปลง เมื่อทัศนคติเปลี่ยนแปลงแล้ว ก็จะมีการยอมรับปฏิบัติหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้น ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน การที่จะมีการยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใดต้องพยายามเปลี่ยนแปลงทัศนคติก่อนโดยการให้ความรู้ นอกจากนี้ ทฤษฎี KAP มักใช้ในการเผยแพร่นวัตกรรม กล่าวคือ การเผยแพร่นวัตกรรมโดยให้ความรู้จะเป็นกลไกสำคัญ

ในการให้บุคคลยอมรับในวัตรกรรมนั้น อันจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ ทฤษฎีนี้ได้ถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการแสดงให้เห็นว่า การสื่อสารในฐานะตัวแปรต้นสามารถนำการพัฒนาไปสู่ชุมชนได้ โดยการศึกษาถึงความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้รับสารว่าเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เพราะอะไรนอกจากนี้ยังศึกษาความสัมพันธ์ในลักษณะสายโซ่ที่เริ่มจากความรู้ไปสู่ทัศนคติและกลายเป็นพฤติกรรมต่อไป (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533, น. 118-121)

ซิมเบอร์โด และลิปเป (Zimberdo & Lieppe, 1991, อ้างถึงใน อรรถพรณ ปิลาธโนโวาท, 2542, น. 45) ได้อธิบายถึงสาเหตุที่ความรู้สึกลำบากนำไปสู่การเกิดพฤติกรรม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การเห็นความสำคัญในตัวคนอื่น (Significant others) เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมในสถานการณ์ที่มีผู้อื่นอยู่ด้วย คนเหล่านั้นอาจจะเป็นแรงกดดันให้กระทำตามคนหมู่มากเช่นไม่ชอบทานอาหารฟาสฟู๊ด และมีความรู้สึกต่อต้านอาหารพวกนี้ แต่ต้องฝืนใจรับประทานแฮมเบอร์เกอร์ ถ้าเพื่อนในกลุ่มทั้งหมดต้องการเช่นนั้น

2. ความไม่คงเส้นคงวาของบุคคลในบางครั้ง (Timely Inconsistencies) บางครั้งบุคคลมีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติอย่างหนึ่ง แต่เนื่องจากมีหลายสิ่งหลายอย่างที่จะต้องทำให้พฤติกรรมตามความรู้ ความเข้าใจไม่เกิด เช่น บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจว่าการแยกขยะเป็นสิ่งที่ดี และมีทัศนคติที่ดีต่อการเห็นคนอื่นแยกขยะ แต่ไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากมีภาระงานที่มากมาย ประกอบกับคนในสังคมยังไม่ร่วมมือกันแยกขยะกันอย่างจริงจัง ดังนี้ แม้ว่าจะมีความรู้ และทัศนคติที่ดี ก็ไม่สามารถเกิดพฤติกรรมตามมาได้เสมอไป

ในการเปิดช่องว่างของความรู้ ทักษะ และการยอมรับปฏิบัติ (KAP-GAP) นี้ โรเจอร์ (Rogers, 1983, pp. 289-290) ได้เสนอวิธีแก้ไขไว้ 4 ประการ คือ

1. การให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการให้มากขึ้น กล่าวคือ ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจอย่างแท้จริงถึงวิธีการใช้ หรือวิธีปฏิบัติต่อสิ่งที่เผยแพร่

2. ให้การแนะนำในการปฏิบัติ ซึ่งสามารถทำได้โดยใช้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้าไปติดต่อกับสมาชิกที่ต้องการรับวัตรกรรมนั้น โดยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

3. การให้รางวัลแก่ผู้ยอมรับในวัตรกรรม หรือยอมรับปฏิบัติเพื่อเป็นการจูงใจให้แก่สมาชิกหรือบุคคลอื่นที่ยังไม่ยอมรับ

4. การใช้กลยุทธ์ในการโน้มน้าวโดยวิธีการใช้สื่อบุคคลเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมผู้นำทางความคิด (Opinion Leader) เข้าไปติดต่อกับกลุ่มสมาชิกหรือกลุ่มเพื่อนฝูงเพื่อโน้มน้าวใจสมาชิก ให้เกิดการยอมรับปฏิบัติอีกทางหนึ่ง

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเชื่อว่าการที่บุคคลมีความรู้ และทัศนคติด้านการออมที่ถูกต้องจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการออมเพื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุในที่สุด

2.5 แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง

อำพล เสนาณรงค์ (2550) ได้กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา หรือแนวปฏิบัติ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปรารถนาจะให้รากแก้วในสังคมได้ยึดเป็นแนวดำรงชีวิตเพื่อความอยู่ดีกินดี ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงมีด้วยกัน 7 ข้อ คือ พึ่งพาตนเอง พอประมาณ เดินสายกลาง มีภูมิคุ้มกัน มีเหตุผล เป็นคนดี และรู้จักสามัคคี โดยหลักสำคัญทั้ง 7 ข้อนี้ คนทุกกลุ่มทุกอาชีพสามารถน้อมนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2550ข, หน้า 56) ได้อธิบายถึง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ จึงประกอบหลักการหลักวิชาและหลักธรรมหลายประการ อาทิ 1. เป็นปรัชญาแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ 2. เป็นปรัชญาในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง 3. จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลก ภายนอกได้อย่างดี 4. ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้ง ภายนอกและภายใน 5. จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำ วิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน 6. จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549, หน้า 39-45) ได้อธิบายถึง เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ อยู่เหนือกว่าเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของตะวันตก ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องวัตถุที่เป็นรูปธรรม เช่น เงิน ทรัพย์สิน กำไร ไม่เกี่ยวกับเรื่องจิตใจซึ่งเป็นนามธรรม แต่เศรษฐกิจพอเพียงมีขอบเขตกว้างขวางกว่าเศรษฐกิจ นายทุนหรือเศรษฐกิจธุรกิจ เพราะครอบคลุมถึง 4 ด้าน คือ

1. มิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินให้มีความยั่งยืนเน้นเพียร ประกอบสัมมาอาชีพเพื่อให้พึ่งตนเองได้ให้พ้นจากความยากจน การปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ตามแนว พระราชดำริเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้ช่วยให้เกษตรกรจำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น และมีชีวิตที่เป็นสุขตามสมควรแก่สภาพพ้นจากการเป็นหนี้และความยากจน สามารถ พึ่งตนเองได้ มีครอบครัว ที่อบอุ่นและเป็นสุข

2. มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณ และพอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเองโดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคง โดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอเป็นการปฏิบัติตามทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา

3. มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสุขสงบ ประชาชนมีความเมตตา เอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ มุ่งให้เกิดความสามัคคีร่วมมือ เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้ โดย ปราศจากการเบียดเบียนกัน การเอาัดเอาเปรียบกัน การมุ่งร้ายทำลายกัน

4. มิติด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต (way of life) ของประชาชน เศรษฐกิจพอเพียงมุ่ง ให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาส ของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้เป็นสินเกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่งที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ

สมพร เทพสิทธา (2548, หน้า 36-37) ได้อธิบายถึง “เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ” ของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ว่า เศรษฐศาสตร์แนวพุทธนี้มีลักษณะเป็นสายกลาง อาจจะเรียกว่า เศรษฐศาสตร์ สายกลางหรือเศรษฐศาสตร์มีซิมมาปฏิบัติที่ว่า เป็นสายกลางเป็นมัชฌิมา คือ มีความพอดี พอประมาณ ได้ดุลยภาพ ความพอดี คือ จุดที่คุณภาพชีวิตกับความพึงพอใจมาบรรจบกัน หมายความว่า เป็นการได้รับความพึงพอใจด้วยการตอบสนองความต้องการของคุณภาพชีวิต ตัวกำหนด เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ คือ มัตตัญญูตา ความรู้จักพอประมาณ รู้จักพอประมาณ รู้จักพอดีในการบริโภค หมายถึง ความพอดี ให้คุณภาพของชีวิตมาบรรจบกับความพึงพอใจ

โดยสรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ คือ การยึดหลักทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนการใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรมเป็น พื้นฐานในการตัดสินใจและการกระทำ (สืบค้นจากเว็บไซต์ <http://www.rdpb.go.th/th/Sufficiency>)

2.6 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบนำตนเอง

เชมกร อนุภาพ (2559) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบนำตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการวิเคราะห์ความต้องการสิ่งที่จะเรียน มีวิธีการเลือกและแสวงหาความรู้ มีกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การค้นหาและเลือกแหล่งการเรียนรู้ ทั้งบุคคลและวิทยาการ สื่อต่างๆ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการตัดสินใจ และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการจัดการเรียนด้วยตนเอง โดยอาจได้รับความช่วยเหลือแนะนำและสนับสนุนจากผู้อื่น เช่น เพื่อน หรือครู ซึ่งการเรียนรู้แบบนำตนเองประกอบด้วย 2 มิติ คือ มิติของกระบวนการ (process) และมิติของผลผลิต (product)

เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม (2552) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เกิดขึ้นจากการเริ่มต้นของผู้เรียนเอง เป็นสำคัญ (Learner's Initiative) โดยกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการนำตนเอง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1. การบริหารจัดการด้วยตนเอง โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง วางแผนการเรียนรู้ เรียนตามแผนที่วางไว้ และประเมินผลการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง 2. การตัดสินใจในการ

เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดว่าต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องใด ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียน และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 3. การควบคุมตนเองในการเรียนรู้ให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้ทักษะและประสบการณ์ต่างๆ

ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียน ผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ และมีความรับผิดชอบ ทั้งนี้ ทุกคนจึงมีศักยภาพและความสามารถในการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มจากการวินิจฉัยความต้องการของตนเองว่าต้องการที่จะเรียนรู้ในเรื่องใด มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง วางแผนการเรียนรู้ เรียนรู้ตามแผนที่วางไว้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนอาจเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนหรือครูผู้สอนก็ได้ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7.1 ประเด็นพฤติกรรมการออม

1) ปิยรัตน์ กฤษณามระ และคณะ. (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการออมของผู้ออมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” เป็นโครงการหนึ่งในโครงการวิจัยเรื่องความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเงินผ่านตลาดทุน ซึ่งได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เก็บข้อมูลปฐมภูมิต่างๆ โดยการใช้แบบสอบถามจากกลุ่มประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีรายได้ตั้งแต่ 20,000 บาทขึ้นไป และมีอายุตั้งแต่ 20 ปี เป็นจำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์ในการออม รูปแบบการออม และปัจจัยที่มีผลต่อการออม โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบของการออมผ่านตลาดทุน

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างของผู้ออมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยเฉลี่ยมีการศึกษาดี มีรายได้ปานกลางไปจนถึงค่อนข้างสูง และมีอัตราการออมเฉลี่ย ร้อยละ 32 ของรายได้ประจำ โดยที่วัตถุประสงค์หลักของการออม คือ เพื่อไว้ใช้จ่ายหลังการเกษียณอายุ รูปแบบการออมที่เลือก คือ การฝากเงินกับธนาคาร ซื้อกรรมธรรม์ประกันชีวิต และซื้ออสังหาริมทรัพย์ มากกว่าการลงทุนซื้อตราสารการเงินในตลาดทุน ผลการวิจัย พบว่า ผู้ออมทราบดีว่าการลงทุนซื้อตราสารการเงินจะได้รับผลตอบแทนสูง แต่ก็มีความเสี่ยงสูง และมีความซับซ้อนเข้าใจยากจึงไม่สนใจที่จะลงทุน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ออมให้ความสำคัญต่อการจัดสรรเงินออมไปลงทุนซื้ออสังหาริมทรัพย์มากเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากเชื่อว่าการลงทุนประเภทนี้มีความเสี่ยงน้อยกว่าการลงทุนในตราสารการเงิน รวมทั้งความจำเป็นในเรื่องที่อยู่อาศัย

2. กฤตภาส เลิศสงคราม. (2555) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของพนักงานบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาจำนวนเงินออม รูปแบบการออม จุดมุ่งหมายในการออม และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของพนักงานบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ เป็นการศึกษเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research method) ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 258 ตัวอย่าง และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติขั้นพื้นฐานและการทดสอบหาปัจจัยที่มีผลต่อการออมใช้การวิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression)

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า พฤติกรรมการออมของพนักงานบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์โดยส่วนใหญ่ออมในสถาบันการเงิน และจำนวนเงินออมต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.37 โดยที่จุดมุ่งหมายของการออมของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีการออมเพื่อใช้จ่ายยามฉุกเฉิน ผู้ออมยังมีความต้องการที่จะออมในระยะยาว แต่จำนวนเงินออมของผู้ออมยังต่ำอยู่ ดังนั้นควรหามาตรการในการกระตุ้นการออมให้เพิ่มขึ้น โดยอาจจะด้วยการเพิ่มสิทธิประโยชน์จากการออมให้เพิ่มสูงขึ้นเพื่อจูงใจให้ประชากรกลุ่มนี้มีความต้องการการออมมากขึ้น หรือสถาบันการเงินควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง จำนวนสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้น 1 คน ทำให้การออมลดลง 1.756 จึงควรมีการวางแผนครอบครัวเพื่อไม่ให้มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากเกินไป จำนวนค่าใช้จ่ายในครอบครัวที่เพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้จำนวนเงินออมของ ลดลง 0.881 บาท ดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนด้านค่าใช้จ่ายให้เหมาะสม

3) ชารวี บุตรบำรุง. (2555) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รายได้และรูปแบบการออมเพื่อการเตรียมพร้อมสู่วัยสูงอายุของประชาชนอายุ ระหว่าง 30-40 ปี ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย โดยใช้แบบสอบถาม

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า รายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท จำนวน 162 คน รายจ่ายเกี่ยวกับค่าอาหารและค่าเครื่องใช้ต่างๆ จำนวน 211 คน ลักษณะการออมโดยฝากธนาคาร จำนวน 173 คน มีแรงบันดาลใจในการออมในระดับมากที่สุด คือ เพื่อความมั่นคงในวัยสูงอายุ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 เก็บไว้ยามเจ็บป่วย หรือยามชรา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 เก็บไว้ให้บุตรหลาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 แรงบันดาลใจในระดับมาก คือ สำหรับประกอบพิธีฌาปนกิจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ลดการพึ่งพิงจากภาครัฐ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 แรงบันดาลใจในระดับปานกลาง คือ ให้ความคุ้มครองหลายด้าน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 แรงบันดาลใจในระดับน้อย คือ มีผลตอบแทนคุ้มค่าและแน่นอน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 นำไปลดหย่อนภาษีประจำปี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 ผู้อื่นชักชวน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.24

4) เกษมศรี ปุชนียวงศ์. (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การตระหนักรู้และพฤติกรรมการออมเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของกลุ่มบุคคลช่วงอายุระหว่าง 25 – 35 ปี” เป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยศึกษาจากการตอบแบบสอบถามและนำเครื่องมือทางสถิติ อันได้แก่ สถิติพรรณ

และ Pearson chi-square มาใช้ในการวิเคราะห์ อีกทั้งการค้นคว้าข้อมูลจากบทความ และงานศึกษาในอดีต เพื่อประกอบในการศึกษา

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การตระหนักรู้การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมมีความคิดวางแผนมากกว่าความคิดไม่มีการวางแผนเกษียณ ซึ่งกำหนดอายุที่ตนเองต้องการเกษียณ จากทางานมีอายุเฉลี่ย 56.68 ปี โดยเพศหญิงที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป และมีอาชีพข้าราชการระดับรายได้ 40,000 - 50,000 บาท มีแผนการออมมากที่สุด ส่วนความเพียงพอของสัดส่วนการออมเงินนั้นสภาพสมรสมีสัดส่วนการออมมากที่สุด และมีความเห็นว่าสัดส่วนที่ออมมีความเพียงพอสำหรับการเกษียณ ด้านรูปแบบการออมเงินและการลงทุน มีการออมประเภทบัญชีเงินฝากออมทรัพย์มากที่สุด ตามมาด้วยบัญชีเงินฝากประจำ และเงินฝากประกัน ส่วนพันธบัตรรัฐบาลมีผู้เลือกออมจำนวนน้อยที่สุด ส่วนวัตถุประสงค์การออมและสัดส่วนการออม จะพบว่า สัดส่วนการออมที่ต่ำที่สุด คือ 10 - 20% ซึ่งเป็นการออมโดยมีวัตถุประสงค์ในระยะยาว เช่น อุบัติเหตุ ค่ายา ค่าใช้จ่ายหลังเกษียณเป็นหลัก แต่ในขณะที่การออมเพื่อวัตถุประสงค์ระยะสั้นมักจะออมด้วยสัดส่วนที่มากกว่า และเพื่อการลงทุน การแต่งงาน เป็นต้น เมื่อพิจารณารูปแบบการออมที่กลุ่มตัวอย่างสนใจในอนาคต พบว่า คนที่สนใจลงทุนเพิ่มเติมมี จำนวน 208 คน โดยรูปแบบการออมที่สนใจในอนาคต ได้แก่ เงินฝากประจำ การลงทุนในตราสารทุน เงินฝากประกันชีวิต ทองคำ กองทุนต่างๆ เงินฝากกองทุนเลี้ยงชีพ และเงินฝาก หุ้นระยะยาว สลากออมสิน

2.7.2 ประเด็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการออม

1) มุลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย. (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการออมเพื่อเกษียณอายุของผู้ที่กำลังทำงานภาครัฐและเอกชน” โดยการออมเพื่อเกษียณอายุประกอบด้วย การออม 4 ประเภท คือ การประกันชีวิตแบบเงินได้ประจำ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพและกองทุนรวมหุ้นระยะยาว วิธีการศึกษาใช้สมการ Logit โดยตัวแปรตามเป็นการตัดสินใจออมเพื่อเกษียณอายุข้อมูลในการวิเคราะห์เก็บรวบรวมจากการสำรวจภาคสนาม

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลในทางบวก คือ อายุ สถานภาพสมรส คือ ผู้ที่แต่งงานแล้วมีโอกาสออมมากกว่าผู้ที่โสด หรือหย่าร้าง สถานภาพการทำงาน คือ ผู้ที่ทำงานภาคเอกชนมีโอกาสออมมากกว่าผู้ที่ทำงานภาครัฐ รายได้ คือ รายได้อยู่ในเกณฑ์ต้องเสียภาษีและผู้ที่มีเงินออมแบบทั่วไป จะเห็นได้ว่าการออมเพื่อเกษียณอายุแบบสมัครใจ ผู้ที่ออมมักเป็นผู้ที่มีรายได้สูงและมีแรงจูงใจทางด้านภาษี ดังนั้น รัฐจึงควรส่งเสริมให้ผู้มีรายได้น้อยได้เข้าถึงการออมในลักษณะนี้ด้วยการจูงใจด้วยมาตรการอื่นเพิ่มเติมหรือสร้างรูปแบบการออมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่าย

2) ฉันทยาภรณ์ วัฒนสิทธิ์ (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อเกษียณของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรม” การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณของบุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ

บุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรม จำนวน 400 คนโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (multiple regression analysis)

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า บุคลากรในกระทรวงอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 40-49 ปี สถานภาพสมรส มีภาวะสุขภาพแข็งแรง มีอายุการทำงานน้อยกว่า 10 ปีประเภทของบุคลากรเป็นข้าราชการ มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 20,000 บาท มีรายจ่ายต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงินเพื่อวัยเกษียณผ่านสื่อเอกสาร เผยแพร่ความรู้จากหน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานที่ปฏิบัติอยู่ และความถี่ในการรับรู้ข่าวสารได้รับทุก 6 เดือนขึ้นไป ปัจจัยด้านทัศนคติส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก คือ การวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณทำให้มีทรัพย์สินเก็บไว้ใช้ได้ตลอดชีวิต และทำให้ไม่เกิดหนี้สินภายหลัง และลักษณะทางประชากรศาสตร์ทุกคนมีความแตกต่างกันในความคิดที่จะวางแผนการเงินอยู่ในระดับมาก ร่วมกันทำนายความแปรปรวนต่อทัศนคติต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณต่อการวางแผนการเงินได้ 3.58

2.7.3 ประเด็นปัจจัยแนวทางส่งเสริมการออมเพื่อวัยสูงอายุ

1) วิชาวี เหมพรวิสาร และพุดมิกุล อัครชลาพันธ์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การสร้าง ความมั่นคงทางการเงินหลังเกษียณให้คนไทย”

ผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินหลังเกษียณให้คนไทยว่าควร ผลักดันให้มีกองทุนบำนาญภาคบังคับ สำหรับแรงงานเอกชนในระบบแบบกำหนดจำนวนเงินนำเข้ากองทุน เพื่อสร้างวินัยการออมให้เกิดผลเร็วที่สุด ควบคู่ไปกับระบบการออมเพื่อเกษียณอื่นๆ ที่มีอยู่แล้ว จะช่วยสร้างความมั่นคงทางการเงินให้คนไทยโดยรวมได้ ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงได้ เพราะระบบที่รัฐให้แต่ฝ่ายเดียวคงยากที่จะรองรับประชากรสูงอายุที่จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคต นอกจากนั้น การทำให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางการเงินหลังเกษียณ จะช่วยให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ เป็นผู้บริโภครายที่มีกำลังซื้อ ซึ่งจะไม่กระทบการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอนาคตมากนัก นอกจากนี้ ยังต้องปรับปรุง ระบบบำนาญ เพื่อช่วยเพิ่มบทบาทของกองทุนต่างๆ ในการช่วยเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ ให้ระบบมีความยั่งยืน รวมทั้งขยายความครอบคลุมไปยังคนทำงานในกลุ่มใหญ่ๆ ด้วย โดยจะให้ประโยชน์แก่ทุกกลุ่ม ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละระดับ ทั้งรัฐบาล นายจ้าง ลูกจ้าง ผู้สูงอายุคนยากจน ภาคการเงิน และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศไทยโดยรวมจะได้ประโยชน์ในระยะยาว เป้าหมายสูงสุดของการออมเพื่อวัยผู้สูงอายุก็เพื่อหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายทางสังคมในอนาคต วิธีการหลักที่จะทำให้ประสบความสำเร็จคือทำให้ประชากรวัยแรงงานเหล่านี้มั่นใจว่าจะมีรายได้เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ

2) อภิขญาภา ภูระหงษ์ และบุษรา โปวาทอง (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวางแผนทางการเงินเพื่อการอยู่อาศัยในวัยเกษียณสำหรับกลุ่มคนอายุ 40 ปีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานคร” งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเศรษฐกิจ สังคม และรูปแบบที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนวัยก่อนเกษียณฯ ช่วงอายุ 40 - 59 ปี แนวคิดต่อการอยู่อาศัยในวัยเกษียณฯ และการวางแผนทางการเงินเพื่อการอยู่อาศัยในวัยเกษียณฯ ของกลุ่มคนดังกล่าว โดยสอบถามกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งสิ้น 400 คน

จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มคนวัยก่อนเกษียณฯ ช่วงอายุ 40 - 59 ปีมีการเตรียมความพร้อมด้านการวางแผนทางการเงินเพื่อการอยู่อาศัยในวัยเกษียณฯ แต่ผู้ที่ต้องการอาศัยอยู่ที่เดิมกว่าร้อยละ 79.8 ยังไม่มีการวางแผนด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับวัยเกษียณฯ แสดงให้เห็นว่าคนกลุ่มนี้ยังไม่ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเท่าที่ควร อีกทั้งยังมีกลุ่มที่ยังไม่มีการวางแผนฯ อีกกว่าร้อยละ 34 ที่มีรายได้ต่อเดือนที่ไม่มากพอ ประกอบกับหนี้สินจากที่อยู่อาศัยในกรณีที่ต้องการย้ายที่อยู่อาศัยในวัยเกษียณฯ ส่งผลให้ภาครัฐยังต้องมีบทบาทในการสนับสนุนกลุ่มคนวัยเกษียณฯ ในด้านการวางแผนดังกล่าว เพื่อไม่ให้เป็นการต่อบุตรหลาน และส่งเสริมด้านที่อยู่อาศัยเพื่อไม่ให้เกิดหนี้สินในวัยเกษียณฯ

3) นวรัตน์ จันเพชร (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพของกรมควบคุมโรค” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเตรียมความพร้อมของบุคลากรกรมควบคุมโรคเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรกรมควบคุมโรคเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ระเบียบวิธีการศึกษา เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือบุคลากรกรมควบคุมโรค ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 340 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสอบถามการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ค่า t-test และ ค่า F-test กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สรุปผลการศึกษาวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 55 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาจบปริญญาตรีขึ้นไป สถานภาพสมรสสมรสแล้ว ตำแหน่งเป็นข้าราชการ รายได้ มีรายได้ต่อเดือน 30,000-50,000 บาท มีรายได้เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ มีภาวะหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบ มีโรคประจำตัว ไม่เคยได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุราชการ มีที่พักอาศัยเป็นของตนเองมีหลักประกันรายได้เพื่อวัยเกษียณจากหน่วยงานในรูปแบบของระบบบำนาญ บำนาญข้าราชการ (กบข.) ผลการศึกษาลักษณะการเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพของกรมควบคุมโรค พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพด้านที่อยู่อาศัยมากที่สุด ในประเด็นการเตรียมที่อยู่อาศัยเพื่อพักหลังเกษียณอายุ ปัญหาและอุปสรรค ในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรกรมควบคุมโรคเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพอยู่ในระดับน้อย ปัญหาด้านเศรษฐกิจมากในประเด็นการขาดหลักทรัพย์เพื่อใช้ทำธุรกรรม ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อลักษณะการเตรียมความพร้อมของบุคลากรกรมควบคุมโรคเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ พบว่า เพศ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน

และหลักประกันรายได้ของหน่วยงานในรูปของกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการที่ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุด้านสุขภาพที่แตกต่างกัน เพศ รายได้ต่อเดือนและหลักประกันรายได้ของหน่วยงานในรูปของกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการที่ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุด้านเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน และอายุที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุด้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) อธิวัฒน์ มีอำพล (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ กรณีศึกษากลุ่มคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร” งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความรู้ทางการเงินที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมและความรู้ทางการเงินกับพฤติกรรมการออมที่มีผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือ

กลุ่มคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 410 ราย จากการวิจัยสามารถจัดกลุ่มพฤติกรรมการออมได้ใหม่เป็น 2 กลุ่มปัจจัย คือ การจัดสรรเงินออม และการควบคุมค่าใช้จ่าย

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ทางการเงินส่งผลต่อการจัดสรรเงินออมและการควบคุมค่าใช้จ่าย ในขณะที่การจัดสรรเงินออมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุมากที่สุดรองลงมาคือ ปัจจัยด้านการควบคุมค่าใช้จ่าย และปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน ตามลำดับ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในหัวข้อเรื่อง “รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ กรณีศึกษาภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Research Method) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ทั้งนี้ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ได้คำตอบที่ชัดเจนที่สุดในประเด็นคำถามวิจัยที่ยังคลุมเครือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลที่เกิดจากการตรวจสอบในเชิงปริมาณที่ค้นพบว่าบริบทของสังคมบางอย่างมีผลต่อพฤติกรรมที่สนใจศึกษา ซึ่งเป็นตัวแปรตาม แต่ไม่สามารถหาเหตุผลที่ดีที่สุดมาอธิบายได้ จึงต้องเน้นค้นหาด้วยเชิงคุณภาพที่ต้องลงลึกไปถึงแหล่งที่มาของคำตอบ ณ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิโดยตรง (โยธิน แสงวดี, 2551) รวมถึงข้อมูลที่ได้มีการสำรวจมานั้น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ ดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณใช้การวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการออมของคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ โดยกำหนดแนวทางการวิจัยดังนี้

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย โดยอ้างอิง จากสถิติประชากรทางกระทรวงมหาดไทย สำนักงานบริหารทะเบียน กรมการปกครอง ได้แก่

ลำดับ	จังหวัด	จำนวนประชากร	ช่วงอายุ 30 - 59 ปี
1.	ชัยนาท	322,477	142,603
2.	อุทัยธานี	325,868	143,401
3.	นครสวรรค์	1,040,308	463,393
4.	พิจิตร	532,310	237,569
5.	ลพบุรี	742,928	327,466
6.	สิงห์บุรี	205,898	90,252
	รวม	3,169,789	1,404,684

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรในแต่ละจังหวัด

ที่มา : ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563

<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/sumyear.php>

ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ศึกษาในกลุ่มประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 30 – 59 ปี จำนวน 2,700 ตัวอย่าง แบ่งเป็น 6 จังหวัด (จังหวัดนครสวรรค์ อุทัยธานี พิจิตร ลพบุรี สิงห์บุรี และชัยนาท) จังหวัดละ 450 ตัวอย่าง โดยแบ่งช่วงอายุในการศึกษา เป็น 3 กลุ่มช่วงอายุ ช่วงอายุละ 150 ตัวอย่างต่อจังหวัด ประกอบด้วย ช่วงอายุ 30 – 39 ปี ช่วงอายุ 40 – 49 ปี และช่วงอายุ 50 – 59 ปี

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบเลือกตอบข้อความ (Checklist) และแบบเลือกตอบข้อความตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบสอบถามชุดนี้ เก็บข้อมูลการออมของคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับ การเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามตามลำดับ ดังนี้

1) การหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ซึ่งผลของการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.865

2) การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทำการทดสอบจำนวน 30 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงก่อนช่วงเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลจริง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (สมบัติ ท้ายเรือคา, 2551) จากสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.882

3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่การปกครองของ จังหวัด ชัยนาท จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรีระหว่างปี 2564 และ รวบรวมแบบสอบถามจนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากแบบสอบถามแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์และประมวลผล ดังนี้

- 1) การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและความ สมบูรณ์ของคำตอบของแบบสอบถามทั้งหมด และคัดเอาเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์เท่านั้น
- 2) การลงรหัส (Coding) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาลงรหัสตามที่กำหนดไว้
- 3) การประมวลผลข้อมูล (Data Processing) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ทำการลงรหัสเรียบร้อยแล้ว มาบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผลข้อมูล และใช้ สถิติวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้

3.1.1) นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.1.2) นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลทัศนคติในการเตรียมความพร้อมทาง การเงินของคนก่อนวัยเกษียณอายุ มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.1.3) นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 3 ความต้องการและความเพียงพอในการสร้าง หลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

3.2) การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

3.2.1) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตัว แปร 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ Independent Sample (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 109)

3.2.2) สถิติที่ใช้ในการสมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ระหว่างตัวแปร 3 กลุ่มขึ้นไป โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว โดยใช้ F-test (One-Way Analysis of Variance) และกรณีพบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบ คะแนนเฉลี่ยแบบรายคู่โดยวิธีของ Scheffe (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 115-116)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของรูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุกรณีศึกษา ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลมาจำแนกระดับความคิดเห็นในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 103)

4.51 - 5.00	หมายถึง ระดับความพร้อมมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง ระดับความพร้อมมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง ระดับความพร้อมปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง ระดับพร้อมน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง ระดับพร้อมน้อยที่สุด

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) การวิจัยนี้ จากการอภิปรายกลุ่มย่อย ประกอบไปด้วย

1) ภาครัฐ ประกอบไปด้วย หน่วยงานกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัด ประกันสังคม แรงงานจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด ปกครองจังหวัด สาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. เทศบาล อบจ.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมจำนวนทั้งสิ้น 33 ท่าน

2) ภาคเอกชน มุณินิธิที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ กองทุนสวัสดิการชุมชน หน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR) องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และเครือข่ายภาคประชาชน 34 ท่าน

ทั้งนี้ เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลมาเป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น ไม่ได้กำหนดจากหลักความน่าจะเป็น เป็นการคัดเลือกโดยเฉพาะเจาะจง คือ การคัดเลือกโดยกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย คัดเลือกจากคุณสมบัติที่เป็นเป้าหมายของงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยเลือกแนวทางการคัดเลือกตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในคำถามนำวิจัย ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการออมของคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความสำคัญและข้อมูลสถิติเกี่ยวกับสถานภาพและการกระจายตัวแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม ประเพณีศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับการออมของคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเก็บข้อมูลแนวทางการจัดการสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนภาคเอกชน และผู้แทนภาคประชาชน

การสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจเฉพาะ (Focus Interview) เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสำหรับการออมของคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ โดยในประเด็นของการสัมภาษณ์นั้น จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีความยั่งยืน ซึ่งการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) เป็นคำถามที่มุ่งหวังให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบคำถาม โดยทางผู้วิจัยจะมีการตั้งประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบคำถามตรงประเด็นกับหัวข้อที่ทำการศึกษา เพื่อจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์

ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีการบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์นั้น โดยการบันทึกเทปคำสัมภาษณ์ พร้อมกับ การจดบันทึกลักษณะภาษาท่าทางของผู้ให้ข้อมูล เพื่อช่วยอ้างอิงตีความ และได้ถอดเทปการสนทนาอย่างละเอียด เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ ตรวจสอบ และยืนยันข้อมูลอย่างเป็นระบบ

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสืบค้นรวบรวมและจดบันทึกรายการข้อมูลที่เป็นข้อข้อความสาระสำคัญ และข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องลงในแบบบันทึกข้อมูล ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มต่างๆ ตามประเด็นหลักที่กำหนดไว้ การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยการตรวจสอบแบบสามเส้า

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารโดยการสกัดเฉพาะสาระสำคัญและข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้อง และนำมาประมวลสรุปพร้อมทั้งนำเสนอในลักษณะข้อความตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง สำหรับการออมของคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปมาน (Inductive Method) โดยการสรุปข้อความจากข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องไปในลักษณะเดียวกันและรวมถึงลักษณะที่แตกต่างกันเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในประเด็นที่ศึกษา

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออมของ คนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจะนำคำตอบที่ได้มาสรุปผลเป็นประเด็นเชิงเนื้อหาในภาพรวม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามข้อคำถามในแต่ละตอนของแบบสอบถามเชิงลึก ซึ่งครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ เนื่องจาก ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จึงใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นสองแบบ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสังเกต (Observation) เป็นการเข้าไปศึกษาพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยการเฝ้าดูปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีระเบียบวิธี (สุภางค์ จันทวานิช. 2554b :

45-49) อาจมีหรือไม่มีคำถามก็ได้ แต่ส่วนใหญ่จะทำคู่กับไปการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยควรบันทึกข้อมูลโดยทันที เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเป็นหลักฐานช่วยเตือนให้สามารถระลึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ในภายหลังอีกด้วย (นิศา ชูโต. 2548 : 147-148; สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ กรรณิการ์ สุขเกษม. 2551 : 55) การสังเกตในงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาเป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) บางครั้งเรียกว่า การสังเกตภาคสนาม (Field Observation) หรือการสังเกตเชิงคุณภาพ (Qualitative Observation) เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยเข้าไปฝังตัวใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา มีการทำกิจกรรมด้วยกัน จนผู้ถูกศึกษายอมรับว่ามีสถานภาพเช่นเดียวกัน หรือรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่มีผู้วิจัยเข้ามาอาศัยอยู่ในสังคมด้วยในแง่ของระเบียบวิธีจะประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้น คือ

(1) การสังเกตที่ไม่ติดกรอบเกณฑ์มากนัก เกิดจากการดู เก็บ จด จำ

(2) การซักถาม ถ้ามีบางสิ่งที่ไม่เข้าใจจากการสังเกต สามารถใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และหลังจากนั้นจึง

(3) จดบันทึกข้อมูลเพื่อสะท้อนประสบการณ์ที่ได้จากสนาม (นิศา ชูโต. 2548: 138; สุภางค์ จันทวานิช. 2554b: 45-49)

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลมาแล้วได้เลือกเฟ้นหาจุดที่น่าสนใจ เพื่อทำให้เป็นข้อมูลที่เข้าใจง่ายสรุปย่อลงรหัส จัดแบ่งเป็นกลุ่ม ปรับลดหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมจนได้ข้อสรุป และสามารถพิสูจน์บทสรุปจนเป็นที่น่าพอใจ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาแสดง โดยการพรรณนาแล้วจึงสังเคราะห์ข้อสรุปย่อย ๆ ในช่วงแรกๆ เข้าเป็นข้อสรุปรวมในบทสรุป และตรวจสอบยืนยันเป็นผลสรุปการวิจัยในช่วงสุดท้าย และเพื่อให้แน่ใจว่าบทสรุปมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยวิเคราะห์ตรวจสอบอีกครั้งในขณะที่เขียนรายงานกับข้อมูลสนาม เพื่อยืนยันผลสรุปวิจัยด้วยการตรวจสอบสามเส้า (สุภางค์ จันทวานิช, 2549) ได้แก่ (1) การตรวจสอบจากแหล่งที่มาของข้อมูล (2) ผู้สอบสวนโดยผู้เชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน และ (3) ตรวจสอบจากมุมมองจากหลายทฤษฎี

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในหัวข้อเรื่อง “รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ กรณีศึกษาภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง” ได้กำหนดรูปแบบการวิจัยในลักษณะการวิจัยแบบผสม (Mixed Research Method) ประกอบด้วยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังนี้

4.1 เชิงปริมาณ

4.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศ ชาย จำนวน 1,257 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8% หญิงจำนวน 1,437 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 อายุเฉลี่ย 30-39 ปี มากที่สุด สถานภาพสมรส โสด จำนวน 745 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6% สมรส จำนวน 1,620 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0% ม่าย จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 % หย่าร้างหรือแยกทาง จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4% ระดับการศึกษาระดับกลุ่มประถมศึกษาปีที่ 6 หรือ 7 จำนวน 726 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 % จบมัธยมศึกษา/ปวช.จำนวน 769 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5% จบอนุปริญญาหรือ ปวส. หรือ ปวท. จำนวน 407 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1% จบปริญญาตรี จำนวน 403 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9% อื่น ๆ (โพรตระบุ) จำนวน 362 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6% อาชีพภาคราชการ จำนวน 441 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3% ภาครัฐวิสาหกิจ จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4% ภาคธุรกิจเอกชนจำนวน 401 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9% ภาคเกษตรกรรมจำนวน 649 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0% รับจ้างทั่วไปจำนวน 767 คน คิดเป็นร้อยละ 28.4% อื่น ๆ โพรตระบุ จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6% ผู้ว่างงาน จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4% (ผู้ประสงค์จะทำงานแต่ไม่มีงานทำ)

รายได้โดยประมาณต่อเดือน ไม่มีรายได้จำนวน 393 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6% 10,000 - 20,000 บาท จำนวน 1,742 คน คิดเป็นร้อยละ 64.5% ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 448 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6% 30,001 บาท ขึ้นไปจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3%

รายได้ของท่านในปัจจุบันเพียงพอต่อรายจ่ายหรือไม่ จำนวน 796 คน คิดเป็นร้อยละ 29.70% เพียงพอต่อรายจ่าย ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย จำนวน 1,899 คน คิดเป็นร้อยละ 70.30 % ปัจจุบันท่านมีหนี้สินหรือไม่ ไม่มีหนี้สินมีหนี้สินประกอบด้วย หนี้ในระบบ ระบุ หรือ หนี้นอกระบบ ระบุ

หนี้ในระบบจำนวน 340 รายคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ 12.60% ประกอบไปด้วย บัตรเครดิต (1) ธนาคารออมสิน (2) ธนาคารกรุงไทย (3) ธนาคาร ธกส.(4) ฌาปนกิจ (5) สหกรณ์ (6) สินเชื่อ (7) อื่นๆ ฯลฯ

หนี้นอกระบบจำนวน 91 รายคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ 3.40% และไม่มีหนี้ 431 ราย คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ 84.00%

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภาพรวมของทัศนคติในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ ในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง

ทัศนคติในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ระดับ
1. ความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย	3.53	1.091	ความพร้อมมาก	1
2. การเตรียมความพร้อมด้านสังคม	3.44	1.017	ความพร้อมปานกลาง	3
3. การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ	2.95	1.296	ความพร้อมปานกลาง	5
4. การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	3.51	1.089	ความพร้อมมาก	2
5. การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม	2.84	1.332	ความพร้อมปานกลาง	6
6. การเตรียมความพร้อมทางการเงิน	3.41	1.145	ความพร้อมปานกลาง	4
7. ประเภทหรือลักษณะการออม	2.41	1.682	พร้อมน้อย	7
ภาพรวม	3.15	1.236	ความพร้อมปานกลาง	

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ภาพรวมของทัศนคติในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ ในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง เรียงลำดับดังนี้

ในด้านความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย $\bar{X} = 3.53$, S.D. = 1.091 ความพร้อมมาก,การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม $\bar{X} = 3.51$, S.D. = 1.089 ความพร้อมมาก,การเตรียมความพร้อมด้านสังคม $\bar{X} = 3.44$, S.D. = 1.017 ความพร้อมปานกลาง, การเตรียมความพร้อมทางการเงิน $\bar{X} = 3.41$, S.D. = 1.145 ความพร้อมปานกลาง,การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ $\bar{X} = 2.95$, S.D. = 1.296 ความพร้อมปานกลาง, การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม $\bar{X} = 2.84$, S.D. = 1.332 ความพร้อมปานกลาง และประเภทหรือลักษณะการออม $\bar{X} = 2.41$, S.D. = 1.682 ความพร้อมน้อยตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาพรวมการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย

1. ความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ระดับ
1. ท่านมีการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายเพื่อการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุในระดับใด	3.60	1.102	ความพร้อมมาก	2
2. ท่านมีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพในช่วงวัยต่าง ๆ เช่น มีการตรวจสุขภาพประจำปีตามระดับอายุของท่าน เป็นต้น	3.49	1.209	ความพร้อมปานกลาง	3
3. ท่านมีการทำประกันสุขภาพ เช่น บัตรทอง สิทธิในการรักษาพยาบาลของต้นสังกัด, ประกันสุขภาพ เป็นต้น	3.71	0.966	ความพร้อมมาก	1
4. ท่านมีการตรวจความเสี่ยงของสุขภาพอันเกิดจากลักษณะการทำงานของท่าน เช่น ท่านเป็นช่างสีท่านมีการตรวจสุขภาพปอด ค่าตะกั่วในเลือด เป็นต้น เพื่อควบคุมให้ท่านมีสุขภาพที่ดีอย่างสม่ำเสมอในระดับใด	3.32	1.090	ความพร้อมปานกลาง	4
ภาพรวม	3.53	1.091	ความพร้อมมาก	

จากตารางที่ 4.2 พบว่าภาพรวมของความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย $\bar{X} = 3.53$, S.D. = 1.091 ความพร้อมมาก เมื่อเรียงลำดับพบว่า ท่านมีการทำประกันสุขภาพ เช่น บัตรทอง, สิทธิในการรักษาพยาบาลของต้นสังกัด, ประกันสุขภาพ เป็นต้น $\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.966 ความพร้อมมาก, ท่านมีการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายเพื่อการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุในระดับใด $\bar{X} = 3.60$, S.D. = 1.102 ความพร้อมมาก, ท่านมีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพในช่วงวัยต่าง ๆ เช่น มีการตรวจสุขภาพประจำปีตามระดับอายุของท่าน เป็นต้น $\bar{X} = 3.49$, S.D. = 1.209 ความพร้อมปานกลาง, ท่านมีการตรวจความเสี่ยงของสุขภาพอันเกิดจากลักษณะการทำงานของท่าน เช่น ท่านเป็นช่างสี ท่านมีการตรวจสุขภาพปอดค่าตะกั่วในเลือด เป็นต้น เพื่อควบคุมให้ท่านมีสุขภาพที่ดีอย่างสม่ำเสมอในระดับใด $\bar{X} = 3.32$, S.D. = 1.090 ความพร้อมปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการเตรียมความพร้อมด้านสังคมเขตชุมชนเมือง

2. การเตรียมความพร้อมด้านสังคม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ระดับ
1. ท่านมีการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ เช่น การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนบ้าน สามารถเรียกใช้บริการของ อสม. ได้รู้จักสถานที่ให้บริการด้านสุขภาพใกล้บ้านท่าน เป็นต้น	3.75	0.921	ความพร้อมมาก	2
2. ท่านปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัว	3.80	1.036	ความพร้อมมาก	1
3. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน งานจิตอาสา หรืองานอดิเรกที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม	3.52	0.973	ความพร้อมมาก	4
4. ท่านสามารถติดต่อขอใช้บริการกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ในเรื่องต่างๆได้ในระดับใด	3.65	1.070	ความพร้อมมาก	3
ภาพรวม	3.68	1.000	ความพร้อมมาก	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านสังคมเขตชุมชนเมือง $\bar{X} = 3.68$, S.D.=1.000 ความพร้อมมาก, เมื่อเรียงลำดับพบว่า ท่านปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัว $\bar{X} = 3.80$, S.D. = 1.036 ความพร้อมมาก, ท่านมีการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ เช่น การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนบ้าน สามารถเรียกใช้บริการของ อสม. ได้รู้จักสถานที่ให้บริการด้านสุขภาพใกล้บ้านท่าน เป็นต้น $\bar{X} = 3.75$, S.D.= 0.921 ความพร้อมมาก, ท่านสามารถติดต่อขอใช้บริการกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ในเรื่องต่างๆได้ในระดับใด $\bar{X} = 3.65$, S.D. = 1.070 ความพร้อมมาก, ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนงานจิตอาสา หรืองานอดิเรกที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม $\bar{X} = 3.52$, S. D. = 0.973 ความพร้อมมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ เขตชุมชนเมือง

3. การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล	ระดับ
1. หากท่านมีการทำงานที่มีความมั่นคงทางรายได้ ท่านมีการวางแผนเก็บเงินเพื่อการใช้จ่ายหลังเกษียณในระดับใด	3.65	1.014	ความพร้อมมาก	1
2. ท่านมีการวางแผนเพื่อทำให้นี้ลดลงอย่างสม่ำเสมอ	3.42	1.030	ความพร้อมปานกลาง	3
3. การบริหารจัดการเงินหรือรายได้ประจำเดือนมีการวางแผนการใช้ เช่น มีการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก มีการแบ่งเงินไว้ฝากเพื่อใช้ในกรณีเจ็บป่วยฉุกเฉิน มีการแบ่งเงินไว้ใช้จ่ายหลังเกษียณอายุงาน เป็นต้น	3.44	0.936	ความพร้อมปานกลาง	2
ภาพรวม	3.50	0.993	ความพร้อมปานกลาง	

จากตารางที่ 4.4 พบว่าภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ เขตชุมชนเมือง $\bar{X} = 3.50$, $S.D. = 0.993$ ความพร้อมปานกลาง เมื่อเรียงลำดับพบว่า หากท่านมีการทำงานที่มีความมั่นคงทางรายได้ท่านมีการวางแผนเก็บเงินเพื่อการใช้จ่ายหลังเกษียณในระดับใด $\bar{X} = 3.65$, $S.D. = 1.014$ ความพร้อมมาก, การบริหารจัดการเงินหรือรายได้ประจำเดือนมีการวางแผนการใช้ เช่น มีการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก มีการแบ่งเงินไว้ฝากเพื่อใช้ในกรณีเจ็บป่วยฉุกเฉิน มีการแบ่งเงินไว้ใช้จ่ายหลังเกษียณอายุงาน เป็นต้น $\bar{X} = 3.44$, $S.D. = 0.936$ ความพร้อมปานกลาง, ท่านมีการวางแผนเพื่อทำให้นี้ลดลงอย่างสม่ำเสมอ $\bar{X} = 3.42$, $S.D. = 1.030$ ความพร้อมปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมเขตชุมชนเมือง

4. การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล	ระดับ
1. ท่านมีการวางแผนว่าจะอยู่อาศัยกับครอบครัวหลังเกษียณอายุงานในระดับใด	3.63	0.941	ความพร้อมมาก	3
2. สถานที่ตั้ง แหล่งที่อยู่อาศัย ควรมีความสะดวก ปลอดภัยในการเดินทางอยู่ใกล้แหล่งชุมชน สามารถติดต่อกับบุตรหลาน ญาติ เพื่อนสนิทได้สะดวกในระดับใด	3.75	1.018	ความพร้อมมาก	1
3. การจัดบ้านและสภาพแวดล้อมในบ้าน บริเวณบ้านให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายหลังเกษียณอายุงานเพื่อลดอันตรายหรืออุบัติเหตุในระดับใด	3.72	0.994	ความพร้อมมาก	2
4. การออกแบบสภาพแวดล้อม เช่น ราวจับในห้องน้ำ ประตุมีความกว้างเพียงพอสำหรับรถเข็นหากมีผู้ป่วยในบ้าน ทางลาดสำหรับรถเข็น เป็นต้น ที่คนทุพพลภาพ ได้แก่ วัยเด็ก วัยทำงาน วัยเกษียณอายุงาน สามารถใช้งานได้ในระดับใด	3.41	1.165	ความพร้อมปานกลาง	4
ภาพรวม	3.62	1.030	ความพร้อมมาก	

จากตารางที่ 4.5 พบว่าการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม เขตชุมชนเมือง ภาพรวม $\bar{X}=3.62$, $S.D.= 1.030$ ความพร้อมมาก, เมื่อเรียงลำดับพบว่า สถานที่ตั้ง แหล่งที่อยู่อาศัย ควรมีความสะดวก ปลอดภัยในการเดินทางอยู่ใกล้แหล่งชุมชน สามารถติดต่อกับบุตรหลาน ญาติ เพื่อนสนิทได้สะดวกในระดับใด $\bar{X} = 3.75$, $S.D.= 1.018$ ความพร้อมมาก, การจัดบ้านและสภาพแวดล้อมในบ้าน บริเวณบ้านให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายหลังเกษียณอายุงานเพื่อลดอันตรายหรืออุบัติเหตุในระดับใด $\bar{X} = 3.72$, $S.D. = 0.994$ ความพร้อมมาก, ท่านมีการวางแผนว่าจะอยู่อาศัยกับครอบครัวหลังเกษียณอายุงานในระดับใด $\bar{X} = 3.63$, $S.D. = 0.941$ ความพร้อมมาก, การออกแบบสภาพแวดล้อม เช่น ราวจับในห้องน้ำ ประตุมีความกว้างเพียงพอสำหรับรถเข็นหากมีผู้ป่วยในบ้าน ทางลาดสำหรับรถเข็น เป็นต้น ที่คนทุพพลภาพ ได้แก่ วัยเด็ก วัยทำงาน วัยเกษียณอายุงาน สามารถใช้งานได้ในระดับใด $\bar{X} = 3.41$, $S.D.= 1.165$ ความพร้อมปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

5. การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ระดับ
1. ท่านมีระดับการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เป็นประโยชน์ เช่น การใช้ google form, Line, PDF เป็นต้น ในระดับใด	2.68	1.363	ความพร้อมปานกลาง	5
2. ท่านมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อไม่ให้มีฉ้อฉลหลอกในการโอนเงิน หรือขอใช้สิทธิของท่านเพื่อเบิกเงิน หรือ ป้องกันกลโกงในการใช้ข้อมูลของท่านเพื่อการรับค่าใช้จ่าจากรัฐ	2.65	1.393	ความพร้อมปานกลาง	7
3. ท่านมีความสามารถใช้แอปพลิเคชัน “คนละครึ่ง” ได้ในระดับใด	3.35	1.269	ความพร้อมปานกลาง	1
4. ท่านมีความสามารถใช้แอปพลิเคชันของธนาคารเพื่อการตรวจสอบการรับเงินและการชำระเงินในระดับใด	2.66	1.372	ความพร้อมปานกลาง	6
5. ท่านมีความสามารถในการลงทะเบียนผ่าน Link ที่เจ้าหน้าที่ส่งผ่าน Line ได้ในระดับใด	2.74	1.369	ความพร้อมปานกลาง	4
6. ท่านมีการรับรู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน เช่น ข่าวสารด้านสุขภาพ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ฯลฯ ในระดับใด	2.86	1.277	ความพร้อมปานกลาง	3
7. ท่านใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับลูกหลาน ในระดับใด	3.23	1.025	ความพร้อมปานกลาง	2
8. ท่านนำนวัตกรรมมาใช้ในการทำการเกษตร อยู่ในระดับใด	2.58	1.586	ความพร้อมปานกลาง	8
ภาพรวม	2.84	1.332	ความพร้อมปานกลาง	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ภาพรวม $\bar{X} = 2.84$, $S.D. = 1.332$ ความพร้อมปานกลาง เมื่อเรียงลำดับพบว่า ท่านมีความสามารถใช้แอปพลิเคชัน “คนละครึ่ง” ได้ในระดับใด $\bar{X} = 3.35$, $S.D. = 1.269$ ความพร้อมปานกลาง, ท่านใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับลูกหลานในระดับใด $\bar{X} = 3.23$, $S.D. = 1.025$ ความพร้อมปานกลาง, ท่านมีการรับรู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน เช่น ข่าวสารด้านสุขภาพ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ฯลฯ ในระดับใด $\bar{X} = 2.86$, $S.D. = 1.277$ ความพร้อมปานกลาง, ท่านมีความสามารถในการลงทะเบียนผ่าน Link ที่เจ้าหน้าที่ส่งผ่าน Line ได้ในระดับใด $\bar{X} = 2.74$, $S.D. = 1.369$ ความพร้อมปานกลาง, ท่านมีระดับการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เป็นประโยชน์ เช่น การใช้ google form, Line, PDF เป็นต้น ในระดับใด $\bar{X} = 2.68$, $S.D. = 1.363$ ความพร้อมปานกลาง, ท่านมีความสามารถใช้แอปพลิเคชันของธนาคารเพื่อตรวจสอบการรับเงินและการชำระเงินในระดับใด $\bar{X} = 2.66$, $S.D. = 1.372$ ความพร้อมปานกลาง, ท่านมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อไม่ให้มีจกฉาชีพหลอกในการโอนเงิน หรือขอใช้สิทธิของท่านเพื่อเบิกเงิน หรือป้องกันกลโกงในการใช้ข้อมูลของท่านเพื่อการรับค่าใช้จ่ายจากรัฐ $\bar{X} = 2.65$, $S.D. = 1.393$ ความพร้อมปานกลาง และท่านนำนวัตกรรมมาใช้ในการทำการเกษตรอยู่ในระดับใด $\bar{X} = 2.58$, $S.D. = 1.586$ ความพร้อมปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมทางการเงิน

6. การเตรียมความพร้อมทางการเงิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ระดับ
1. ท่านมีการวางแผนออมเพื่อสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น กรณีเจ็บป่วย, อุบัติเหตุ เป็นต้น ในระดับใด	3.29	1.180	ความพร้อมปานกลาง	5
2. ท่านมีการวางแผนออมเงินเพื่อใช้ในอนาคต เช่น ออมเพื่อการศึกษาของลูกหลาน เป็นต้น	3.43	1.174	ความพร้อมปานกลาง	2
3. ท่านมีการออมเงินเพื่อเก็บไว้ใช้หลังเกษียณอายุงานในระดับใด	3.51	1.123	ความพร้อมมาก	1
4. ท่านมีการลงทุนเพื่อให้เกิดผลกำไรเพียงพอเมื่อท่านเกษียณอายุงานในระดับใด	3.41	1.130	ความพร้อมปานกลาง	4
5. ท่านมีการออมเงินเพื่อเติมฝัน เช่น การร่วมทำบุญต่างๆ เตรียมให้ลูกหลาน ในระดับใด	3.42	1.119	ความพร้อมปานกลาง	3
ภาพรวม	3.41	1.145	ความพร้อมปานกลาง	

จากตารางที่ 4.7 พบว่าภาพรวมของการเตรียมความพร้อมทางการเงิน $\bar{X} = 3.41$, S.D. = 1.145 ความพร้อมปานกลาง เมื่อเรียงลำดับพบว่า ท่านมีการออมเงินเพื่อเก็บไว้ใช้หลังเกษียณอายุงานในระดับใด $\bar{X} = 3.51$, S.D. = 1.123 ความพร้อมมาก, ท่านมีการวางแผนออมเงินเพื่อใช้ในอนาคต เช่น ออมเพื่อการศึกษาของลูกหลาน เป็นต้น $\bar{X} = 3.43$, S.D. = 1.174 ความพร้อมปานกลาง, ท่านมีการออมเงินเพื่อเติมฝัน เช่น การร่วมทำบุญต่างๆ เตรียมให้ลูกหลาน ในระดับใด $\bar{X} = 3.42$, S.D.=1.119 ความพร้อมปานกลาง, ท่านมีการลงทุนเพื่อให้เกิดผลกำไรเพียงพอเมื่อท่านเกษียณอายุงานในระดับใด $\bar{X} = 3.41$, S.D. = 1.130 ความพร้อมปานกลาง และ ท่านมีการวางแผนออมเพื่อสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น กรณีเจ็บป่วย, อุบัติเหตุ เป็นต้น ในระดับใด $\bar{X} = 3.29$, S.D. = 1.180 ความพร้อมปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาพรวมของประเภทหรือลักษณะการออม

7 ประเภทหรือลักษณะการออม	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล	ระดับ
1. ท่านมีการวางแผนการออมเงินเป็นรายเดือนทุกๆเดือนและไม่มีการนำเงินนี้มาใช้ก่อนเกษียณอายุงาน เพื่อใช้จ่ายหลังเกษียณอายุงานในระดับใด	2.89	1.703	ความพร้อมปานกลาง	1
2. ท่านรู้จักการออมเงินในรูปแบบหุ้น ประกันชีวิต LTF/RMF ในระดับใด	1.81	1.737	ความพร้อมปานกลาง	5
3. ท่านรู้จักการออมเงินในรูปแบบกองทุนรวม ในระดับใด	2.20	1.701	พร้อมน้อย	4
4. ท่านรู้จักการออมเงินในอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดินในระดับใด	2.49	1.679	พร้อมน้อย	3
5.ท่านรู้จักการออมเงินในรูปแบบฉาปนกิจสงเคราะห์ในระดับใด	2.67	1.592	พร้อมน้อย	2
ภาพรวม	2.41	1.682	พร้อมน้อย	

จากตารางที่ 4.8 พบว่าภาพรวมประเภทหรือลักษณะการออม $\bar{X}=2.41$, S.D.=1.682 ความพร้อมน้อย เมื่อเรียงลำดับพบว่า ท่านมีการวางแผนการออมเงินเป็นรายเดือนทุกๆ เดือนและไม่มีการนำเงินนี้มาใช้ก่อนเกษียณอายุงาน เพื่อใช้จ่ายหลังเกษียณอายุงานในระดับใด $\bar{X} = 2.89$, S.D. = 1.703 ความพร้อมปานกลาง, ท่านรู้จักการออมเงินในรูปแบบฉาปนกิจสงเคราะห์ในระดับใด $\bar{X} = 2.67$, S.D. = 1.737 ความพร้อมปานกลาง, ท่านรู้จักการออมเงินในอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน ในระดับใด $\bar{X} = 2.49$, S.D. = 1.679 ความพร้อมน้อย, ท่านรู้จักการออมเงินในรูปแบบกองทุนรวม ในระดับใด $\bar{X} = 2.20$, S.D. = 1.701 ความพร้อมน้อย และท่านรู้จักการออมเงินในรูปแบบหุ้น ประกันชีวิต LTF/RMF ในระดับใด $\bar{X} = 1.81$, S.D. = 1.592 ความพร้อมน้อย

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการเตรียมความพร้อมด้านสังคม เขตชุมชนชนบท

8. การเตรียมความพร้อมด้านสังคม	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล	ระดับ
1. ท่านมีการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยได้รับข้อมูลการดูแลตนเองจาก อสม.หรือหน่วยงาน อื่น ๆ ของ สาธารณะสุขในระดับใด	2.93	1.553	ความพร้อมปานกลาง	4
2. ท่านรู้จักการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับ คนในครอบครัวและสังคม หรือการผูก มิตร หรือสามารถเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ใน ระดับใด	3.46	1.740	ความพร้อมปานกลาง	1
3. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมตาม วาระต่างๆอย่างสม่ำเสมอในระดับใด เช่น ประเพณีสงกรานต์ ขึ้นบ้านใหม่ ชมรมเปตอง ชมรมลีลาศ เป็นต้น	3.31	1.730	ความพร้อมปานกลาง	2
4. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ ของผู้สูงอายุในระดับใด เช่น การ บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข การฉีดวัคซีนต่างๆ เป็นต้น	3.11	1.630	ความพร้อมปานกลาง	3
ภาพรวม	3.20	1.663	ความพร้อมปานกลาง	

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านสังคม เขตชุมชนชนบท $\bar{X} = 3.20$, S.D. = 1.663 ความพร้อมปานกลาง เมื่อเรียงลำดับพบว่า ท่านรู้จักการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนใน ครอบครัวและสังคม หรือการผูกมิตร หรือสามารถเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ในระดับใด $\bar{X} = 3.46$, S.D. = 1.740 ความ พร้อมปานกลาง, ท่านเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมตามวาระต่างๆอย่างสม่ำเสมอในระดับใด เช่น ประเพณีสงกรานต์ ขึ้นบ้านใหม่ ชมรมเปตอง ชมรมลีลาศ เป็นต้น $\bar{X} = 3.31$, S.D. = 1.730 ความพร้อมปานกลาง, ท่านมีความรู้ เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุในระดับใด เช่น การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข การฉีดวัคซีนต่างๆ เป็นต้น $\bar{X} = 3.11$, S.D. = 1.630 ความพร้อมปานกลาง และท่านมีการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุโดยได้รับ ข้อมูลการดูแลตนเองจาก อสม.หรือหน่วยงาน อื่น ๆ ของสาธารณสุขในระดับใด $\bar{X} = 2.93$, S.D. = 1.553 ความพร้อมปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ เขตชุมชนชนบท

9. การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล	ระดับ
1. ท่านและครอบครัวพึ่งพาตนเอง แบบเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับใด	2.45	1.631	ความพร้อมน้อย	1
2. ท่านมีการวางแผนทางการเงิน เช่น เอาไว้ลงทุนในการซื้อ ปุ๋ย ชี้อ ยา หรือใช้ในการทำงาน หรือใช้ในจ่ายในชีวิตประจำวัน อย่างเพียงพออยู่ในระดับใด	2.39	1.580	ความพร้อมน้อย	3
3. ท่านมีวางแผนการชำระหนี้สินจากการกู้ยืมเงิน เช่น กองทุนหมู่บ้าน อย่างสม่ำเสมอในระดับใด	2.36	1.580	ความพร้อมน้อย	5
4. ท่านมีการบริหารจัดการเงินหรือรายได้ที่ได้มาในการใช้จ่ายภายในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอในระดับใด เช่น สำหรับค่าเล่าเรียนบุตรหลาน การใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นต้น	2.42	1.577	ความพร้อมน้อย	2
5. ท่านมีการทำประกันเพื่อความมั่นคงในชีวิต เช่น ฌาปนกิจสงเคราะห์ ค่าจัดการศพและสงเคราะห์ครอบครัว และชำระเงินอย่างสม่ำเสมอในระดับใด	2.38	1.614	ความพร้อมน้อย	4
ภาพรวม	2.40	1.596	ความพร้อมน้อย	

จากตารางที่ 4.10 พบว่าภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ เขตชุมชนชนบท $\bar{X} = 2.40$, S.D. = 1.596 ความพร้อมน้อย เมื่อเรียงลำดับพบว่า ท่านและครอบครัวพึ่งพาตนเองแบบเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับใด $\bar{X} = 2.45$, S.D. = 1.631 ความพร้อมน้อย, ท่านมีการบริหารจัดการเงินหรือรายได้ที่ได้มาในการใช้จ่ายภายในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอในระดับใด เช่น สำหรับค่าเล่าเรียนบุตรหลาน การใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นต้น $\bar{X} = 2.42$, S.D. = 1.577 ความพร้อมน้อย, ท่านมีการวางแผนทางการเงิน เช่น เอาไว้ลงทุนในการซื้อ ปุ๋ย ชี้อ ยา หรือใช้ในการทำงาน หรือใช้ในจ่ายในชีวิตประจำวันอย่างเพียงพออยู่ในระดับใด $\bar{X} = 2.39$, S.D. = 1.580 ความพร้อมน้อย, ท่านมีการทำประกันเพื่อความมั่นคงในชีวิต เช่น ฌาปนกิจสงเคราะห์ ค่าจัดการศพและสงเคราะห์ครอบครัว และชำระเงินอย่างสม่ำเสมอในระดับใด $\bar{X} = 2.38$, S.D. = 1.614 ความพร้อมน้อย และท่านมีวางแผนการชำระหนี้สินจากการกู้ยืมเงิน เช่น กองทุนหมู่บ้าน อย่างสม่ำเสมอในระดับใด $\bar{X} = 2.36$, S.D. = 1.580 ความพร้อมน้อย ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมเขตชุมชนชนบท

10. การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล	ระดับ
1. ท่านมีความพร้อมของการอยู่อาศัย หรือมีสภาพบ้านเรือนอยู่ในระดับใด	2.95	1.679	ความพร้อมปานกลาง	4
2. สถานที่ตั้ง แหล่งที่อยู่อาศัยของท่านมีสภาพบ้านที่ถูกสุขลักษณะ ไม่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุในระดับใด	3.54	0.961	ความพร้อมมาก	2
3. การจัดบ้านและสภาพแวดล้อมในบ้านของท่าน ไม่ถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อมภายนอกบ้านในระดับใด เช่น บ้านอยู่ติดถนนมีเสียงรบกวนดัง หรือบ้านอยู่ติดกับแหล่งอบายมุข เป็นต้น	3.49	0.971	ความพร้อมปานกลาง	3
4. ท่านมีความผูกพันกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงกันในลักษณะครอบครัวและเครือญาติในระดับใด	3.78	0.982	ความพร้อมมาก	1
ภาพรวม	3.44	1.148	ความพร้อมปานกลาง	

จากตารางที่ 4.11 พบว่าภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมเขตชุมชนชนบท $\bar{X} = 3.44$, S.D. = 1.148 ความพร้อมปานกลาง เมื่อเรียงลำดับพบว่า ท่านมีความผูกพันกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงกันในลักษณะครอบครัวและเครือญาติในระดับใด $\bar{X} = 3.78$ S.D. = 0.982 ความพร้อมมาก, สถานที่ตั้ง แหล่งที่อยู่อาศัยของท่านมีสภาพบ้านที่ถูกสุขลักษณะ ไม่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุในระดับใด $\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.961 ความพร้อมปานกลาง, การจัดบ้านและสภาพแวดล้อมในบ้านของท่านไม่ถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อมภายนอกบ้านในระดับใด เช่น บ้านอยู่ติดถนนมีเสียงรบกวนดัง หรือบ้านอยู่ติดกับแหล่งอบายมุข เป็นต้น $\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.971 ความพร้อมปานกลาง และท่านมีความพร้อมของการอยู่อาศัย หรือมีสภาพบ้านเรือนอยู่ในระดับใด $\bar{X} = 2.95$, S.D. = 1.679 ความพร้อมปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาพรวมของการสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

11. การจ้างงานผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล	ระดับ
1. ภาครัฐและเอกชนได้สนับสนุนอาชีพสำหรับผู้สูงอายุเพียงพอในระดับใด	2.66	1.096	ความพร้อมปานกลาง	2
2. การจ้างงานต่อผู้สูงอายุสร้างรายได้ให้เพียงพอต่อการยังชีพในระดับใด	2.78	1.103	ความพร้อมปานกลาง	1
12. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ				
1. ภาครัฐและเอกชนได้สนับสนุนเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุเพียงพอต่อการยังชีพในระดับใด	2.77	1.047	ความพร้อมปานกลาง	3
2. ท่านรู้จักสื่อที่เผยแพร่เกี่ยวกับสิทธิเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในระดับใด	2.88	1.020	ความพร้อมปานกลาง	2
3. ท่านรับทราบสิทธิเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากสื่อต่างๆในระดับใด	2.92	1.010	ความพร้อมปานกลาง	1
13. สร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ				
1. ท่านได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุจากภาครัฐในระดับใด	2.66	1.089	ความพร้อมปานกลาง	2
2. ปัจจุบันที่พำนักอาศัยของท่าน เอื้อต่อการดำเนินชีวิตในระดับใด	3.16	1.072	ความพร้อมปานกลาง	1
14. สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ				
1. ภาครัฐส่งเสริมและสนับสนุนสินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุเพียงพอในระดับใด	2.68	1.103	ความพร้อมปานกลาง	2
2. สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ เพียงพอต่อการสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในระดับใด	2.87	1.146	ความพร้อมปานกลาง	1
15. การบูรณาการระบบบำนาญบำนาญ				
1. ท่านคิดว่าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการบูรณาการระบบบำนาญบำนาญในระดับใด	2.92	1.134	ความพร้อมปานกลาง	2
2. ท่านคิดว่า การบูรณาการระบบบำนาญบำนาญเพียงพอต่อการดำรงชีวิตในระดับใด	3.10	1.135	ความพร้อมปานกลาง	1

16. การเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุข				
1. ท่านคิดว่าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนการบริการด้านสาธารณสุขแก่ผู้สูงอายุในระดับใด	3.19	1.089	ความพร้อมปานกลาง	2
2. ท่านคิดว่าการบริการด้านสาธารณสุขเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ เช่น สถานที่เอื้ออำนวย ต่อสูงอายุ ยาเวชภัณฑ์ ในระดับใด	3.31	1.040	ความพร้อมปานกลาง	1
17. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงวัยในการดำรงชีวิต				
1. ท่านคิดว่าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตในระดับใด	3.08	1.052	ความพร้อมปานกลาง	2
2. หากท่านเป็นผู้สูงอายุท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับท่านในการดำรงชีวิตในระดับใด	3.29	1.059	ความพร้อมปานกลาง	1
18. ผู้สูงอายุมีคุณค่าและศักยภาพ				
1. ครอบครัวและสังคมของท่าน ยอมรับคุณค่าผู้สูงอายุในระดับใด	3.58	1.069	ความพร้อมมาก	2
2. ครอบครัวและสังคมของท่าน ยอมรับว่าผู้สูงอายุมีศักยภาพในระดับใด	3.64	1.063	ความพร้อมมาก	1

จากตารางที่ 4.12 พบว่า การจ้างงานผู้สูงอายุ ความพร้อมปานกลาง การจ้างงานต่อผู้สูงอายุ สร้างรายได้ให้เพียงพอต่อการยังชีพในระดับใด $\bar{X} = 2.78$, $S.D. = 1.103$ ความพร้อมปานกลาง, ภาครัฐและเอกชนได้สนับสนุนอาชีพสำหรับผู้สูงอายุเพียงพอในระดับใด $\bar{X} = 2.66$, $S.D. = 1.103$ ตามลำดับ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ความพร้อมปานกลาง ท่านรับทราบสิทธิ์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากสื่อต่างๆในระดับใด $\bar{X} = 2.92$, $S.D. = 1.010$ ความพร้อมปานกลาง, ท่านรู้จักสื่อที่เผยแพร่เกี่ยวกับสิทธิ์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในระดับใด $\bar{X} = 2.88$ $S.D. = 1.020$ ความพร้อมปานกลาง, ภาครัฐและเอกชนได้สนับสนุนเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุเพียงพอต่อการยังชีพในระดับใด $\bar{X} = 2.77$, $S.D. = 1.047$ ความพร้อมปานกลาง ตามลำดับ สร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ความพร้อมปานกลาง ปัจจุบันที่พักอาศัยของท่าน เอื้อต่อการดำเนินชีวิตในระดับใด $\bar{X} = 3.16$, $S.D. = 1.072$ ความพร้อมปานกลาง, ท่านได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุจากภาครัฐ

ในระดับใด $\bar{X} = 2.66$, S.D. = 1.089 ความพร้อมปานกลาง, ตามลำดับ สิ้นเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ความพร้อมปานกลาง สิ้นเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ เพียงพอต่อการสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในระดับใด $\bar{X} = 2.87$, S.D. = 1.146 ความพร้อมปานกลาง, ภาครัฐส่งเสริมและสนับสนุนสิ้นเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุเพียงพอในระดับใด $\bar{X} = 2.68$, S.D. = 1.103 ความพร้อมปานกลาง ตามลำดับ การบูรณาการระบบบำเหน็จบำนาญ ความพร้อมปานกลาง ท่านคิดว่าการบูรณาการระบบบำเหน็จบำนาญเพียงพอต่อการดำรงชีวิตในระดับใด $\bar{X} = 3.10$, S.D. = 1.135 ความพร้อมปานกลาง, ท่านคิดว่าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการบูรณาการระบบบำเหน็จบำนาญในระดับใด $\bar{X} = 2.92$, S.D. = 1.134 ความพร้อมปานกลาง ตามลำดับ การเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุข ความพร้อมปานกลาง ท่านคิดว่าการบริการด้านสาธารณสุขเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ เช่น สถานที่เอื้ออำนวย ต่อสูงอายุ ยาเวชภัณฑ์ ในระดับใด $\bar{X} = 3.31$, S.D. = 1.040 ความพร้อมปานกลาง, ท่านคิดว่าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนการบริการด้านสาธารณสุขแก่ผู้สูงอายุในระดับใด $\bar{X} = 3.19$, S.D. = 1.089 ความพร้อมปานกลาง ตามลำดับ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในการดำรงชีวิต ความพร้อมปานกลาง หากท่านเป็นผู้สูงอายุท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับท่านในการดำรงชีวิตในระดับใด $\bar{X} = 3.29$, S.D. = 1.059 ความพร้อมปานกลาง, ท่านคิดว่าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตในระดับใด $\bar{X} = 3.29$, S.D. = 1.059 ความพร้อมปานกลาง ตามลำดับ ผู้สูงอายุมีคุณค่าและศักยภาพความพร้อมมาก ครอบครัวและสังคมของท่าน ยอมรับว่าผู้สูงอายุมีศักยภาพในระดับใด $\bar{X} = 3.64$, S.D. = 1.063 ความพร้อมมาก, ผู้สูงอายุมีคุณค่าและศักยภาพ ครอบครัวและสังคมของท่าน ยอมรับคุณค่าผู้สูงอายุในระดับใด $\bar{X} = 3.58$, S.D. = 1.069 ความพร้อมมาก ตามลำดับ

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลจากการอภิปรายกลุ่มย่อย โดยดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อย จำนวน 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2564 กลุ่มเป้าหมาย ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดพิจิตร จำนวน 33 ท่าน

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2565 กลุ่มเป้าหมาย ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดชัยนาท จำนวน 34 ท่าน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้แทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยมีหัวข้อในการอภิปราย ดังนี้

1. ท่านคิดว่าคนก่อนวัยเกษียณ ควรมีการเตรียมความพร้อมการเงินหรือไม่ และเพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น (วัตถุประสงค์การออม และวิธีการจัดการเงิน ความรู้ แนวทางการจัดการการเงิน)

2. ท่านคิดว่าปัญหาหรืออุปสรรคการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนก่อนวัยเกษียณคืออะไร เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น (ช่องทางในการออมเงิน ท่านออมเงินอย่างไร และมีการบริหารจัดการการเงินอย่างไรให้ไปสู่วัตถุประสงค์การออม)

3. ท่านคิดว่าควรส่งเสริมการเตรียมความพร้อมด้านการเงินเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันให้กับผู้สูงอายุ

4. ท่านคิดว่ารูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ควรประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพร่างกาย 2) ด้านสังคม 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 5) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม 6) การเตรียมความพร้อมทางการเงิน อย่างไร

สรุปข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

คุณ ก อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า คนก่อนวัยเกษียณ ควรมีการเตรียมความพร้อมทางการเงิน เนื่องจากว่า เมื่อเกษียณอายุไปแล้ว ต้องสูญเสียรายได้หลัก ได้แก่ เงินเดือน เงินค่าตอบแทน หรือเงินประจำตำแหน่ง หรืออื่นๆ ซึ่งก่อนเกษียณอายุเคยได้รับ และเมื่อเกษียณอายุราชการ เงินบำเหน็จบำนาญที่ได้รับจะลดลงไปเกือบร้อยละ 40-50 แต่รายจ่ายต่าง ๆ ยังมีอยู่เท่าเดิมหรือมากกว่าเดิมตามสถานะเศรษฐกิจ ประกอบกับอายุมากขึ้นสภาพร่างกายก็เสื่อมโทรม การเจ็บป่วย หรือมีโรคประจำ ก็ไม่สามารถจะไปประกอบอาชีพอื่นให้เพิ่มพูนรายได้ให้มากเท่าที่เคยได้รับก่อนเกษียณได้ จึงจำเป็นจะต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และการเงิน เพื่อรองรับการดำรงชีพหลังเกษียณ สามารถดูแลครอบครัว และรักษามาตรฐานการดำรงชีพไม่ให้ต่ำไปกว่าเดิม

คุณ ข อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า ควรมีการเตรียมความพร้อมทางการเงินอย่างยิ่ง เพราะจะได้ใช้จ่ายเงินไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามความจำเป็นของตน จะได้ไม่เป็นภาระของคนรุ่นหลัง ลูกหลานญาติมิตรที่จะต้องมาดูแล ควรทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง รับประทานอาหารที่เหมาะสมกับวัย จะลดภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล

คุณ ค อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า คนก่อนวัยเกษียณควรมีการเตรียมความพร้อมทางการเงิน และควรมีการวางแผนการดำเนินชีวิตหลังเกษียณด้วย เพราะความพร้อมทางการเงินจะเป็นหลักประกันในการใช้ชีวิต ซึ่งในวัยเกษียณสิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุดคือปัญหาสุขภาพ จึงควรมีเงินสำหรับจัดการปัญหาสุขภาพ มีเงินสำหรับการท่องเที่ยวหลังเกษียณ สำหรับกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และสำหรับมีกิจกรรมกับลูกหลานเพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

คุณ ง อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า ควรจะเตรียมความพร้อม เพราะต่อไปจะได้รับเงินบำนาญที่น้อยลงกว่าเงินเดือนที่เคยได้รับ

คุณ จ อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า ควรมีการเตรียมความพร้อมการเงิน เพราะอนาคตเป็นสิ่งไม่แน่นอน ถ้ามีการเตรียมความพร้อมมีการวางแผน ในการใช้เงินหลังเกษียณ ที่ดี จะทำให้เราไม่ต้องเหนื่อยกับการทำงานในช่วงอายุที่มากขึ้นแต่ความสามารถในการทำงานน้อยลง นอกจากนี้ยังเป็นการลดภาระของบุตรหลาน รวมไปถึงหน่วยงานของรัฐที่ต้องเข้าไปดูแลช่วยเหลือหากมีปัญหาด้านการเงินหลังเกษียณ

คุณ ฉ อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า ควรมีการเตรียมความพร้อมการเงินก่อนวัยเกษียณ เนื่องจากการเกษียณอายุไปแล้วนั้น จะทำให้รายรับลดน้อยลง ซึ่งจะมีรายจ่ายในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ดังนั้นควรเตรียมสะสมเงินเพื่อสำรองไว้ใช้จ่ายจำเป็น ได้แก่ เจ็บป่วยฉุกเฉิน หรือเมื่อมีปัญหาทางเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการเงินก่อนวัยเกษียณ

คุณ ช อายุ 62 ปี จ.นครสวรรค์ กล่าวว่า ออมเพื่อใช้ประกันสุขภาพ วิธีการจัดการเงินวางแผนตามเหตุการณ์เฉพาะหน้า ทำบัญชีครัวเรือน ออมเงินอย่างไรฝากธนาคาร ออมวันละ 1 บาท ประกันสังคมมีวัตถุประสงค์การออมเพื่อครอบครัว, เพื่อลูกหลาน

คุณ ซ อายุ 54 ปี จ.อุทัยธานี กล่าวว่า เห็นด้วยกับการออม ใช้จ่ายน้อยที่สุด เพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน ทำนา ทำโครงการอาหารกลางวันวิธีการจัดการเงินตัดฝากทุกเดือน ถ้าได้รับเงินพิเศษจะออมเท่านั้น ทำธุรกิจ ซื่อสลากออมสิน ประกันสุขภาพ ออมเงินอย่างไรฝากออมทรัพย์เพื่อการผลิต ฝากหุ้นสหกรณ์ครู กองทุนเงินล้านของหมู่บ้าน ฝากธนาคาร มีวัตถุประสงค์การออมเพื่อครอบครัว, เพื่อลูกหลาน

คุณ ฅ อายุ 64 ปี จ.นครสวรรค์ (ข้าราชการบำนาญ) กล่าวว่า เห็นด้วยกับการออมใช้จ่ายน้อยที่สุด เพื่อเก็บไว้ให้ลูกหลาน มีการทำบัญชีครัวเรือน วิธีการจัดการเงินทำบัญชีครัวเรือน ต้นทุนประกอบอาชีพ (ทำสวน) (ครอบครัวดีแล้ว มาช่วยสังคม) กองทุนสวัสดิการชุมชน ออมเงินโดยฝากธนาคาร ฅาปนกิจ ประกันชีวิต ประกันสุขภาพ มีวัตถุประสงค์การออมเพื่อครอบครัว, เพื่อลูกหลาน

คุณ ฉ อายุ 64 ปี จ.นครสวรรค์ กล่าวว่า ใช้จ่ายน้อยที่สุด วิธีการจัดการเงินนำรูปแบบกองทุนหมู่บ้านมาใช้ในชีวิตประจำวัน ออมเงินโดยฝากธนาคาร ประกันชีวิต มีวัตถุประสงค์การออมเพื่อครอบครัว, เพื่อลูกหลาน

คุณ ก อายุ 66 ปี จ.พิจิตร กล่าวว่า เสนอการออมแบบธนาคารต้นไม้ วิธีการจัดการเงินออมแบบธนาคารต้นไม้ โดยวางแผนพอแต่งงานก็ปลูกต้นไม้ไว้ให้ลูกหลาน พอ 30 ปี ลูกจะปลูกบ้านก็สามารถขายต้นไม้หรือใช้ต้นไม้ที่ปลูกไว้เป็นมรดกให้ลูกได้ ลงทุนน้อย ได้ประโยชน์ระยะยาว การออมแบบนี้ได้กำไรมากลงทุนน้อย แต่ต้องใช้เวลา (ด้านเศรษฐกิจ) มีวัตถุประสงค์การออมเพื่อครอบครัว เพื่อลูกหลาน

คุณ ก อายุ 55 ปี อ.สามง่าม จ.พิจิตร กล่าวว่า ออมเพื่อที่อยู่อาศัย การท่องเที่ยว รูปแบบการออมโดยออมทองวิธีการจัดการเงินตัดฝากทุกเดือน ถ้าได้รับเงินพิเศษจะออมเท่านั้น ทำธุรกิจ ซื่อสลากออมสิน ประกันสุขภาพมีวัตถุประสงค์การออมเพื่อครอบครัว, เพื่อลูกหลาน

คุณ ฐ อายุ 67 ปี จ.อุทัยธานี กล่าวว่า รูปแบบการออมประกันชีวิต ฅาปนกิจ ออมเพื่อลูกหลาน วิธีการจัดการเงินตัดฝากประจำทุกเดือน ออมเงินโดยตัดเงินฝากทุกเดือน มีวัตถุประสงค์การออมเพื่อครอบครัว , เพื่อลูกหลาน

คุณ ท อายุ 50 ปี จ.อุทัยธานี (รับราชการ) กล่าวว่า ออมเพื่อทำธุรกิจที่บ้าน ซื้อสลากออมสิน ออมเพื่อครอบครัวมีวัตถุประสงค์การออมเพื่อครอบครัว, เพื่อลูกหลาน

คุณ ฅ อายุ 34 ปี ผู้แทนหอการ มีรูปแบบการออมเงิน โดยทำการจัดสรรเงินเป็นสัดส่วน แบ่งเงินออมตามความสามารถ และสถานะทางการเงินในแต่ละช่วงของรายได้ที่เหมาะสม มีการออมในลักษณะการลงทุน (ซื้อหุ้น) ในช่วงเวลาที่เหมาะสม และได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม คนส่วนใหญ่ในภาคเอกชนหรือประชาชนทั่วไป มีหนี้สินนอกระบบ เป็นจำนวนมากทำให้ยากต่อการเก็บออมเพื่อความพร้อมในช่วงการเป็นผู้สูงอายุ จึงอยากขอให้ภาครัฐ เข้ามาช่วยเหลือจัดระบบดูแลภาคเอกชนให้มีความรู้ในเรื่องการของการจัดสรรรายได้และรายรับ สามารถรับรู้ เข้าใจและเข้าถึงได้มากยิ่งขึ้น

คุณ ฅ อายุ 61 ปี ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชน มีการวางแผนด้านการออม ด้วยการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อจัดการค่าใช้จ่าย พร้อมทั้งมีการปลูกฝังให้สมาชิกครอบครัวรู้จักการออมที่เหมาะสม รวมทั้งแนะนำให้คนในชุมชนร่วมกันจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ซึ่งตัวผู้ให้สัมภาษณ์เองมีรูปแบบการออม ด้วยการเข้ากองทุนสวัสดิการชุมชน ออมในลักษณะของการลงทุน เช่น การทำประกันชีวิต การซื้อพันธบัตรรัฐบาล การสะสมสลากออมสิน และการลงทุนในหุ้นของหน่วยงาน (การไฟฟ้า) ซึ่งมีการแบ่งเงินออมตามความสามารถและสถานะทางการเงินของตัวเองตามความเหมาะสม

คุณ ด อายุ 67 ปี ข้าราชการบำนาญปัจจุบัน ทำงานกองทุนสวัสดิการชุมชน มีการวางแผนการออมเพื่อเตรียมความพร้อมตนเองก่อนเกษียณ 15-20 ปี โดยวางแผนจัดการลดภาระหนี้สินให้หมดก่อนการเกษียณอายุราชการ และมีการแบ่งเงินออมให้สมดุลกับรายจ่ายในขณะนั้น ซึ่งรูปแบบการออมจะแบ่งออกเป็น การเข้ากองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อออมเงิน การลงทุนประกันความเสี่ยงด้วยการทำประกันชีวิต การลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลและการสะสมสลากออมสิน ซึ่งในระหว่างปฏิบัติราชการ ได้เป็นผู้นำองค์กรผลักดันให้บุคลากรในหน่วยงานมีการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณ 15-20 ปี พร้อมปลูกฝังบุตรหลานให้รู้จักการออมเป็นนิสัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

คุณ ต อายุ 29 ปี ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากเพิ่งเริ่มเข้าทำงาน มีภาระต้องดูแลครอบครัว มีรายได้ที่ยังไม่มาพอจึงยังไม่ได้คิดแผนการออมระยะยาว แต่ปัจจุบันมีการวางแผนค่าใช้จ่ายร่วมกับพ่อและแม่ ในการจัดทำบัญชีค่าใช้จ่าย มีการนำเงินฝากธนาคารออมตามความสามารถและรายได้ของตนเองตามความเหมาะสมเป็นรายเดือน

คุณ ถ อายุ 74 ปี ผู้แทนจากกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้ความเห็นว่า การออมเป็นเรื่องกลางน้ำ คนที่จะออมต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีความพร้อมพอสมควร ในการจัดการตัวเอง และต้องรู้จักใช้จ่ายอย่างพอดีกับรายได้ และรายจ่าย ควรมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนวางแผนการใช้จ่ายเงิน จัดลำดับความสำคัญของการใช้จ่าย โดยส่วนตัวมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน วางแผน การใช้จ่ายเงิน แบ่งเงินออมตามกำลังและรายได้ของ

ตนเอง พร้อมทั้งปลูกฝังการออมให้กับคนในครอบครัว พร้อมแนะเพิ่มเติมว่า ความฟุ่มเฟือยเป็นบ่อเกิดของความไม่พร้อม ความพอเพียงเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับคนทุกช่วงวัย หน่วยงานควรให้ความรู้กับบุคลากรที่บรรจุใหม่ ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำบัญชีครัวเรือน ควรมีการผลักดันให้บุคลากรเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ของหน่วยงาน และให้ความรู้ในเรื่องสิทธิประโยชน์ต่างๆ ของหน่วยงานเพื่อให้บุคลากรทราบและเข้าถึงสิทธิ

คุณ ท ข้าราชการบำนาญ มีการออมก่อนเกษียณ วางแผน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กองทุนค่ารักษาพยาบาล ครอบครัว การใช้จ่าย ออมทรัพย์ ภาษีสังคม หากไม่ได้ใช้จ่ายจะเอาส่วนนี้ออม

คุณ ธ อายุ 62 ปี ออมด้วยการจัดบัญชีครัวเรือน หารายได้พิเศษ/ค่าวิทยากร/ค่าสอนค่านา/ลงทุนอสังหาริมทรัพย์ ปันผลจากสหกรณ์ออมทรัพย์ ใช้ในยามจำเป็น จะไม่เอาเงินออมมาใช้ นำเงินก้อนจากบำนาญมาซื้อสลากออมสิน ชพค. กบข. ประกันชีวิต มีการศึกษาวิธีการออม - ครูบัญชีอาสา ทำให้ได้ข้อมูลจากสมาชิก ได้รับความรู้จากระบบบัญชี มีการลงทุนในหุ้นถือว่ายังเสี่ยงยังไม่มีความมั่นใจในระบบ

คุณ น อายุ 67 ปี ออมเพื่อครอบครัว มีการกำหนดค่าใช้จ่ายในครอบครัว เช่น ค่าใช้จ่ายกิจกรรมของบุตร เสื้อผ้า สุขภาพ การศึกษาของบุตร 2 คน การประกันสุขภาพ เก็บจากรายได้ที่ได้มา มีการลงทุนในพืชไร่ พืชสวน เช่น ไม้ยืนต้น มะม่วง สัก ผลไม้ โดยมีรูปแบบการออม กองทุนหมู่บ้าน ฅาปนกิจ สลากออมสิน รายได้จากลูก 2 คน ศึกษาเรื่องการออม มีการเตรียมตัวเพื่อการใช้จ่ายในอนาคต

คุณ บ อายุ 54 ปี เริ่มออมจากการประกันออมทรัพย์ ซื้อประกันอุบัติเหตุชดเชยรายได้ สลากออมสิน อบรมการประกันชีวิต เมื่อถึงเวลาสามารถนำมาปรับใช้ในการออม ไม่ประมาทในการใช้เงิน จัดทำระบบบัญชี 2 ปี เพื่อการออม ออมโดยการซื้อบ้านและที่ดิน (อสังหาริมทรัพย์) ปลูกต้นไม้ ปลูกผักทานเอง (เป็นการออมสุขภาพ) ออมเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชน (สร้างภูมิคุ้มกัน) มีการวางแผนการรับคืนภาษี (เป็นช่องทางออมอีกช่องทางหนึ่ง) ศึกษาข้อมูลบิดคอยน์ จากคนใกล้ชิดที่มีประสบการณ์

คุณ ป อายุ 60 ปี อาศัยอยู่ร่วมกับแม่ อายุ 80 ปี และน้องสาว มีภูมิคุ้มกันที่ดีจากคนในครอบครัว/อาสาสมัคร มีครูบัญชีอาสา ฝึกทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้ทราบค่าใช้จ่ายประจำวัน ทราบสถานะทางการเงินของตนเอง และแก้ไขปัญหาการกู้ยืมเงินจากญาติพี่น้อง รูปแบบการออม กองทุนวันละบาท ประกันชีวิต ใช้สิทธิสวัสดิการบัตรทอง

คุณ ผ อายุ 53 ปี ออมเผื่อกรณีฉุกเฉิน ด้านสุขภาพ และเพื่อการท่องเที่ยว วางแผนหารายได้เสริมเพื่อออม ทำประกันชีวิต ซื้อกองทุน ประกันสังคม

คุณ ฝ อายุ 67 ปี ยึดหลักพอเพียง มีการทำประกันสังคม และไม่มีความรู้เกี่ยวกับการออมในรูปแบบอื่นๆ เพิ่มเติม

คุณ พ อายุ 79 ปี มีแนวทางในการออมโดยเริ่มจาก มีการจัดสรรการใช้จ่ายให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น ออมเพื่อซื้อบ้าน ปลูกบ้าน จำนวน 4 หลัง สร้างความมั่นคง เป็นการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์

ทำประกันชีวิต ใช้จ่ายอย่างประหยัด ใช้ในส่วนที่จำเป็นและควรใช้ ออมเพื่อแบ่งตามค่าใช้จ่ายต่างๆ ว่าจะต้องจ่ายอะไรบ้างและวางแผนจากประสบการณ์ไม่ได้มีการจัดทำบัญชีค่าใช้จ่าย

คุณ ฟ อายุ 76 ปี ตั้งใจว่าจะทำอะไรก่อนเกษียณ ตั้งเป้าหมายในชีวิต ไม่มีหนี้สิน พึ่งพาตัวเองได้ ไม่เป็นภาระของลูกหลาน โดยมีช่องทางการออม ได้แก่ ออมทรัพย์กองทัพบก ฝากตามบำเหน็จฯ สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงาน ประกันชีวิตสะสมทรัพย์ ระยะ 15-20 ปี ฝากออมทรัพย์ประเภทเผื่อเรียก ชื่อกองทุนเล่นหุ้น 7,000 บาท ต่อเดือน เป็นสมาชิกฌาปนกิจสงเคราะห์ทหารบก /สมาคมทหารผ่านศึก/ พลร่มไทย/สมาชิกผู้สูงอายุ (จัดการศพ) การใช้ชีวิตหลังเกษียณ ยึดคติ รายได้ไม่สำคัญ สำคัญที่คงเหลืออยู่กับธรรมชาติ ปลูกต้นไม้ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ด้านสุขภาพจิต ปล่อยวาง ยอมรับสังขารธรรม

คุณ ก อายุ 53 ปี มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน ในการจัดการทางการเงินของครอบครัว ซึ่งส่งผลดีอย่างมากในการบริหารจัดการการเงินของครอบครัวเพราะจะทำให้เราได้ว่ารายได้และรายการค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนของครอบครัวมีเท่าไร และมีอะไรที่มีความจำเป็นหรือไม่ หากไม่จำเป็นก็ตัดรายการค่าใช้จ่ายนั้นออกทำให้เกิดเงินเหลือในแต่ละเดือนมากขึ้น รายได้ไม่ติดลบเหมือนที่ผ่านมา การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ออมเพื่อการศึกษาบุตร และใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุ โดยมีช่องทางการออม เช่น สลากออมสิน/ธ.ก.ส./ สหกรณ์ออมทรัพย์ การซื้อประกันเพื่อการศึกษาบุตรในอนาคต ชื่อที่ดิน

คุณ ม อายุ 31 ปี มีการออมในรูปแบบสหกรณ์ ประกันสังคม

คุณ ย อายุ 32 ปี มีการออมทรัพย์ของหน่วยงาน ออมเป็นรายเดือน ขึ้นต่ำเดือนละ 200 บาท

คุณ ร อายุ 42 ปี มีการออมกับสหกรณ์ออมทรัพย์ของหน่วยงาน การลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ (ซื้อบ้าน)

คุณ ล อายุ 54 ปี มีการบริหารจัดการ การใช้จ่ายของครอบครัวด้วยวิธีการนำรายได้ของครอบครัวทั้งหมดมารวมกันเป็นก้อนเดียว แล้วให้แม่บ้าน (ภรรยา) เป็นคนบริหารจัดการในส่วนของการใช้จ่ายต่างๆ เพื่อให้รู้ว่าสถานะทางการเงินในครอบครัวเป็นเช่นไร พอใช้จ่ายหรือไม่อย่างไร มีการออมกับสหกรณ์ออมทรัพย์ของหน่วยงาน การออมผ่านสลากออมทรัพย์ ประกันชีวิต การฝากออมทรัพย์ไว้ยามฉุกเฉินในอนาคต

คุณ ว อายุ 49 ปี มีการออมกับสหกรณ์ออมทรัพย์ของหน่วยงาน

คุณ ศ อายุ 45 ปี มีการออมกับสหกรณ์ออมทรัพย์ของหน่วยงาน ฌาปนกิจ ออมทอง เล่นแชร์เพื่อคนในครอบครัว

คุณ ช อายุ 36 ปี กองทุน กบข. สหกรณ์ออมทรัพย์ สลาก ธกส. ประกันชีวิต เป็นการออมเพื่อการศึกษาบุตร และสำหรับใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ

คุณ ส อายุ 35 ปี มีการสร้างรายได้เสริม เช่น การขายเสื้อผ้าเด็ก ของเล่นเด็ก การเลี้ยงไก่ไข่ เพื่อเป็นกิจกรรมของครอบครัวและเป็นการฝึกให้ลูกได้ฝึกทำกิจกรรมเลี้ยงไก่ และเมื่อมีผลผลิตออกมาก็นำไปขายและนำรายได้มาเก็บเป็นเงินออมให้กับลูก ซึ่งถือว่าเป็นการฝึกวินัยให้กับลูกไปพร้อมกัน มีช่องทางการออม

ได้แก่ กองทุน กบข. สหกรณ์ออมทรัพย์ สลาก ธกส. ประกันชีวิต เป็นการออมเพื่อการศึกษาบุตร และสำหรับใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ

คุณ ห อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า ปัญหาอาจเกิดจากระหว่างรับราชการบางคนมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก และก่อนออกจากราชการก็ไม่สามารถชำระหนี้สินต่างๆ ได้ แต่รายได้ที่ได้รับหลังเกษียณจะลดลงเกือบครึ่ง แต่รายจ่ายหรือหนี้สินยังเท่าเดิมหรือมากกว่าเดิม บางคนไม่มีการออมเงินไว้เป็นทุนสำรองใช้จ่ายในยามจำเป็น ก็เกิดความเดือนร้อนในการดำรงชีวิตได้

คุณ ฟ อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า เมื่อมีเงินจำนวนมากก็จะมอบแบ่งปันให้ลูกหลานจนหมดเพราะความรัก การท่องเที่ยว พักผ่อน ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย จนเงินหมดไปอย่างรวดเร็ว การนำเงินที่เก็บไว้หรือเงินบำเหน็จที่ได้ไปลงทุนทำธุรกิจต่างๆจนหมดเงิน และขาดการนำความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ ร.9 ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

คุณ อ อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า การขาดความรู้เรื่องการวางแผนทางการเงินเป็นปัญหาที่สำคัญซึ่งเป็นสิ่งที่คนก่อนวัยเกษียณควรมีความรู้

คุณ ฮ อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า ใช้จ่ายเงินเกินตัว รายจ่ายสูงกว่ารายรับ เนื่องจากมีพฤติกรรมใช้เงินเกินตัว หรือมีรายจ่ายที่หนักไปกับสิ่งที่ฟุ่มเฟือยเกินกำลังทรัพย์ไม่ให้ความสำคัญกับการเงินเมื่อวัยเกษียณ เนื่องจากระยะเวลาในการทำงานที่เหลือสั้น ประกอบกับไม่มีการวางแผนก่อนวัยเกษียณเมื่อถึงระยะเวลาแล้วจึงไม่สามารถปรับตัวเพื่อรับมือได้ทัน

คุณ A อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า ความพร้อมทางการเงินนั้น เป็นเรื่องสำคัญอย่างมากเรื่องหนึ่งที่จะต้องมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะเกษียณอายุ แต่คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องการเตรียมความพร้อมทางการเงินเพื่อวัยเกษียณมากนัก และโดยส่วนใหญ่จะเริ่มเตรียมความพร้อมก็ต่อเมื่อมีอายุใกล้จะเกษียณแล้ว ซึ่งทำให้มีเวลาน้อยเกินไปที่จะเตรียมความพร้อมได้อย่างทันท่วงทีการเตรียมความพร้อมด้านการเงินนั้น ควรจะเตรียมตั้งแต่เริ่มรับราชการ คือ การนำเงินเดือน/รายได้ส่วนหนึ่ง ไปเก็บออมหรือลงทุนในด้านต่าง ๆ ไว้ เช่น การทำประกันชีวิต การทำประกันด้านสุขภาพ นำเงินฝากสหกรณ์ออมทรัพย์ของหน่วยงาน เงินออมทรัพย์พิเศษธนาคารต่างๆ ซื้อสลากหรือธนบัตรหรือลงทุนในหุ้น ควรจะมีการออมสะสมไปเรื่อย ๆ ก่อนเกษียณก็จะมีเงินก้อน เป็นหลักประกันไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็น หรือในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน เจ็บป่วยก็จะมีเงินไว้ใช้จ่ายอย่างไม่เดือดร้อน

คุณ B อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า การส่งเสริมการเตรียมความพร้อมด้านการเงินเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันให้กับผู้สูงอายุมีความสำคัญมาก ควรให้คนก่อนวัยเกษียณได้ทราบ

คุณ C อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า ควรจะเตรียมความพร้อมเพราะต่อไปจะได้รับเงินบำนาญที่น้อยลงกว่าเงินเดือนที่เคยได้รับภาระหนี้สินที่มีอยู่เดิม ซึ่งอาจจะยังไม่หมดภายในระยะเวลาที่ยังรับราชการ

คุณ D อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า คนก่อนวัยเกษียณอายุ ควรมีการวางแผนการดำเนินชีวิตเมื่อเกษียณอายุว่า จะดำรงชีวิตหรือต้องการใช้ชีวิตแบบใด มีแผนที่ต้องทำอะไรบ้าง หรือมีอาชีพเสริมอะไร

หรือจะอยู่เฉยๆ แบบพักผ่อน แต่ก็ต้องมีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายต่อเดือนให้เท่ากับค่าใช้จ่ายในช่วงก่อน เกษียณอายุ เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตแย่งลงกว่าเดิม มีเงินสำหรับไปท่องเที่ยวต่างประเทศบ้าง มีเงินที่จะนำไปใช้ในการทำบุญ หรือเพื่อรองรับค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพ จึงต้องมีการประมาณการว่าค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้จ่ายในช่วงเกษียณอายุ มีจำนวนเท่าใดจนถึงตาย อย่างน้อยในแต่ละเดือนควรมีค่าใช้จ่ายเพียงพอกับความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานในชีวิตประจำวัน การใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น ควรจะใช้ชีวิตแบบพอเพียง ดังนั้น ควรจะใช้จ่ายเงินบำนาญ บำนาญรายเดือนอย่างเหมาะสม ในส่วนของเงินบำนาญดำรงชีพ เงินฝากออมทรัพย์ต่างๆ เงินลงทุนต่าง ๆ ควรให้ดำรงเงินฝากไว้ก่อน เพื่อให้เกิดดอกผล และนำมาใช้จ่ายยามจำเป็น หรือเจ็บป่วยก็จำเป็นหลักประกันที่มั่นคงสำหรับคนเข้าสู่วัยเกษียณอายุได้

คุณ E อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า ควรออกกฎหมายออมเงิน ออมเดือนละเท่าไร รัฐออกช่วยเท่านั้น (50:50) ใช้เงินได้เมื่ออายุ 60 ปี ให้มีความรู้ความเข้าใจและนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ในเรื่อง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริง (ร.9) ส่งเสริมสนับสนุนการออกกำลังกายส่วนบุคคลและกลุ่มคน ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานที่เหมาะสมกับวัย เช่น สวนครัว สวนสมุนไพร เลี้ยงสัตว์ ทำขนม/ทำอาหาร เป็นต้น

คุณ F อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า ควรมีอาชีพที่มั่นคงสร้างรายได้ให้แก่คนก่อนวัยเกษียณ มีกองทุนเงินออมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เสริมทักษะด้านอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้แก่คนก่อนวัยเกษียณ ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมด้านการเงินก่อนวัยเกษียณ

คุณ G อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า ทำประกันกับสำนักงานประกันสังคม ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ได้รับความคุ้มครองครอบคลุมและมีการออม เหมาะสมกับการวางแผนทางการเงินและสวัสดิการก่อนเกษียณ

คุณ H อาชีพข้าราชการ กล่าวว่า การออม คือการเก็บสะสม เพื่อจะส่งเสริมให้เกิดความสะดวกรสบายทางการเงินวัยเกษียณ การจัดการหนี้ คือการลงมือปฏิบัติเพื่อให้ลดลง หรือหมดไป การบริหารค่าใช้จ่าย คือ บริหารจัดการเงินที่ได้มา และการใช้เงินนั้นอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด การลงทุน คือ การนำเงินที่มีอยู่ไปเป็นทุนเพื่อให้ได้ผลตอบแทนเพิ่มขึ้น

คุณ I อายุ 62 ปี กล่าวว่า เห็นด้วยกับรูปแบบการออม ในประเด็นใช้จ่ายหนี้สิน วิธีการจัดการเงิน วางแผนการออม การใช้จ่ายเงิน ตัดฝากทุกเดือน รูปแบบประกันชีวิต, ฅาปนกิจ (อสม.) ระดับประเทศ ออมเงินโดยการสร้างบ้าน ซื้อที่ดิน ซื้อรถ ฝากออมทรัพย์เพื่อการผลิต หยอดกระปุก ฝากธนาคารประจำ เป็นแหล่งผลิตก้อนเห็ดและเป็นวิทยากร มีวัตถุประสงค์การออมเพื่อครอบครัว, เพื่อลูกหลาน

สรุปการอภิปรายกลุ่มย่อยตามประเด็นคำถาม

1. ท่านคิดว่าคนก่อนวัยเกษียณ ควรมีการเตรียมความพร้อมการเงินหรือไม่ และเพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น (วัตถุประสงค์การออม และวิธีการจัดการเงิน ความรู้ แนวทางการจัดการการเงิน)

สรุป การเตรียมความพร้อมการเงิน เมื่อเกษียณอายุไปแล้ว ต้องสูญเสียรายได้หลัก ได้แก่ เงินเดือน เงินค่าตอบแทน หรือเงินประจำตำแหน่ง หรืออื่นๆ จึงจำเป็นจะต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และการเงิน เพื่อรองรับการดำรงชีพหลังเกษียณ สามารถดูแลครอบครัว และรักษามาตรฐานการดำรงชีพไม่ให้ต่ำไปกว่าเดิม ถ้ามีการเตรียมความพร้อม มีการวางแผน ในการใช้เงินหลังเกษียณที่ดีจะทำให้เราไม่ต้องเหนื่อยกับการทำงานในช่วงอายุที่มากขึ้น ดังนั้น ควรเตรียมสะสมเงินเพื่อสำรองไว้ใช้จ่ายจำเป็น ได้แก่ เจ็บป่วยฉุกเฉิน หรือเมื่อมีปัญหาทางเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการเงินก่อนวัยเกษียณ

โดยมีการตั้งวัตถุประสงค์ในการออมเงิน ศึกษาหาความรู้ วิธีการ ช่องทาง และรูปแบบการออมเงินในประเภทต่างๆ ที่น่าสนใจ จากสื่อหรือช่องทางการรับรู้ข้อมูลในการออม หรือปรึกษาจากผู้มีประสบการณ์ ในการวางแผนการใช้จ่ายเงินที่ประสบความสำเร็จ และนำมาวางแผนการใช้จ่าย บริหารจัดการเงินให้ไปสู่วัตถุประสงค์การออม ที่เหมาะสมกับรายได้และค่าใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว

2. ท่านคิดว่าปัญหาหรืออุปสรรคการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนก่อนวัยเกษียณคืออะไร เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น (ช่องทางในการออมเงิน ท่านออมเงินอย่างไร และมีการบริหารจัดการการเงินอย่างไรให้ไปสู่วัตถุประสงค์การออม)

สรุป ปัญหาส่วนใหญ่อาจเกิดจากระหว่างทำงานบางท่านมีหนี้สินเป็นจำนวนมากและไม่สามารถชำระหนี้สินต่างๆ ได้ ก่อนออกจากงาน มอบแบ่งปันให้คนที่รักจนหมด ท่องเที่ยว ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย จนเงินหมดไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความเดือนร้อนในการดำรงชีวิต ไม่มีการวางแผนทางการเงิน และขาดการนำความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของ ร.9 ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่คนก่อนวัยเกษียณควรมีความรู้

3. ท่านคิดว่าควรส่งเสริมการเตรียมความพร้อมด้านการเงินเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันให้กับผู้สูงอายุ

สรุป ความพร้อมทางการเงินนั้น เป็นเรื่องสำคัญอย่างมากเรื่องหนึ่งที่จะต้องมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะเกษียณอายุ แต่คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องการเตรียมความพร้อมทางการเงิน ควรจะต้องเตรียมตั้งแต่เริ่มทำงาน จัดทำบัญชีครัวเรือน และศึกษาช่องทางการออมในรูปแบบต่างๆ เก็บออมหรือลงทุนในด้านต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันเมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุ

4. ท่านคิดว่ารูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ควรประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพร่างกาย 2) ด้านสังคม 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 5) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม 6) การเตรียมความพร้อมทางการเงิน อย่างไร

สรุป คนก่อนวัยเกษียณอายุควรมีการวางแผนการดำเนินชีวิตเมื่อเกษียณอายุว่าจะดำรงชีวิตหรือต้องการใช้ชีวิตแบบใด มีแผนที่ต้องทำอะไรบ้าง หรือมีอาชีพเสริมอะไร อย่างน้อยในแต่ละเดือนควรมีรายได้เพียงพอกับความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ดังนั้น รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อเสริมสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ คือ มีวัตถุประสงค์การออมเพื่อครอบครัว, เพื่อลูกหลาน ผู้ออมส่วนใหญ่คิดถึงลูกหลานเป็นส่วนหลัก เพื่อเลี้ยงดูแลเขาให้เติบโตเพื่อฝากบั้นปลายของชีวิตตัวเองไว้ ทั้งหมด คือความอบอุ่นในครอบครัว ความสุขในบ้าน การพูดคุยสื่อสารมีความสัมพันธ์ การเป็นเพื่อนที่ดีกับลูกหลาน ถึงแม้จะมีเรื่องขัดใจ ไม่เป็นที่น่าพอใจตามสถานการณ์ต่าง ๆ บ้างก็ตาม แต่ต้องถือว่าเป็นพื้นฐานที่มั่นคง การวางแผนอนาคตของลูกแบบมีส่วนร่วมจะเป็นไปอย่างอัตโนมัติ ในฐานะผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย หรือลุงป้าน้าอา จะมีความสุขมากที่เห็นลูกหลานมีพื้นฐานเติบโตอย่างมั่นคงแข็งแรงเต็มไปด้วยความมั่นใจ และศักยภาพที่สมบูรณ์พร้อมที่จะเดินไปตามเส้นทางชีวิตของเขาในอนาคตที่คุณและเขาช่วยกันวางแผนออกแบบร่วมกัน จึงสามารถสร้างรูปแบบของงานวิจัยในภาพรวมเป็นรูปแบบ ดังภาพนี้

ภาพที่ 4.1 รูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง

จากภาพ รูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง เป็นการนำแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบไปด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี นำมาผนวกกับทฤษฎีการนำตนเองในด้านการออม ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การประเมินวัตถุประสงค์ในการออม ผู้ที่อยู่ในวัยก่อนเกษียณต้องประเมินวัตถุประสงค์ของตนเอง 2) ประเมินทักษะและความรู้ในการออมของตนเอง 3) การวางแผนในการออม 4) การติดตามประเมิน

ความก้าวหน้าในการออม 5) ปรับปรุงยุทธศาสตร์ในการออม จะส่งผลให้ผู้ออมมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง และอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคม สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ประเมินวัตถุประสงค์ในการออม เป็นการตั้งเป้าหมายการออมของตนเองจากรายรับที่มี โดยการแบ่งสัดส่วนของเงินให้ชัดเจน เพื่อช่วยให้การบริหารเงินทำได้ง่ายมากยิ่งขึ้น และทำให้ทราบว่าเงินที่มีนั้นจะต้องนำไปใช้จ่ายในส่วนใดบ้าง และมีส่วนใดที่เหลือไว้เพื่อเก็บออม สำหรับแต่ละช่วงอายุ สามารถแบ่งสัดส่วน ของรายได้ออกเป็น “50-30-20” ซึ่งจะแบ่งออกเป็น “ค่าใช้จ่ายประจำวัน-ค่าใช้จ่ายส่วนตัว-เงินสำหรับเก็บออม” ยกตัวอย่างเช่น ช่วงอายุ 30-39 ปี มีรายได้ 20,000 บาทต่อเดือน ก็แบ่งเป็น 3 ส่วนทันที ส่วนแรก 50% (ค่าใช้จ่ายประจำวัน) ส่วนที่สอง 30% (ค่าใช้จ่ายส่วนตัว) และส่วนสุดท้าย 20% (เงินสำหรับเก็บออม)

ในส่วนของ 20% ของรายได้เพื่อการออม ก็สามารถแบ่งการออม ออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านสุขภาพร่างกาย (ค่ารักษาพยาบาล, ค่าตรวจสุขภาพประจำปี, ค่าประกันชีวิต/สุขภาพ)
2. ด้านสังคม (การสานสัมพันธ์ในครอบครัว, การศึกษา, การท่องเที่ยว, การทำบุญ)
3. ด้านเศรษฐกิจ (การลงทุน, กองทุน, เงินสำรองกรณีฉุกเฉิน)
4. ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม (การซื้อ, การซ่อมแซม, ปรับปรุง/ต่อขยาย)
5. ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม (การหาความรู้เพิ่มเติม, การวางแผนเพื่อความพร้อม)

ตารางที่ 4.13 การวางแผนการออมแต่ละช่วงอายุ

ช่วงวัย 30-39 ปี	เน้นการออมด้านสังคม 6% ด้านเศรษฐกิจ 5% ในด้านที่อยู่อาศัย 4% ด้านสุขภาพร่างกาย 3% และด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม 2% ยกตัวอย่างเช่น นางสาวอมสิน อายุ 30 ปี มีเงินเดือน 20,000 บาท สัดส่วนการออมเงิน คิดเป็น 4,000 บาท แบ่งตามด้านสังคม 1,200 บาท และด้านเศรษฐกิจ 1,000 บาท ในด้านที่อยู่อาศัย 800 บาท ด้านสุขภาพร่างกาย 600 บาท และด้านด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม 400 บาท
ช่วงวัย 40-49 ปี	เน้นการออมด้านที่อยู่อาศัย 7% ด้านสุขภาพร่างกาย 4% ในด้านสังคม 4% ด้านเศรษฐกิจ 3% และด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม 2% ยกตัวอย่างเช่น นางสาวอมสิน อายุ 40 ปี มีเงินเดือน 40,000 บาท สัดส่วนการออมเงิน คิดเป็น 8,000 บาท แบ่งตามด้านที่อยู่อาศัย 2,800 บาท และด้านสุขภาพร่างกาย 1,600 บาท ในด้านสังคม 1,600 บาท ด้านเศรษฐกิจ 1,200 บาท และด้านด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม 800 บาท

ช่วงวัย 50-59 ปี	เน้นการออมด้านสุขภาพร่างกาย 6% และด้านสังคม 5% ในด้านเศรษฐกิจ 4% ด้านที่อยู่อาศัย 4% และด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม 1% ยกตัวอย่างเช่น นางสาวอมสิน อายุ 50 ปี มีเงินเดือน 60,000 บาท สัดส่วนการออมเงิน คิดเป็น 12,000 บาท แบ่งตามด้านสุขภาพร่างกาย 3,600 บาท ด้านสังคม 3,000 บาท ในด้านด้านเศรษฐกิจ 2,400 บาท ด้านที่อยู่อาศัย 2,400 บาท และด้านด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม 600 บาท

จากตาราง การวางแผนการออมแต่ละช่วงอายุ ในขั้นที่หนึ่งแล้วก็จะเข้าสู่การประเมินทักษะและความรู้ในการออมของตนเอง ในขั้นที่ 2 ว่าตนเองมีความรู้หรือทักษะ หรือการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องของการออมในด้านใด ยกตัวอย่าง นางสาวอมสิน อายุ 30 ปี มีเงินเดือน 20,000 บาท สัดส่วนการออมเงิน ร้อยละ 20 ของรายได้ คิดเป็น 4,000 บาท แต่นางสาวอมสิน มีทักษะความรู้ด้านการปลูกต้นไม้ จึงหาความรู้เพิ่มเติม ด้านการลงทุนในการปลูกต้นไม้ เพิ่มรายได้ในการออม หรือ นายประหยัด มีทักษะความรู้ด้านการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล ได้มีการหาความรู้เพิ่มเติมสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มมูลค่าการออมในส่วนที่ตนสนใจ และจะนำไปสู่ ขั้นที่ 3 ของการออม คือการวางแผนจากออมจากองค์ความรู้ที่มี ทั้งจากการประเมินตนเองจากรายรับที่ได้ ทั้งจากการประเมินทักษะของตนเองในด้านต่างๆ เพื่อนำมาสู่การวางแผนการออมในแต่ละระยะตามช่วงอายุ ซึ่งผู้ออมจะทราบแล้วว่าตนเองมีทักษะในด้านใด ก็ทำการเขียนรายการสิ่งที่ต้องการออมขึ้นมา เช่น การออมในลักษณะธนาकारต้นไม้, การออมทอง, การซื้อพันธบัตรรัฐบาล เป็นต้น เมื่อมีแผนในการออมที่ชัดเจนแล้ว ผ่านไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง จะเข้าสู่ ขั้นที่ 4 การติดตามประเมินความก้าวหน้าในการออมเงิน หากได้ดำเนินการออมตามรูปแบบในขั้นที่ 1-3 แล้ว จะเห็นถึงบัญชีรายการลงทุนในแต่ละด้านของผู้ออม และ ขั้นที่ 5 การปรับปรุงยุทธศาสตร์การออม เพื่อให้เหมาะสมกับช่วงวัย ปรับเพิ่ม-ลด การออมในด้านที่เหมาะสมกับตนเอง โดยยึดหลัก 3 ข้อคือ **การพอประมาณ**รู้รายรับรายจ่าย ใช้แบบพอประมาณ แต่ **มีเหตุผล**รู้ว่ารายจ่ายใดจำเป็นไม่จำเป็น และเมื่อเหลือจากใช้จ่ายก็เก็บออม นั่นคือ**ภูมิคุ้มกัน** ก็จะเป็นรูปแบบที่เหมาะสม และนำไปสู่การที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพที่ดี และมีศักดิ์ศรีในการดำรงชีวิตด้วยสังคม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย “รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ กรณีศึกษาภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ

5.1 สรุปผลการวิจัย 2

1. ทักษะคติในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศ ชาย จำนวน 1,257 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8% เพศหญิง จำนวน 1,437 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 อายุเฉลี่ย 30-39 ปี มากที่สุด สถานภาพ โสด จำนวน 745 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6% สมรส จำนวน 1,620 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0% ม่าย จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 % หย่าร้าง หรือแยกทาง จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4% ระดับการศึกษาระดับกลุ่มประถมศึกษาปีที่ 6 หรือ 7 จำนวน 726 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 % จบมัธยมศึกษา/ปวช.จำนวน 769 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5% จบอนุปริญญาหรือ ปวส. หรือ ปวท. จำนวน 407 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1% จบปริญญาตรี จำนวน 403 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9% อื่น ๆ (โพรตระบุ) จำนวน 362 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6% อาชีพภาคราชการ จำนวน 441 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3% ภาครัฐวิสาหกิจ จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4% ภาคธุรกิจเอกชน จำนวน 401 คน คิดเป็น ร้อยละ 14.9% ภาคเกษตรกรรม จำนวน 649 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0% รับจ้างทั่วไป จำนวน 767 คน คิดเป็นร้อยละ 28.4% อื่น ๆ (โพรตระบุ) จำนวน 177คน คิดเป็นร้อยละ 6.6% ผู้ว่างงาน (ผู้ประสงค์จะทำงานแต่ไม่มีงานทำ) จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4% รายได้โดยประมาณต่อเดือน ไม่มีรายได้ จำนวน 393 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6% มีรายได้ระหว่าง 10,000 -20,000 บาท จำนวน 1,742 คน คิดเป็นร้อยละ 64.5% มีรายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 448 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6% มีรายได้ 30,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3%

รายได้ของท่านในปัจจุบันเพียงพอต่อรายจ่ายหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้เพียงพอต่อรายจ่าย จำนวน 796 คน คิดเป็นร้อยละ 29.70% มีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย จำนวน 1,899 คน คิดเป็นร้อยละ 70.30 % ปัจจุบันท่านมีหนี้สินหรือไม่มีหนี้สิน มีหนี้สินประกอบด้วย หนี้ในระบบ (ระบุ) หรือหนี้นอกระบบ (ระบุ) ผู้ตอบแบบสอบถามมีหนี้ในระบบ จำนวน 340 ราย คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ 12.60% ประกอบไปด้วย บัตรเครดิต (1) ธนาคารออมสิน (2) ธนาคารกรุงไทย (3) ธนาคาร ธกส. (4) ฌาปนกิจ (5) สหกรณ์ (6) สินเชื่อ (7) อื่นๆ ฯลฯ หนี้นอกระบบ จำนวน 91 ราย คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ 3.40% และไม่มีหนี้ 431 ราย คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ 84.00%

ความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย ความพร้อมมาก การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ความพร้อมมาก การเตรียมความพร้อมด้านสังคม ความพร้อมปานกลาง การเตรียมความ

พร้อมทางการเงิน ความพร้อมปานกลาง การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ ความพร้อมปานกลาง การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ความพร้อมปานกลาง ประเภทหรือลักษณะการออม ความพร้อมน้อย

การสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ได้แก่ การจ้างงานผู้สูงอายุ ภาพรวมปานกลาง เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ภาพรวมปานกลาง สร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ภาพรวมปานกลาง สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ภาพรวมปานกลาง การบูรณาการระบบบำนาญบำนาญ ภาพรวม ปานกลาง การเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุข ภาพรวมปานกลาง สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในการดำรงชีวิต ภาพรวมปานกลาง ผู้สูงอายุมีคุณค่าและศักยภาพ ภาพรวมมาก

2. รูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่างสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ พบว่า

รูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง สำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ประเมินวัตถุประสงค์ในการออม เป็นการตั้งเป้าหมายการออมของตนเองจากรายรับที่มี โดยการแบ่งสัดส่วนของเงินให้ชัดเจน เพื่อช่วยให้การบริหารเงินทำได้ง่ายมากยิ่งขึ้น และทำให้ทราบว่าเงินที่มีนั้นจะต้องนำไปใช้จ่ายในส่วนใดบ้าง และมีส่วนใดที่เหลือไว้เพื่อเก็บออม สำหรับแต่ละช่วงอายุ สามารถแบ่งสัดส่วน ของรายได้ออกเป็น “50-30-20” ซึ่งจะแบ่งออกเป็น “ค่าใช้จ่ายประจำวัน-ค่าใช้จ่ายส่วนตัว-เงินสำหรับเก็บออม” ยกตัวอย่างเช่น ช่วงอายุ 30-39 ปี มีรายได้ 20,000 บาทต่อเดือน ก็แบ่งเป็น 3 ส่วนทันที ส่วนแรก 50% (ค่าใช้จ่ายประจำวัน) ส่วนที่สอง 30% (ค่าใช้จ่ายส่วนตัว) และส่วนสุดท้าย 20% (เงินสำหรับเก็บออม)

ในส่วนของ 20% ของรายได้เพื่อการออม ก็สามารถแบ่งการออม ออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านสุขภาพร่างกาย (ค่ารักษาพยาบาล, ค่าตรวจสุขภาพประจำปี, ค่าประกันชีวิต/สุขภาพ)
2. ด้านสังคม (การสานสัมพันธ์ในครอบครัว, การศึกษา, การท่องเที่ยว, การทำบุญ)
3. ด้านเศรษฐกิจ (การลงทุน, กองทุน, เงินสำรองกรณีฉุกเฉิน)
4. ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม (การซื้อ, การซ่อมแซม, ปรับปรุง/ต่อขยาย)
5. ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม (การหาความรู้เพิ่มเติม, การวางแผนเพื่อความพร้อม)

ขั้นที่ 2 ประเมินทักษะและความรู้ในการออมของตนเอง ว่าตนเองมีความรู้หรือทักษะ หรือการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องของการออมในด้านใด ยกตัวอย่าง นางสาวอมสิน อายุ 30 ปี มีเงินเดือน 20,000 บาท สัดส่วนการออมเงิน ร้อยละ 20 ของรายได้ คิดเป็น 4,000 บาท แต่นางสาวอมสิน มีทักษะความรู้ด้านการปลูกต้นไม้ จึงหาความรู้เพิ่มเติม ด้านการลงทุนในการปลูกต้นไม้ เพิ่มรายได้ในการออม หรือนายประหยัด มีทักษะความรู้ด้านการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล ได้มีการหาความรู้เพิ่มเติมสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มมูลค่าการออมในส่วนที่ตนสนใจ

ขั้นที่ 3 วางแผนการออมจากองค์ความรู้ที่มี จากการประเมินตนเองจากรายรับที่ได้ จากการประเมินทักษะของตนเองในด้านต่างๆ เพื่อนำมาสู่การวางแผนการออมในแต่ละระยะตามช่วงอายุ ซึ่งผู้ออมจะ

ทราบแล้วว่าตนเองมีทักษะในด้านใด ก็ทำการเขียนรายการสิ่งที่ต้องการออมขึ้นมา เช่น การออมในลักษณะ ธนาकारต้นไม้, การออมทอง, การซื้อพันธบัตรรัฐบาล เป็นต้น เมื่อมีแผนในการออมที่ชัดเจนแล้ว ผ่านไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ขั้นที่ 4 ติดตามประเมินความก้าวหน้าในการออมเงิน หากได้ดำเนินการออมตามรูปแบบในขั้นที่ 1-3 แล้ว จะเห็นถึงบัญชีรายการลงทุนในแต่ละด้านของผู้ออม

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงยุทธศาสตร์การออม เพื่อให้เหมาะสมกับช่วงวัย ปรับเพิ่ม-ลด การออมในด้านที่เหมาะสมกับตนเอง

โดยยึดหลัก 3 ข้อคือ การพอประมาณ รู้รายรับรายจ่าย ใช้แบบพอประมาณ แต่ มีเหตุผล รู้ว่ารายจ่ายใด จำเป็นไม่จำเป็น และเมื่อเหลือจากใช้จ่ายก็เก็บออม นั่นคือ ภูมิคุ้มกัน ก็จะเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมทางการเงินสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ ทั้งนี้ หากเราเริ่มทำตั้งแต่อายุน้อยก็จะมีเวลาในการเตรียมความพร้อมมากขึ้น ส่งผลไปสู่การที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพที่ดี และมีศักดิ์ศรีในการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ

3. รูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่างสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ พบว่ารูปแบบการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ ครบวงจร ตั้งแต่ช่วงอายุ 30-59 ปี ต้องมีการเลือกจากความสนใจ ความชอบ ความถนัด ของแต่ละบุคคล โดยเลือกการออมตามรูปแบบงานวิจัย ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพร่างกาย 2) ด้านสังคม 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 5) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม แล้วคำนวณสัดส่วนของเงินรายได้ของตนเอง ว่าสามารถออมได้กี่เปอร์เซ็นต์ของรายรับ (เงินเดือน) ให้ทำการจัดสรร แบ่งส่วนที่ต้องการออมออกมา เช่น 30% ของเงินเดือน ถ้ามีเงิน 20,000 บาท ออม 30% ก็จะมีอยู่ 6,000 บาท ใน 6,000 บาท คิดเป็น 100% แล้วก็แบ่งสัดส่วนออกตามด้านทั้ง 5 ด้าน ที่ต้องการจะออม เช่น ในช่วงของอายุ 30 ปี เลือกให้นำเงินการออมด้านสุขภาพ และด้านสังคม (การท่องเที่ยว) โดยคิดเป็น 100% ที่เราตัดออกมาจาก 30% (6,000 บาท) นำเงินออมเหล่านี้นำมาแบ่งส่วนการออมออกเป็น 50:50 จะได้เป็น 2 ด้าน (ด้านสุขภาพ และด้านสังคม) ด้านละ 3,000 บาท อาจนำเงินแต่ละด้านไปออมในธนาคาร เปิดแบ่งเป็นบัญชีตามวัตถุประสงค์ของการออม เมื่อการออมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เราควรจะมีการประเมินทักษะ ปรับวิธีการออมให้เข้ากับความต้องการ (วัตถุประสงค์) ของผู้ออม โดยยึดหลัก 3 ข้อคือ การพอประมาณ รู้รายรับรายจ่าย ใช้แบบพอประมาณ แต่ มีเหตุผล รู้ว่ารายจ่ายใด จำเป็นไม่จำเป็น และเมื่อเหลือจากใช้จ่ายก็เก็บออม นั่นคือภูมิคุ้มกัน โดยรูปแบบดังกล่าว สามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกคน ในทุกๆ ช่วงอายุ จนครบวงจรชีวิต เช่น ถ้าเป็นเกษตรกร ก็ออมในรูปแบบของธนาकारต้นไม้ อาจจะออมแล้วก็ทำบัญชี ว่ามีการปลูกไม้อะไรบ้าง เช่น ไม้เศรษฐกิจที่เป็นไม้ยืนต้น เมื่อถึงช่วงวัยเกษียณไปแล้วก็ถึงเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิต ตัดต้นไม้ได้ หรือถ้าหากมีความรู้ด้านการลงทุนอยู่บ้าง เช่น กองทุนการออมแห่งชาติ ก็มีการติดตามความก้าวหน้าทางการออม แล้วจะการปรับเปลี่ยน ยุทธศาสตร์การออม จะปรับเปลี่ยนเป็นรายปี หรือราย 10 ปีก็ได้ ตามความต้องการของผู้ออม และถ้าเราหมดวัตถุประสงค์ในข้อนั้นๆ แล้ว ทำความต้องการออมเรื่องนั้นๆ ได้แล้ว (เช่น ออมเพื่อไปเที่ยวและได้ไปเที่ยวมาแล้ว) ไม่มีความจำเป็นต้องออมเพื่อสิ่งนั้นแล้ว ก็อาจมีการเปลี่ยนยุทธศาสตร์ (จุดประสงค์) การออมใหม่ว่าจะออมเพื่อนำไปใช้ในเรื่องใดต่อไป

เช่น ต้องการออมซื้อบ้าน ในช่วงอายุ 40 ปี ก็สามารถที่จะปรับการออมให้เข้ากับความต้องการของผู้ออมได้ สามารถนำรูปแบบนี้ไปใช้ทุกสาขาอาชีพได้ และเหมาะสมกับทุกๆ ระดับของช่วงอายุ

5.2 การอภิปรายผล

1. ทักษะคติในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง

พบว่า ภาพรวมความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย มีความพร้อมมาก เมื่อเรียงลำดับ พบว่า มีการทำประกันสุขภาพ เช่น บัตรทอง, สิทธิในการรักษาพยาบาลของต้นสังกัด, ประกันสุขภาพ เป็นต้น ความพร้อมมาก, มีการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายเพื่อการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุในระดับใด ความพร้อมมาก, มีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพในช่วงวัยต่าง ๆ เช่น มีการตรวจสุขภาพประจำปี ตามระดับอายุของท่าน เป็นต้น ความพร้อมปานกลาง, มีการตรวจความเสี่ยงของสุขภาพอันเกิดจากลักษณะการทำงานของท่าน เช่น ท่านเป็นช่างสี มีการตรวจสุขภาพปอด ค่าตะกั่วในเลือด เป็นต้น เพื่อควบคุมให้มีสุขภาพที่ดีอย่างสม่ำเสมอในระดับใด ความพร้อมปานกลาง

การเตรียมความพร้อมด้านสังคม ภาพรวมของการเตรียมความพร้อมด้านสังคม กรณีศึกษาพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบน ด้านการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัวมีความพร้อมมาก, มีการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ เช่น การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนบ้าน สามารถเรียกใช้บริการของ อสม. ได้รู้จักสถานที่ให้บริการด้านสุขภาพใกล้บ้านท่าน เป็นต้น สามารถติดต่อขอใช้บริการกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ในเรื่องต่างๆ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนงานจิตอาสา หรืองานอดิเรกที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม

การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ เมื่อเรียงลำดับพบว่า ผู้ให้ข้อมูลการทำงานที่มีความมั่นคงทางรายได้ มีการวางแผนเก็บเงินเพื่อการใช้จ่ายหลังเกษียณ มีการบริหารจัดการเงินหรือรายได้ประจำเดือนมีการวางแผนการใช้ เช่น มีการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก มีการแบ่งเงินไว้ฝากเพื่อใช้ในกรณีเจ็บป่วยฉุกเฉิน มีการแบ่งเงินไว้ใช้จ่ายหลังเกษียณอายุและมีการวางแผนเพื่อทำให้หนี้ลดลงอย่างสม่ำเสมอ

การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม มีความพร้อมมาก สถานที่ตั้ง แหล่งที่อยู่อาศัย ควรมีความสะดวก ปลอดภัยในการเดินทางอยู่ใกล้แหล่งชุมชน สามารถติดต่อกับบุตรหลานญาติ เพื่อนสนิทได้สะดวก มีการจัดบ้านและสภาพแวดล้อมในบ้าน บริเวณบ้านให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายหลังเกษียณอายุงานเพื่อลดอันตรายหรืออุบัติเหตุ ทั้งยังมีการวางแผนว่าจะอยู่อาศัยกับครอบครัวหลังเกษียณ

การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม มีความพร้อมมาก ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อไม่ให้มีจางชีพหลอกในการโอนเงิน หรือขอใช้สิทธิของท่านเพื่อเบิกเงิน หรือป้องกันกลโกงในการใช้ข้อมูล และเพื่อการรับค่าใช้จ่ายจากรัฐ มีความสามารถใช้แอปพลิเคชันของธนาคารเพื่อการตรวจสอบการรับเงินและการชำระเงิน มีการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับ ลูก หลาน สามารถเข้าถึงรับรู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน เช่น ข่าวสารด้านสุขภาพ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ฯลฯ

การเตรียมความพร้อมทางการเงิน มีความพร้อมปานกลาง ผู้ให้ข้อมูลมีการออมเงินเพื่อเก็บไว้ใช้หลังเกษียณอายุงานมีการวางแผนออมเงินเพื่อใช้ในอนาคต เช่น ออมเพื่อการศึกษารอง มีการออมเงินเพื่อเติมฝัน เช่น การร่วมทำบุญต่างๆ เตรียมให้ลูกหลาน มีการลงทุนเพื่อให้เกิดผลกำไรเพียงพอเมื่อท่านเกษียณอายุงานใน และ มีการวางแผนออมเพื่อสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น กรณีเจ็บป่วย, อุบัติเหตุ เป็นต้น

2. รูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง พบว่า

รูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง เป็นการนำแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบไปด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี นำมาผนวกกับทฤษฎีการนำตนเองในด้านการออม ซึ่งประกอบไปด้วย

- 1) การประเมินวัตถุประสงค์ในการออม ผู้ที่อยู่ในวัยก่อนเกษียณต้องประเมินวัตถุประสงค์ของตนเอง
- 2) ประเมินทักษะและความรู้ในการออมของตนเอง
- 3) การวางแผนในการออม
- 4) การติดตามประเมินความก้าวหน้าในการออม
- 5) ปรับปรุงยุทธศาสตร์ในการออม

จะส่งผลให้ผู้ออมมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง และอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคม สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

3. รูปแบบที่เหมาะสมและเพียงพอในการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่างสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุ พบว่า

3.1 รัฐควรออกกฎหมายเกี่ยวกับการออมเงิน ในทิศทางเดียวกัน Karcharnubarn and Sukontaman (2013) ในเรื่องกองทุนผู้สูงอายุ (จัดตั้งเพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนผู้สูงอายุ) กับบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย ผลการวิจัยพบว่า กองทุนผู้สูงอายุมีบทบาทในการสร้างความมั่นคงด้านรายได้ ลดการพึ่งพิงและความยากจนในวัยสูงอายุ สนับสนุนกิจกรรมของผู้สูงอายุในรูปแบบโครงการต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนคุณภาพชีวิต อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังเข้าไม่ถึงกองทุน และไม่สนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ อีกทั้งแหล่งเงินทุนของกองทุนยังมีความไม่แน่นอนสูง เพราะมีแหล่งทุนหลักจากเงินงบประมาณแผ่นดิน

3.2 การออม คือ การเก็บสะสม 1) ออมจากกิจวัตร หรือภาระหน้าที่ของการทำงาน 2) ออมจากการลงทุนในรูปแบบที่ง่ายต่อตนเอง 3) การออมที่เป็นการลงทุนในระยะยาว ซึ่งสุภมาศ อังศุโชติและกาญจณี กังวานพรศิริ (2550) ระบุว่าปัจจัยความเสี่ยงที่ผู้สูงอายุจะมีอายุยืนยาวออกไปในอนาคต ทำให้การดำรงชีพต่อไปมีความไม่แน่นอน และการต้องเผชิญกับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและค่าดูแลสุขภาพที่แพงขึ้นตามอายุเป็นแรงจูงใจอย่างมากให้ผู้สูงอายุทำการออม และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพไทย. (2557). ระบุว่า การออมเพื่อ

วัยเกษียณของประเทศไทยมี 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) การออมภาคบังคับหรือการออมที่รัฐบาลกำหนดให้ต้องมี เช่น กองทุนประกันสังคม และกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ และ (2) การออมแบบสมัครใจมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากกา รออมขั้นพื้นฐาน เช่น การออมในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ประกอบกับ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาของ ทศนิยม ดาวเรือง (2555) พบว่า ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายเพื่อให้บุคลากรได้ตระหนักถึงการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุในทุก ๆ ด้านเพื่อให้เกิดการเตรียมการ การยอมรับและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อมหลังจากเกษียณอายุได้อย่างเหมาะสม โดยการรณรงค์ส่งเสริมในการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม ทั้งทางด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม เพื่อให้สามารถก้าวย่างเข้าสู่การเกษียณอายุที่มีคุณภาพในอนาคต

3.3 การมีความรู้ในเรื่องการลงทุนเพื่อให้ได้ผลตอบแทนเพิ่มขึ้น ซึ่งเรวัต เทียมหมอก และสุเมธ จูฑาราทระกูล (2563) ระบุว่า ผู้ที่มีประสบการณ์การลงทุนน้อยกว่า 5 ปีที่ ให้ความสำคัญกับตนเองใกล้เคียงกับครอบครัว ผู้ที่มีประสบการณ์การลงทุนมากกว่า 5 ปี ให้ความสำคัญกับตัวเองในการตัดสินใจมากที่สุด นักลงทุนทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญกับ สภาวะเศรษฐกิจ การเมือง และอุตสาหกรรม ในระดับมาก ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์พื้นฐานหลักทรัพย์ การวิเคราะห์ทางเทคนิค และข้อมูลข่าวสาร

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนการออมแห่งชาติ ที่สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.กองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 เพื่อสร้างหลักประกันด้านรายได้ผ่านการออมเพื่อวัยเกษียณแก่ประชาชนวัยทำงาน ซึ่งยังไม่มีหลักประกันด้านรายได้หลังวัยเกษียณ โดยสมาชิกจะจ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนเป็นรายเดือน และรัฐบาลร่วมจ่ายเงินสมทบ เมื่อสมาชิกอายุครบ 60 ปี จะได้รับเงินบำนาญรายเดือนอย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต

2. ครอบครัวควรสร้างวินัยในการออมให้กับบุตร หลาน ตั้งแต่เยาว์วัย

3. หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาคีเครือข่ายควรให้ความรู้ในการบริหารเงินส่วนบุคคล การวางแผนการใช้จ่าย การวางแผนการเงินหลังเกษียณ และการจัดทำบัญชีครัวเรือน รวมทั้งวิธีการลดรายจ่ายและลดภาระหนี้สิน เป็นต้น ให้กับคนทุกช่วงวัย เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

4. หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนในการเผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์สร้างทัศนคติที่ดีให้เห็นความสำคัญของการออม ให้ความรู้ความเข้าใจถึงผลประโยชน์ของการออม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการออมของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาโมเดลการส่งเสริมการออมสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยพัฒนาโมเดลการส่งเสริมการออมสำหรับผู้สูงอายุทั้งในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท

2. พัฒนาหลักสูตรการศึกษาด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับลักษณะชุมชนเนื่องจากผู้สูงอายุในแต่ละลักษณะชุมชนมีความแตกต่างกันในเรื่องระดับการศึกษา สถานภาพปัจจุบัน ฐานะทางการเงิน ความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเข้าถึงบริการทางการเงินของสถาบันการเงิน

3. การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการวิจัยโดยใช้การถอดบทเรียนโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่ประสบความสำเร็จในการออมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างรูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2563). ระบบสถิติทางการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย. เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/sumyear.php> (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563)
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). หนังสือชุด “เติมรู้ เตรียมพร้อมก่อนสูงวัย”.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563 เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/335>
- กฤตภาส เลิศสงคราม. (2555). พฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของพนักงานบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์. สารนิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กองทุนสำรองเลี้ยงชีพไทย. (2557). รูปแบบการออมเพื่อเกษียณ. เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ www.thaipvd.com
- เกษมศรี ปุชนีย์วงศ์. (2558). การตระหนักรู้และพฤติกรรมการออมเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของกลุ่มบุคคลช่วงอายุระหว่าง 25 - 35 ปี. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์, สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ.
- เขมกร อนุภาพ. (2559). การใช้การเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/160227.pdf>
- เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม. (2552). การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองบนเครือข่าย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ 32 , ฉบับที่ 1 ม.ค. - มี.ค. 2552 หน้า 6-13
- จันทร์เพ็ญ บุญฉาย. (2552). การจัดการการเงินส่วนบุคคล : กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- จารุวรรณ กันตนิตย์. (2531). ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนกับทัศนคติต่อเรื่องรักของนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร สืบค้นวันที่ 13 มิถุนายน 2562 จากเว็บไซต์ <http://cuir.car.chula.ac.thhandle/123456789/35222>
- จิณห์นิภา แสมขาว, กานดา ศิริพานิช และอภัย ศรีณย์ธรรมกุล. (2551). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการการจัดระบบการออมเพื่อสวัสดิการการชราภาพให้แก่แรงงานนอกระบบโดยใช้กลไกชุมชน, สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- ชัยวัฒน์ อ่อนไธสง และคณะ. (2563). การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประชากรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์, วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ. ปีที่ 38 ฉบับที่ 2 เม.ย. - มิ.ย. 2563 หน้า 53-62

- ชาญวิทย์ ชัยกันย์. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างกาเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมเกี่ยวกับ
ศาลปกครองของผู้ฟ้องคดีในศาลปกครองกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน
, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ซารวี บุตรบำรุง. (2555). รายได้และรูปแบบการออมเพื่อการเตรียมพร้อมสู่วัยสูงอายุของประชาชนอายุ
ระหว่าง 30-40 ปี ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. รายงานวิจัย. ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนสุนันทา.
- ดวงกนก พงศ์เรขานานนท์. (2556). พฤติกรรมการออมของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์. รายงานวิจัยอิสระ
คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดารารวรรณ ศรีสุกใส. (2542). กาเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์โครงการรถไฟฟ้าบีทีเอสที่มีผลต่อความรู้
ทักษะคิด และการใช้รถไฟฟ้าบีทีเอสของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ ดาวเรือง. (2555). กาเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเกษียณอายุที่มีคุณภาพของบุคลากร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคม
สงเคราะห์ศาสตร์, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม.
- ฉันทชนก ปะวะละ. (2551). การออมของครัวเรือนในภาคชนบท ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?>
- ฉันทยาภรณ์ วัฒนสิทธิ์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณของบุคลากรในกระทรวง
อุตสาหกรรม. เข้าถึงได้จากเว็บไซต์
<https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/mmm241/6014133064.pdf>
- ธานินทร์ อุดมศรี. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนในตำบลหารแก้ว อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัด
เชียงใหม่. เข้าถึงได้จาก
เว็บไซต์ http://library.cmu.ac.th/faculty/econ/Exer751409/2554/Exer2554_no104.
- ธีรพัฒน์ มีอำพล. (2557). ความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ
กรณีศึกษากลุ่มคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2549). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ สืบค้นวันที่ 13 มิถุนายน 2562
จากเว็บไซต์ <http://www.lib.buu.ac.th/acq/contents5/220251.pdf>
- นวรรตน์ จันเพชร. (2558). กาเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพของกรมควบคุมโรค.
สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทกา นันทวิสัย. (2552). การศึกษาเปรียบเทียบภาวการณ์ออมของครัวเรือนในภาคเกษตรและ
นอกภาคเกษตร. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

- นิตา ชูโต. (2548) การวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : พรินต์โพร.
- บริษัท อินเทอร์เน็ตสเปซ (ประเทศไทย) จำกัด. (2558). สิ่งที่คุณได้จากการออมเงิน. เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ : <https://moneyhub.in.th/article/>
- บุญคง หันจางสิทธิ์. (2544). เศรษฐศาสตร์มหภาค. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญรุ่ง จันทร์นาค. การออม. เข้าถึงเมื่อ 20 มีนาคม 2560. เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ : <https://www.sites.google.com/site/boonrung02/home/hnwy-thi-3-kar-xxm>
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2543). ทศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย สืบค้นวันที่ 13 มิถุนายน 2562 จากเว็บไซต์ <https://www.tci-thajo.org/index.php/NVeridian-E-Journal/article/download//23334/>
- ปิยดา สมบัติวัฒนา. (2550). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมของนิสิตปริญญาตรี. โครงการบริหารธุรกิจ ภาคสมทบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยดา สมบัติวัฒนา และชวลักษณ์ คุณาธิกรกิจ. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณ กรณีศึกษา คนไทยวัยทำงานที่พักอาศัยในเขตเมือง. ได้รับเงินสนับสนุนการวิจัยจากเงินรายได้คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีงบประมาณ 2556.
- ปิยรัตน์ กฤษณามระ, พชราวลัย ชัยปาณี, เมธินี วัฒนกุล และรัฐชัย ศีลาเจริญ. (2554). “พฤติกรรมการออมและปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการออมของผู้ออมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล”. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์. ปีที่ 33 ฉบับที่ 129, ก.ค.-ก.ย. 54 หน้า 93-119
- พรทิพย์ เกิดขำและศิริภัทร โรจนสัญชัยกุล. (2553). พฤติกรรมการออมส่วนบุคคลของพนักงานบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน). การวิจัยปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป มหาวิทยาลัยศิลปากร
- พรทิพย์ บุญนิพัทธ์. (2539). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 17 พ.ย. 2539 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494
- เพ็ญประภา เบญจวรรณ (2558) . การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุ : วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาส นครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ม.ค. - มิ.ย. 2558 หน้า 82-91
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการออมเพื่อเกษียณอายุของผู้ที่กำลังทำงานภาครัฐและเอกชน. กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัย.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2561) สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2560
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2564) สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563

- โยธิน แสงวงดี. (2551). การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาและฝึกอบรมการวิจัย.
- รัชนิกร วงศ์จันทร์. (2553). การบริหารการเงินส่วนบุคคล. กรุงเทพฯ : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- รัตนา สายคณิต, (2521). มหเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น, กรุงเทพฯ. : ไทยวัฒนาพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2556). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุ่งนภา ศรีธัญญะโชติ. (2550). พฤติกรรมกรออมเพื่อใช้จ่ายในอนาคตของประชาชน กรณีศึกษาผู้บริหารศูนย์ การข่าวบริษัทไทยประกันชีวิตจำกัด สาขาธนบุรี กรุงเทพมหานคร.
รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิน พรหมแพทย์. (2558). 3 เสาหลัก “ระบบการออมเพื่อเกษียณ” ในประเทศไทย. วารสารประกันสังคม ปีที่ 21 ฉบับที่ 3 เดือนเมษายน 2558.
- วิภาวี เหมพรวิสาร และพุดติกุล อัครชลาหนนท์. (2557). การสร้างความมั่นคงทางการเงินหลังเกษียณให้คนไทย.
ฝ่ายวิจัย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์.
- วิลัยลักษณ์ เสรีตระกูล . (2557). โครงการผลของการใช้เฟสบุ๊คที่มีต่อสมรรถภาพด้านการเรียน
ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2558). พัฒนาการวัยผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ. พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2557). โครงการ
จัดทำแนวทางการดำเนินการและกลไกระดับชาติในการขับเคลื่อนนโยบายการจ้างงาน ผู้สูงอายุ สืบค้น
วันที่ 13 มิถุนายน 2562 เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <http://thaitgri.org/?p=36188>
- ศิริพร อัจฉริยโกศล. (2550). ความรู้ ทักษะคติและพฤติกรรมการใช้ระบบเครือข่าย Outlook web access
เป็นเครื่องมือสื่อสารภายในองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน).
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการสื่อสารภาครัฐและเอกชน, คณะวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภวรรณ มณีพันธ์วงศ์. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมของพนักงานธนาคารในเขตเทศบาลเมืองจังหวัด
สมุทรสงคราม. สารนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน (ศคง.) ธนาคารแห่งประเทศไทย. เข้าถึงได้จากเว็บไซต์
www.1213.or.th/th/moneymgt/save/Pages/save.aspx
- ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน สถาบันกองทุนเพื่อพัฒนาตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย. (2553). หลักสูตรวางแผนการเงิน ชูติวิชาที่ 4 การวางแผนเพื่อวัยเกษียณ.
- เศรษฐศาสตร์น่ารู้. (2546). เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ [http://www.investorchart.com/index.php?lay=](http://www.investorchart.com/index.php?lay=show&ac=article&id=314466&Ntype=4)
[show&ac=article&id=314466&Ntype=4](http://www.investorchart.com/index.php?lay=show&ac=article&id=314466&Ntype=4)
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ภาพสีนรุ้: ประสานการพิมพ์.

- สมพร เทพสิทธิ์ธา. (2548). เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสาร. ค้นเมื่อ 30 เมษายน 2565, เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <https://orip.rmutto.ac.th/index.php?menu=Philosophy>
- สหกรณ์ออมทรัพย์ กระทรวงการคลัง. วิธีการและทางเลือกของการออมทรัพย์. เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ http://mofcoop.mof.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=57:vivamus-eleifend-enim-vitae&catid=35:popular
- สำนักงานส่งเสริมสนับสนุนวิชาการ 1-12. (2559). กลยุทธ์ส่งเสริมการออมให้แก่วัยผู้ใหญ่เพื่อเตรียมการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ.
- สิรินดา กลิ่นจันทร์หอม. (2555). พฤติกรรมการออมเงินของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ กรรณิการ์ สุขเกษม. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยคุณภาพ : การวิจัยปัญหาปัจจุบันและการวิจัยอนาคตกาล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สามลดา.
- สุดารัตน์ ทิพาพงศ์. (2564). แนวทางการวางแผนทางการเงินเพื่อคุณภาพชีวิตวัยเกษียณอายุ : วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น ปีที่ 7 ฉบับที่ 5 พ.ค. 2564 หน้า 353 - 365
- สุภมาศ อังศุโชติและกาญจณี กังวานพรศิริ. (2550). แนวทางและมาตรการส่งเสริมการออมของผู้สูงอายุ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี, วารสารศรีนครินทร์วิโรฒ วิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) 7 (14) 146-158
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554a). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (255b). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). ใต้เบื้องพระยุคลบาท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน. ค้นเมื่อ 30 เมษายน 2565, เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <https://orip.rmutto.ac.th/index.php?menu=Philosophy>
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2550ข). สอนรัฐ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต้องเดินสายแจกต่างชาติ. ค้นเมื่อ 30 เมษายน 2565, เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <https://orip.rmutto.ac.th/index.php?menu=Philosophy>
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2533). การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2547). จิตวิทยาเพื่อการอบรมผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์
- อภิชญาภา ภูระหงษ์ และบุษรา โปวาทอง. (2563). การวางแผนทางการเงินเพื่อการอยู่อาศัยในวัยเกษียณสำหรับกลุ่มคนอายุ 40 ปีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานคร. ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรวรรณ ปิ ลันธน์โอวาท. (2542). การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อำพล เสนาณรงค์. (2550). องค์มนตรีของคนไทยช่วยกันเผยแพร่เศรษฐกิจพอเพียง. ค้นเมื่อ 30 เมษายน 2565, เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ [https://orip.rmutto.ac.th/index.php?menu= Philosophy11\(3\), 15-33](https://orip.rmutto.ac.th/index.php?menu=Philosophy11(3),15-33).
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). Understanding attitudes and predicting social behavior. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.
- Friedman. (1961) The Lag in Effect of Monetary Policy Journal of Political Economy, 1961, vol. 69, 447
- Hershey et al. (2010) model, can inform the development of savings Relative to Peers, Work Aging and Retirement 2(1):wav019 DOI:10.1093/workar/wav019
- Karcharnubarn, R. and Sukontaman, P. (2013). “ Older persons’ fund and the role in improving the quality of life of Thai elderly”, Journal of Demography. 29(2) Retrieved February 12, 2016, from http://www.cps.chula.ac.th/wp-content/uploads/2013/10/j_v29n2sep2013_ab1.pdf.
- Rha, Jong-Youn ; Montalto, Catherine P. & Hanna, Sherman D. (2006). The effect of selfcontrol mechanisms on household saving behavior. Association for Financial Counseling and Planning Education.
- Rogers, Everett M. (1983). Diffusion of innovations. New York : Free Press.
- Shefrin, H. M. & Thaler, R. H. (1988). “ *The behavioral life-cycle hypothesis.*” Economic Inquiry. 26 : 609-643.
- Starr, Martha A. (2007). “*Saving, Spending, and Self-Control : Cognition versus Consumer Culture.*” Review of Radical Political Economics. 39 : 214-229.

เอกสารออนไลน์

<http://www.checkraka.com/knowledge/saving-2-68/1652453/>

ภาคผนวก

□□ / □□ / □□□□

จังหวัด / อำเภอ / ตำบล / ลำดับ

แบบสอบถาม

โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง”

โดย

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามโครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง” ดำเนินการศึกษาโดยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อต้องการทราบถึง

- 1) ทักษะในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนก่อนวัยเกษียณอายุ แบบสำรวจ
- 2) รูปแบบในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนก่อนวัยเกษียณอายุ แบบสัมภาษณ์
- 3) ความต้องการและความเพียงพอในการสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัย

ผู้สูงอายุแบบสำรวจ

โดยการสอบถามคนก่อนวัยเกษียณ หมายถึงบุคคลที่เป็นวัยแรงงานช่วงอายุตั้งแต่ 30-59 ปี โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มช่วงอายุ ประกอบด้วย ช่วงอายุ 30 - 39 ปี ช่วงอายุ 40 - 49 ปี และ ช่วงอายุ 50 - 59 ปี

ท่านเป็นบุคคลหนึ่ง ที่คณะผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างให้เป็นตัวแทนของประชากรก่อนวัยเกษียณ คณะผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามนี้ โดยจะเก็บข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับจะไม่มีการเปิดเผยข้อมูลรายละเอียดส่วนบุคคลแต่อย่างใดและนำไปวิเคราะห์ภาพรวมเท่านั้น คณะผู้วิจัยขอขอบคุณล่วงหน้าในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความ หรือเขียนตอบตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศ (1) ชาย (2) หญิง

2. อายุ ..... ปี (อายุระหว่าง (30 – 59 ปี)

3. สถานภาพสมรส

(1) โสด (2) สมรส

(3) ม่าย (4) หย่าร้าง หรือแยกทาง

4. ระดับการศึกษาระบุกลุ่ม

(4.1) ประถมศึกษาปีที่ 6 หรือ 7

(4.2) จบมัธยมศึกษา/ ปวช.

(4.3) จบอนุปริญญา หรือ ปวส. หรือ ปวท.

(4.4) จบปริญญาตรี

(4.5) จบปริญญาตรี

(4.6) อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

5. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพ

(1) ภาครัฐราชการ (2) ภาครัฐวิสาหกิจ (3) ภาคธุรกิจเอกชน

(4) ภาคเกษตรกรรม (5) รับจ้างทั่วไป (6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

(7) ผู้ว่างงาน (ผู้ประสงค์จะทำงานแต่ไม่มีงานทำ)

6. รายได้โดยประมาณต่อเดือน

(1) ไม่มีรายได้ (2) 10,000 - 20,000 บาท

(3) ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท (4) 30,001 บาท ขึ้นไป

7. รายได้ของท่านในปัจจุบันเพียงพอต่อรายจ่ายหรือไม่

(1) ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย เพราะ..... (2) เพียงพอต่อรายจ่าย

8. ปัจจุบันท่านมีหนี้สินหรือไม่

(1) ไม่มีหนี้สิน

(2) มีหนี้สิน ประกอบด้วย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) หนี้ในระบบ ระบุ หรือ หนี้นอกระบบ ระบุ

(2.1) หนี้ในระบบ (โปรดระบุ) .....

(2.2) หนี้นอกระบบ (โปรดระบุ) .....

9. ท่านมีผู้ที่ต้องดูแลและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายหรือไม่

(1) ไม่มีผู้ที่ต้องดูแลและรับผิดชอบค่าใช้จ่าย

(2) มีผู้ที่ต้องดูแลและรับผิดชอบค่าใช้จ่าย จำนวน ..... คน

10. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน เป็นกลุ่มวัยเรียน.....คน วัยทำงาน.....คน กลุ่มพึ่งพา.....คน

11. ท่านพักอาศัยในเขตชุมชน

(1) เขตชุมชนเมือง ให้เลือกทำข้อ 2.2 - 2.7 (2) เขตชุมชนชนบท ให้เลือกทำข้อ 2.5 - 2.10

ตอนที่ 2 ข้อมูลทัศนคติในการเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนก่อนวัยเกษียณอายุ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่เกี่ยวกับความจริงของข้อความนั้น

5 หมายถึงระดับความพร้อมมากที่สุด 4 หมายถึงระดับความพร้อมมาก 3 หมายถึงระดับความพร้อมปานกลาง
2 หมายถึงระดับความพร้อมน้อย 1 หมายถึงระดับความพร้อมน้อยที่สุด

2.1 ความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย (ชุมชนเมือง และ ชุมชนชนบท)	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. ท่านมีการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายเพื่อการเกษียณหรือการเข้าสู่วัยสูงอายุในระดับใด					
2. ท่านมีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพในช่วงวัยต่าง ๆ เช่น มีการตรวจสุขภาพประจำปีตามระดับอายุของท่าน เป็นต้น					
3. ท่านมีการทำประกันสุขภาพ เช่น บัตรทอง, สิทธิในการรักษาพยาบาลของต้นสังกัด, ประกันสุขภาพ เป็นต้น					
4. ท่านมีการตรวจความเสี่ยงของสุขภาพอันเกิดจากลักษณะการทำงานของ ท่าน เช่น ท่านเป็นช่างสีท่านมีการตรวจสุขภาพปอด ค่าตะกั่วในเลือด เป็นต้น เพื่อควบคุมให้ท่านมีสุขภาพที่ดีอย่างสม่ำเสมอในระดับใด					
2.2 การเตรียมความพร้อมด้านสังคม (ชุมชนเมือง)	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. ท่านมีการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ เช่น การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนบ้าน สามารถเรียกใช้บริการของ อสม. ได้ รู้จักสถานที่ให้บริการด้านสุขภาพใกล้บ้านท่าน เป็นต้น					
2. ท่านปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัว					
3. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน งานจิตอาสา หรืองานอดิเรกที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม					
4. ท่านสามารถติดต่อขอใช้บริการกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ในเรื่องต่างๆ ได้ในระดับใด					
2.3 การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ (ชุมชนเมือง)	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. หากท่านมีการทำงานที่มีความมั่นคงทางรายได้ ท่านมีการวางแผนเก็บเงินเพื่อการใช้จ่ายหลังเกษียณในระดับใด					
2. ท่านมีการวางแผนเพื่อให้หนี้ลดลงอย่างสม่ำเสมอ					

3. การบริหารจัดการเงินหรือรายได้ประจำเดือนมีการวางแผนการใช้ เช่น มีการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออก มีการแบ่งเงินไว้ฝากเพื่อใช้ในกรณีเจ็บป่วยฉุกเฉิน มีการแบ่งเงินไว้ใช้จ่ายหลังเกษียณอายุงาน เป็นต้น					
2.4 การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม (ชุมชนเมือง)	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. ท่านมีการวางแผนว่าจะอยู่อาศัยกับครอบครัวหลังเกษียณอายุงานในระดับใด					
2. สถานที่ตั้ง แหล่งที่อยู่อาศัย ควรมีความสะดวก ปลอดภัยในการเดินทางอยู่ใกล้แหล่งชุมชน สามารถติดต่อกับบุตรหลาน ญาติ เพื่อนสนิทได้สะดวกในระดับใด					
3. การจัดบ้านและสภาพแวดล้อมในบ้าน บริเวณบ้านให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายหลังเกษียณอายุงานเพื่อลดอันตรายหรืออุบัติเหตุในระดับใด					
4. การออกแบบสภาพแวดล้อม เช่น ราวจับในห้องน้ำ ประตูมีความกว้างเพียงพอสำหรับรถเข็นหากมีผู้ป่วยในบ้าน ทางลาดสำหรับรถเข็น เป็นต้น ที่คนทุพพลภาพ ได้แก่ วัยเด็ก วัยทำงาน วัยเกษียณอายุงาน สามารถใช้งานได้ในระดับใด					
2.5 การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ชุมชนเมือง และ ชุมชนชนบท)	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
ท่านมี Smart Phone ใช้หรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี หากไม่มี Smart Phone ใช้ ข้ามไปตอบข้อ 2.6					
1. ท่านมีระดับการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เป็นประโยชน์ เช่น การใช้ google form, Line, PDF เป็นต้น ในระดับใด					
2. ท่านมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อไม่ให้มีจรรยาบรรณในการโอนเงินหรือขอใช้สิทธิของท่านเพื่อเบิกเงิน หรือป้องกันกลโกงในการใช้ข้อมูลของท่านเพื่อการรับค่าใช้จ่ายจากรัฐ					
3. ท่านมีความสามารถใช้ออปพลิเคชัน “คนละครึ่ง” ได้ในระดับใด					
4. ท่านมีความสามารถใช้ออปพลิเคชันของธนาคารเพื่อการตรวจสอบการรับเงินและการชำระเงินในระดับใด					
5. ท่านมีความสามารถในการลงทะเบียนผ่าน Link ที่เจ้าหน้าที่ส่งผ่าน Line ได้ในระดับใด					
6. ท่านมีการรับรู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น ข่าวสารด้านสุขภาพ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ฯลฯ ในระดับใด					
7. ท่านใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับลูก หลาน ในระดับใด					
8. ท่านนำนวัตกรรมมาใช้ในการทำการเกษตรอยู่ในระดับใด					

2.6 การเตรียมความพร้อมทางการเงิน (ชุมชนเมือง และ ชุมชนชนบท)	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. ท่านมีการวางแผนออมเพื่อสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น กรณีเจ็บป่วย, อุบัติเหตุ เป็นต้น ในระดับใด					
2. ท่านมีการวางแผนออมเงินเพื่อใช้ในอนาคต เช่น ออมเพื่อการศึกษาของลูกหลาน เป็นต้น					
3. ท่านมีการออมเงินเพื่อเก็บไว้ใช้หลังเกษียณอายุงานในระดับใด					
4. ท่านมีการลงทุนเพื่อให้เกิดผลกำไรเพียงพอเมื่อท่านเกษียณอายุงานในระดับใด					
5. ท่านมีการออมเงินเพื่อเติมฝัน เช่นการ ร่วมทำบุญต่างๆ เตรียมให้ลูกหลานในระดับใด					
2.7 ประเภทหรือลักษณะการออม (ชุมชนเมือง และ ชุมชนชนบท)	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. ท่านมีการวางแผนการออมเงินเป็นรายเดือนทุกๆเดือนและไม่มีการนำเงินนี้มาใช้ก่อนเกษียณอายุงาน เพื่อใช้จ่ายหลังเกษียณอายุงานในระดับใด					
2. ท่านรู้จักการออมเงินในรูปแบบหุ้น ประกันชีวิต LTF/RMF ในระดับใด ☐ ไม่รู้					
3. ท่านรู้จักการออมเงินในรูปแบบกองทุนรวม ในระดับใด ☐ ไม่รู้					
4. ท่านรู้จักการออมเงินในอสังหาริมทรัพย์ เช่น ซื้อที่ดิน ในระดับใด ☐ ไม่รู้					
5.ท่านรู้จักการออมเงินในรูปแบบฉาบปกิจสงเคราะห์ในระดับใด ☐ ไม่รู้					
2.8 การเตรียมความพร้อมด้านสังคม (ชุมชนชนบท)	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. ท่านมีการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยได้รับข้อมูลการดูแลตนเองจาก อสม.หรือหน่วยงานอื่น ๆ ของสาธารณสุขในระดับใด					
2. ท่านรู้จักการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัวและสังคม หรือการผูกมิตร หรือสามารถเข้ากับคนอื่นได้ในระดับใด					
3. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมตามวาระต่างๆอย่างสม่ำเสมอในระดับใด เช่น ประเพณี สงกรานต์ ชื่นบ้านใหม่ ชมรมเปตอง ชมรมลีลาศ เป็นต้น					
4. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุในระดับใด เช่น การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข การฉีดวัคซีนต่างๆ เป็นต้น					
2.9 การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ (ชุมชนชนบท)	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1.ท่านและครอบครัวพึ่งพาตนเอง แบบเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับใด					

2. ท่านมีการวางแผนทางการเงิน เช่น เอาไว้ลงทุนในการซื้อ บัญชี ย่า หรือใช้ในการทำงาน หรือใช้ในจ่ายในชีวิตประจำวัน อย่างเพียงพออยู่ในระดับใด					
3. ท่านมีวางแผนการชำระหนี้สินจากการกู้ยืมเงิน เช่น กองทุนหมู่บ้าน อย่างสม่ำเสมอในระดับใด					
4. ท่านมีการบริหารจัดการเงินหรือรายได้ที่ได้มาในการใช้จ่ายภายในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอในระดับใด เช่น สำหรับค่าเล่าเรียนบุตรหลาน การใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นต้น					
5. ท่านมีการทำประกันเพื่อความมั่นคงในชีวิต เช่น ฌาปนกิจสงเคราะห์ ค่าจัดการศพ และสงเคราะห์ครอบครัว และชำระเงินอย่างสม่ำเสมอในระดับใด					
2.10 การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม (ชุมชนชนบท)	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. ท่านมีความพร้อมของการอยู่อาศัย หรือมีสภาพบ้านเรือนอยู่ในระดับใด					
2. สถานที่ตั้ง แหล่งที่อยู่อาศัยของท่านมีสภาพบ้านที่ถูกสุขลักษณะ ไม่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุในระดับใด					
3. การจัดบ้านและสภาพแวดล้อมในบ้านของท่าน ไม่ถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อมภายนอกบ้านในระดับใด เช่น บ้านอยู่ติดถนนมีเสียงรบกวนดัง หรือบ้านอยู่ติดกับแหล่งอบายมุข เป็นต้น					
4. ท่านมีความผูกพันกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงกันในลักษณะครอบครัวและเครือญาติในระดับใด					

ตอนที่ 3 ความต้องการและความเพียงพอในการสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัย

คำชี้แจง โปรดระบุข้อมูล และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามความจริงเกี่ยวกับการออมของท่าน

11. ท่านมีหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุหรือไม่

(1) ไม่มีเพราะ ..... (2) มี เพราะ .....

12. ท่านมีเงินเพียงพอต่อการดำรงชีพในช่วงเข้าสู่วัยผู้สูงอายุหรือไม่

(1) เพียงพอ (2) ไม่เพียงพอ

13. การจ้างงานผู้สูงอายุ	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. ภาครัฐและเอกชนได้สนับสนุนอาชีพสำหรับผู้สูงอายุเพียงพอในระดับใด					
2. การจ้างงานต่อผู้สูงอายุสร้างรายได้ให้เพียงพอต่อการยังชีพในระดับใด					

2. ท่านมีการวางแผนทางการเงิน เช่น เอาไว้ลงทุนในการซื้อ บัญชี ย่า หรือใช้ในการทำงาน หรือใช้ในจ่ายในชีวิตประจำวัน อย่างเพียงพออยู่ในระดับใด					
3. ท่านมีวางแผนการชำระหนี้สินจากการกู้ยืมเงิน เช่น กองทุนหมู่บ้าน อย่างสม่ำเสมอในระดับใด					
4. ท่านมีการบริหารจัดการเงินหรือรายได้ที่ได้มาในการใช้จ่ายภายในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอในระดับใด เช่น สำหรับค่าเล่าเรียนบุตรหลาน การใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นต้น					
5. ท่านมีการทำประกันเพื่อความมั่นคงในชีวิต เช่น ฌาปนกิจสงเคราะห์ ค่าจัดการศพ และสงเคราะห์ครอบครัว และชำระเงินอย่างสม่ำเสมอในระดับใด					
2.10 การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม (ชุมชนชนบท)	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. ท่านมีความพร้อมของการอยู่อาศัย หรือมีสภาพบ้านเรือนอยู่ในระดับใด					
2. สถานที่ตั้ง แหล่งที่อยู่อาศัยของท่านมีสภาพบ้านที่ถูกสุขลักษณะ ไม่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุในระดับใด					
3. การจัดบ้านและสภาพแวดล้อมในบ้านของท่าน ไม่ถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อมภายนอกบ้านในระดับใด เช่น บ้านอยู่ติดถนนมีเสียงรบกวนดัง หรือบ้านอยู่ติดกับแหล่งอบายมุข เป็นต้น					
4. ท่านมีความผูกพันกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงกันในลักษณะครอบครัวและเครือญาติในระดับใด					

ตอนที่ 3 ความต้องการและความเพียงพอในการสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัย

คำชี้แจง โปรดระบุข้อมูล และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามความจริงเกี่ยวกับการออมของท่าน

11. ท่านมีหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุหรือไม่

(1) ไม่มีเพราะ ..... (2) มี เพราะ .....

12. ท่านมีเงินเพียงพอต่อการดำรงชีพในช่วงเข้าสู่วัยผู้สูงอายุหรือไม่

(1) เพียงพอ (2) ไม่เพียงพอ

13. การจ้างงานผู้สูงอายุ	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. ภาครัฐและเอกชนได้สนับสนุนอาชีพสำหรับผู้สูงอายุเพียงพอในระดับใด					
2. การจ้างงานต่อผู้สูงอายุสร้างรายได้ให้เพียงพอต่อการยังชีพในระดับใด					

แนวคำถามสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพด้วย Focus Group

ในงานวิจัยเรื่อง “รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ภาคกลาง ตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง”

1. ท่านคิดว่าคนก่อนวัยเกษียณ ควรมีการเตรียมความพร้อมการเงิน หรือไม่ และเพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น
  - วัตถุประสงค์การออม
  - วิธีการจัดการเงิน ความรู้ แนวทางการจัดการการเงิน
2. ท่านคิดว่าปัญหาหรืออุปสรรคการเตรียมความพร้อมการเงิน ของคนก่อนวัยเกษียณคืออะไร เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น
  - ช่องทางในการออมเงิน ท่านออมเงินอย่างไร
  - มีการบริหารจัดการการเงินอย่างไรให้ไปสู่วัตถุประสงค์การออม
3. ท่านคิดว่าการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมด้านการเงินเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันให้กับผู้สูงอายุ
4. ท่านคิดว่ารูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ควรประกอบไปด้วย 1) ด้านสุขภาพร่างกาย 2) ด้านสังคม 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 5) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม 6) การเตรียมความพร้อมทางการเงิน อย่างไร

โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทาง
การเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัย
ผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ภาคกลางตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง”

คณะที่ปรึกษาโครงการ

นางสาวบงกช สัจจานิตย์	ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณกร โท้ประยูร	สภามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์จังหวัดบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัศมยณ์ แก่นเพชร	อาจารย์ประจำสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ดร.เพ็ญศรี บางบอน	อาจารย์ประจำคณะการจัดการ มหาวิทยาลัยชินวัตร

คณะผู้วิจัย

นางสาวน้ำทิพย์ พวงระย้า	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
นางสาวชลธิชา ถาดวิจิตร	นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ
นางสาวคุณัญญา สมวงศ์ดีกุล	นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ
นางสาวฐิณษาพัฒน์ อนุวงศ์	นักพัฒนาสังคม
นางสาวภัทรภร พลอยสีงาม	พนักงานพิมพ์ดีดชั้น 2
นายจิรวัดน์ ตะละศักดิ์	พนักงานบริการ
นางสาวธัญญลักษณ์ ชัยศรี	เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการวิชาการฯ

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7 (จังหวัดลพบุรี) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 7

275/3 หมู่ 2 ตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15210

โทรศัพท์ : 0 3649 9184, 0 3649 9353

โทรสาร : 0 3649 9184

E-Mail : tpso-7@m-society.go.th

Facebook : [tpso7](#) , Fanpage: [สสว.7 ลพบุรี](#)

<http://tpso-7.m-society.go.th>

ส ส ว . ๗